



07.03.2016

Kaj/1

## § 216

### Lausunto Uudenmaan liitolle Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta

HEL 2015-000583 T 10 03 00

#### Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

#### Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Terhi Pelto-  
korven ehdotuksesta.

#### Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja  
Anni Sinnemäki

#### Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36024  
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

#### Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

#### Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa Uudenmaan liitolle seuraavan lausun-  
non:

#### Tiivistelmä

Maakuntakaavaehdotus on enimmäkseen nykytilaa toteava ja valitetta-  
vasti ahtaasti tulkiten se saattaa pikemminkin rajoittaa maankäyttöä  
kuin mahdollistaa uutta kasvua erityisesti Helsingin alueella. Valmisteil-  
la olevan Helsingin uuden yleiskaavan uusia maankäyttövarauksia ei  
ole otettu huomioon. Sen vuoksi kaupunginhallitus toteaa, että maa-  
kuntakaavaehdotuksen aluevarauksia on voitava täsmentää ja rajauk-  
sia tulkita suurpiirteisesti kunnissa. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaa-  
va ei saa olla este Helsingin uuden yleiskaavan toteuttamiselle. Koska  
lausunnoille on lähetetty vasta lausuntoaineisto, johon maakuntahalli-  
tus aiemmasta käytännöstä poiketen ottaa kantaa vasta lausunnot saa-  
tuaan, ehdotuksen tarkistamiseen on vielä hyvät mahdollisuudet.

Virkistysaluerajaukset ovat 4. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa hy-  
vinkin tarkkarajaisia. Viheralueiden tarkempi rajaaminen tulee kuitenkin  
jättää kunnan kaavoituksen asiaksi. Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §



mukaan maakuntakaavassa tulee esittää maakunnan alueidenkäytön periaatteet ja osoittaa aluevarauksia vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin valtakunnallisten ja seudullisten tavoitteiden yhteensovittamiseksi on tarpeen. Maakuntakaavassa sovitetaan seudulliset tavoitteet paikallisten tavoitteiden kanssa. Maakuntakaavassa esitettyjen aluevarauksen laajuutta ja sijaintia on voitava tarkempien selvitysten perusteella yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa, kunhan samalla turvataan maakuntakaavan keskeiset maakunnalliset ja seudulliset ratkaisut ja tavoitteet.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötaavoitteet tulee ottaa huomioon maakuntakaavassa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet velvoittavat erityisesti Helsingin seudulla, että varsinkin raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheytyvää yhdyskuntarakennetta on edistettävä. Merkittävä rakentaminen tulee sijoittaa joukkoliikenteeseen, erityisesti raideliikenteen palvelualueelle. Helsingin seudun liikennejärjestelmää tulee kehittää siten, että se tukee mm. yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja riittävän asuntotuotannon järjestämistä. Alueidenkäytön suunnittelussa tulee varautua raideliikenteen laajentamiseen yhdyskuntarakentamisen ja asuntotuotannon niin edellyttäessä.

Melkin ja Ramsinniemen osalta maakuntakaavaehdotuksen merkinnät eroavat merkittävimmin Helsingin tulevan yleiskaavan sisällöstä, kun ne on merkitty virkistysalueiksi. Vartiosaaren laaditaan osayleiskaavaa ja saaren on tarkoitus osoittaa uutta maankäyttöä saaren luonto- ja kulttuuriarvot huomioivalla tavalla. Kun 4. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa Vartiosaari on valkoista aluetta ja samalla merkitty valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi ja maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi, jatkossa tulee merkitöjä muuttaa niin, että Vartiosaaren on Ramsinniemen kautta kulkevan raitiolinjan varrelle mahdollista osoittaa valmisteilla olevissa yleiskaavoissa raideliikenteeseen tukeutuvaa asuntorakentamista, joka soviteaan yhteen alueiden virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvojen kanssa. Kaupunkisuunnittelulautakunta on 1.12.2015 hyväksynyt Vartiosaaren osayleiskaavaehdotuksen asetettavaksi julkisesti nähtäville ja lähetettäväksi lausunnoille. Näin on tapahtunut alkuvuonna 2016. Myös koko kaupungin uusi yleiskaavaehdotus on ollut nähtävillä ja lausunnoilla.

Kaupunginhallitus toteaa, että uuden yleiskaavan ehdotus sisältää kaavamääräyksen, jonka mukaan sekä virkistys- ja viheralueilla että merellisen virkistys- ja matkailun alueilla suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet.



Edellä mainittujen saarten ja Ramsinniemen sekä Hämeenlinnanväylän itäpuolen ja Tuomarinkylän kartanon eteläpuolisten alueiden osalta maakuntakaavamerkintöjen tulee mahdollistaa Helsingin yleiskaavotuksen tavoitteet. Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen -merkinnät eivät saa muodostaa estettä alueiden kulttuuriarvot huomioon ottaen tiivistämiselle raideliikenteeseen tukeutuen vaikka nämä arvot osaltaan määrittävät jatkosuunnittelua.

#### Lausunnon sisältö aihepiireittäin

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavalla tarkistetaan voimassa olevia maakuntakaavoja ja sen aikatahtain on vuosi 2040. Kaavakierroksella pyritään strategisempaan maakuntakaavaan. Östersundomin alue ei kuulu alueeseen. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kaavakartta, kartta kumottavista merkinnöistä sekä merkinnät ja määräykset ovat vahvistettavia asiakirjoja. Kaavaselostusta ja sen selventäviä ja taustoittavia liitekarttoja sekä liiteaineistoja ei vahvisteta. Kaavassa käytetään aluevaraus-, kohde- ja viivamerkintöjä sekä ominaisuusmerkintöjä ja kehittämisperiaatemerkintöjä. Aluemerkinnoilla osoitetaan pääasiallinen käyttötarkoitus.

Pyrkimys strategisempaan maakuntakaavaan on Helsingin kannalta lähtökohtaisesti myönteinen asia. Maakuntatason kaavaratkaisun tulee olla tavoitteellinen samalla kun se tukee tarkempiasteista suunnittelua ja edesauttaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista. Kokonaistilanteen hahmottamisessa maakuntakaavan epävirallinen yhdistelmäkartta on välttämätön, sillä kaikkia voimassaolevia ja vahvistettuja maakuntakaavoja tulee tarkastella ja tulkita yhdessä. Jotta kaavakartan tavoitteellinen strategisuus tulisi paremmin esiin, tulee aluerajauksen tulkintaa koskeva määräysteksti lisätä kaavamääräyksen yhteyteen. Tavoitteena maakuntakaavan osalta ei saa olla, että aluerajauksia tulkitaan kategorisina rajauksina.

Helsingissä on käynnissä uuden yleiskaavan laatiminen. Vuonna 2012 laadittiin yleiskaavan työohjelma ja määriteltiin sen keskeiset lähtökohdat ja mitoitus. Joulukuussa 2013 hyväksytyn yleiskaavavision perusteella laadittiin yleiskaavaluonnos, joka oli nähtävillä alkuvuodesta 2014. Yleiskaavaluonnoksen pohjalta on valmisteltu yleiskaavaehdotus, joka on ollut julkisesti nähtävillä 27.11.2015–29.1.2016. Lausuntoaika on päättynyt helmikuun lopussa. Helsingin tulevan yleiskaavan tavoitteena on vahvistaa Helsingin ja samalla koko seudun kilpailukykyä osoittamalla pitkällä aikavälillä merkittävästi uusia asuntorakentamismahdollisuuksia kaupunkirakennetta tiivistämällä ja luomalla edellytykset elinvoimaiselle elinkeinorakenteelle. Samalla säilytetään kaupun-



kiympäristön korkea laatu ja houkuttelevuus, kuten laajemmalle seudulle jatkuvat yhtenäiset virkistysalueet.

Helsingin uuden yleiskaavan kartta on strateginen ja yleispiirteinen. Se näyttää Helsingin ja seudun kaupunkirakenteen kannalta strategisesti tärkeimmät kehittämissuunnat ja keskeiset muutosalueet. Valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaihtoisina huomioon. Valtakunnallisesti merkittävillä maisema- ja kulttuuriympäristöalueilla valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon suunnittelussa, ja sovitetaan yhteen kaavassa osoitetun maankäytön kanssa. Yleiskaavan pääkarttaan liittyvillä teemakartoilla esitetään useita yksityiskohtaisia ratkaisuja, joihin yleiskaava perustuu tai jotka antavat lisäinformaatiota.

Helsingin seudulla on valmisteltu tai valmisteilla useita muita seudullisia maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen liittyviä selvityksiä. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (HLJ2015) ja Helsingin seudun 14 kunnan yhteinen maankäytön suunnitelmaa (MASU) on laadittu yhteistyössä alueen kuntien, Helsingin seudun liikenteen ja Uudenmaan liiton kesken. Alueelle on lisäksi laadittu yhteinen asuntostrategia vuoteen 2025. Yhdessä nämä suunnitelmat luovat osaltaan pohjaa seuraavalle valtion ja seudun kuntien MAL-aiesopimukselle ja tukevat maakuntakaavan tavoitteita toimivasta ja kestävästä yhdyskuntarakenteesta sekä kilpailukykyä vahvistavasta liikennejärjestelmästä.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tavoitealueita ovat elinkeinot ja innovaatiotoiminta, logistiikka, tuulivoima, viherrakenne ja kulttuuriympäristöt. Näitä luonnoksen näkökulmia arvioidaan lausunnossa aiheittain.

#### Elinkeinot ja innovaatiotoiminta

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kärkitavoitteet elinkeino- ja innovaatiotoiminnan kehittämiseksi ovat yhtenevät Helsingin uuden yleiskaavan kanssa. Maakuntahallituksen hyväksymissä elinkeinon ja innovaatiotoiminnan suunnitteluperiaatteissa on nostettu tärkeään asemaan huolehtiminen riittävästä asuntotuotannosta ja sitä kautta riittävästä työvoiman tarjonnasta. Erityisen tärkeänä pidetään joukkoliikenteeseen tukeutuvan yhdyskuntarakenteen ja saavutettavuuden kehittämistä sekä monipuolisten keskusta-alueiden ja hyvän elinympäristön merkitystä elinkeinoelämän kilpailukykyille.

Ns. innovaatio-ekosysteemien tukemiseksi nostetaan esiin vastaavia toimenpiteitä: kaupunkirakenteen tiivistäminen, etäisyyksien ja matka-aikojen lyhentäminen, erottelevien ja eristävien tekijöiden poistaminen sekä panostaminen elämänlaatua ja vetovoimaisuutta lisääviin tekijöihin.



Maakuntakaavassa tulee ottaa huomioon Helsingin erityisluonne seudun ydinalueena. Kaavan on mahdollistettava valtion ja seudun kuntien välisen sopimuksen mukaisen vuotuisen asuntorakentamisen pitkän aikavälin toteutumisedellytykset myös Helsingissä. Tämä korostuu erityisesti kulttuuriympäristöjen ja viherrakenteen osalta – maakuntakaavan merkintöjen ja niiden tulkinnan jatkokaavoituksessa tulee olla seudun rakenteen tiivistymistä tukevia, ei sitä rajoittavia. Helsinki kantaa seudun asuntotuotannosta suurimman vastuun ja on työpaikkatarjonnan näkökulmasta seudun merkittävin alue.

Maakuntakaavaan ei ole ehdotusvaiheessa tehty Helsingin osalta merkittäviä muutoksia liittyen elinkeinoihin ja innovaatiotoimintaan.

### Logistiikka

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on otettu logistiikan erityiskysymykset pääpiirteissään hyvin huomioon. Seudun tärkeimpien logistiikkakeskittymien merkitseminen kartalle tukee logistiikan tilatarpeiden ratkaisemista ja osoittaa alan toimijoille maakunnan tavoitetilan. Logistiikkakeskittymien synnyttämät synergiahyödyt tukevat koko maakunnan talouskasvua.

Lentoaseman seudun ja Kehä III:n logistiikka-alueiden kehittäminen on Helsingin näkökulmasta tärkeää. Helsingin yleiskaavan ja Östersundomin yhteisen yleiskaavan suunnittelussa erityisesti Vuosaaren sataman ja lentoaseman välinen Kehä III:n tukeutuva vyöhyke on strategisesti keskeisessä asemassa.

Helsingin ja koko maakunnan edun kannalta on keskeistä erityisesti Vuosaaren sataman yhteyksistä huolehtiminen. Vuosaaren satama on kulutustavaroiden kuljetusten tärkeä läpivirtauspaikka. Tämä rooli tulee säilymään merkittävänä myös tulevaisuudessa. Kaavaselostuksessa todetaan, että tulevaisuudessa tulee varautua raideliikenteen kasvuun kuljetuksissa. Tämä kehityssuunta olisi erityisesti päästöjen rajoittamisen näkökulmasta suotava ja on hyvä, että sitä tuetaan. Helsingin uudessa yleiskaavassa varaudutaan myös matkustajaterminaalin rakentamiseen Vuosaareen, mikäli sellainen katsotaan tarpeelliseksi esimerkiksi kantakaupungin satama-alueiden kapasiteetin täytyessä. Satama voi tulevaisuudessa saada roolin myös ihmisten kauttakulupaikkana.

Helsinki on laatinut citylogistiikan toimenpideohjelman, jossa esitetään kaupunkilogistiikan keskeisimmät periaatteet ja toimenpiteet sekä niiden vastuut ja aikataulut. Citylogistiikan haasteet ovat erilaisia kuin muualla seudulla, koska tilan määrä on hyvin vähäinen. Sen vuoksi myös ratkaisut ovat erilaisia. Helsingin tiiviin ydinalueen toimiva citylogistiikka nojautuu kuitenkin vahvasti seudun hyvään rakenteeseen ja on riippuvainen siitä.



Kaavaehdotuksesta on poistettu Malmin lentokentän lentomeluvyöhyke, mikä on perusteltu ratkaisu. Kaupunki varautuu alueen muuttamiseen asuntorakentamiskäyttöön valtion ja Helsingin seudun välisen sopimuksen mukaisesti. Malmin lentokentän alue on erittäin keskeisessä roolissa Helsingin asuntorakentamistavoitteiden saavuttamisessa.

Muutokset kaavaluonnoksen ja -ehdotuksen välillä liittyvät logistiikan osalta satamiin ja erillisiin logistiikka-alueisiin. Kantvikin satama Kirkkonummella sekä Tolkkisten satama Porvoossa on lisätty maakunnallisesti merkittävien satamien listaan. Tämän lisäksi Bastukärren, Focuksen ja Kulloon logistiikka-alueiden rajauksia on muutettu. Keski-Uudemaan poikittaisista liikenneyhteyksistä on valittu kolme esitettäväksi ohjeellisina. Helsingin osalta merkittäviä muutoksia ei ole tehty. Kuriositeettina voidaan kuitenkin huomauttaa, että ehdotuskartasta puuttuu Vuosaaren sataman kohdalta satama-aluetta tarkoittava kaavamerkinä.

#### Tuulivoima

Kaavaehdotus osoittaa maakunnallisesti merkittävän tuulivoimatuotannon mahdolliset sijaintipaikat. Kaavan julkilausuttuna tavoitteena on edistää tuulivoimarakentamista maakuntakaavalla. Maakuntakaavalla ohjataan tuulivoiman sijoittumista ja sen tehtävänä on osaltaan täsmentää teollisen mittakaavan tuulivoiman sijoittamisperiaatteet kaupunkitasoa laajemmalla mittakaavatasolla.

Maakuntakaavalla olisi mahdollista näyttää Suomen keskeisimmän alueen tahtotila tuulivoiman edistämiseksi. Kansainväliset esimerkit tuulivoimaa merkittävässä määrin rakentaneista maista, kuten Saksasta ja Tanskasta, osoittavat tuulivoiman olevan luonteva osa suurten kaupunkien ja niitä ympäröivän maaseudun dynaamista vuorovaikutusta. Tämän tyyppisen kehityksen edellytykset tulisi huomioida nimenomaan maamme merkittävimällä metropolialueella, Uudellamaalla.

Kaupunkisuunnitteluvirasto on laatinut tuulivoiman sijoittamisperiaatteet, joiden mukaan Helsinkiin voidaan sijoittaa kymmenen tuulivoimayksikköä, mitä ei katsota maakunnallisesti merkittäväksi määräksi. Laadittujen periaatteiden mukaan Helsinkiin voitaisiin kuitenkin rakentaa usean kymmenen tuulivoiman kokonaisuus pidemmällä aikavälillä. Kaupunkisuunnittelulautakunta on käsitellyt tuulivoiman sijoittamisperiaatteita kaupunkisuunnittelun näkökulmasta ja tehnyt asiasta esityksen kaupunginhallitukselle 9.2.2016. Maakuntakaavaehdotusta ja Helsingin kaupungin tuulivoiman rakentamiselle laatimia sijoittamisperiaatteita olisi hyvä tarkastella rinnakkain.

Tärkeää on samalla huomauttaa, että kaikissa tilanteissa tuulivoimatuotantoa suunnittelevan hankevastaavan on hyvissä ajoin oltava yhtey-



dessä alueen sähköverkkojen haltijaan verkkoliityntöjen mahdollistamiseksi. Hankkeen koosta riippuen verkkoon liitytään joko paikallisen verkkoyhtiön tai kantaverkkoyhtiön kautta.

Uudenmaan maakunnan ilmastotavoite on yhteneväinen kaupungin tavoitteen kanssa: hiilineutraaliutta tavoitellaan vuoteen 2050 mennessä. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaa tulisikin peilata suhteessa Uudenmaan hiilineutraalisuustavoitteeseen ja arvioida kaavaehdotuksen vaikutuksia seudun kasvihuonekaasupäästöihin.

### Viherrakenne

Maakuntakaavan kärkitavoitteet viherrakenteen osalta ovat ekosysteemipalvelujen parantaminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, hyvin saavutettava virkistysalueverkosto ja kestävä luonnonvarojen hyödyntäminen sekä niihin liittyvien elinkeinojen edistäminen.

Maakuntakaavatyön pohjana on innovatiivisella tavalla kokeiltu uusia paikkatietopohjaisia menetelmiä luonnonympäristöjen arvottamiseen ja ekosysteemipalvelujen tunnistamiseen. Nämä aineistot tarjoavat jatkossa uusia välineitä viherverkoston suunnitteluun. Viherrakenteen suunnittelussa on otettu huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, virkistykseen ja ekologiseen verkostoon liittyvät viheryhteystarpeet, laajat yhtenäiset metsäalueet, virkistysalueet ja ulkoilureitit, saaristovyöhykkeet ja pääkaupunkiseudun viherkehä. Edellä mainitut arvokkaat kohteet on osoitettu kaavan liitekartoilla.

Kaavaratkaisun virkistyskokonaisuus osoittaa pääkaupunkiseudun tiiviin kaupunkirakenteen tavoitteen virkistysalueiden ja ekologisesta verkostosta, mutta seudulle tärkeä viherkehä sen sijaan jää hahmottomatta kaavakartalla. Muu maakuntakaavataso viherrakenne jää ulkoilureittien ja valkoisen alueen varaan.

Virkistysrajaukset ovat liian tarkasti luettavissa kaavakartalta. Tämä ei ole oikeansuuntainen toivottava ratkaisu tiivistyvällä ydinalueella maakuntakaavan mittakaava huomioon ottaen. Viheryhteystarve -merkinän kuvausta ja suunnittelumääräystä tulisi edelleen tarkistaa. Määräyksen mukaan olemassa olevat virkistykseen varatut tai siihen soveltuvat rakentamattomat alueet varataan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa mahdollisuuksien mukaan virkistyskäyttöön. Tämä ei tiivistävässä kaupunkirakenteessa ole perusteltua, koska näin ehdottomana se voisi epätoivottavalla tavalla haitata järkevää täydennysrakentamista.

Kaupunginhallitus haluaakin mieluummin korostaa viher- ja virkistysalueiden laadun ja merkityksen tapauskohtaista arvioimista sekä virkistysyhteysien jatkuvuutta ja painottaa sen vuoksi väljempää ilmaisua



maakuntakaavatasolla. Sen vuoksi olisikin tarkoituksenmukaisempaa liittää toivottu virkistysalueita koskeva kehittämistavoite taajamatoimintojen sisällä toteutettaville virkistysalueille. Samaa ajatusta seuraten viheryhteystarve -merkinnän selitystä tulisi myös laajentaa tai väljentää. Sen tulisi joissain tapauksissa mahdollistaa myös pelkästään virkistysyhteystarve. Varsinkin ranta-alueilla ei aina ole kyse viheryhteydestä vaan virkistysyhteydestä ja vain yksityiskohtaisempi kaavoitus voi osoittaa sen, tarvitaanko aluetta leveämpänä viheryhteytenä, kuten ekologisena käytävänä vai pelkästään kulkuraittina. Useissa kohdin kaupungin uudet kehittämisalueet jäävät maakuntakaavasta tehtävän tulkinnan varaan ja sille pitää merkinnöissä jättää riittävä liikkumavara.

#### Virkistysalueet ja viheryhteydet

Helsinkiin on 4. vaihemaakuntakaavassa osoitettu viisi yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun varattua aluetta: Keskuspuisto, Helsingipuiston alue Vantaanjokilaaksossa ja Viikki - Kivikko - Sipoonkorpi -viherakseli, Vartiokylänlahden ympäristöön sijoittuva Itä-Helsingin kulttuuripuisto ja Vuosaaren ulkoilupuisto sekä muutamia merelliseen ympäristöön liittyviä kokonaisuuksia.

Lisäksi on osoitettu viheryhteystarpeiden verkosto. Viheryhteysmerkinnällä on osoitettu virkistysalueverkostoon ja ekologiseen verkostoon kuuluvat viheryhteydet. Viheryhteysmerkintä on kaavaselostuksen mukaan ominaisuusmerkintä eikä sitä koske MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Merkintä osoittaa viheryhteyden ohjeellisen linjauksen. Viheryhteydet ovat säilyneet edellisiin kaavavaiheisiin nähden samoina ja viheryhteystarpeet ovat täydentyneet luonnosvaiheessa Helsingin Länsipuiston alueella Mätäjoen varressa. Maakuntakaavassa esitetyt seudulliset viheryhteydet on otettu huomioon Helsingin yleiskaavaluonnoksessa. Seudulle jatkuvat viheryhteydet ovat Helsingin kannalta tärkeitä – mm. Viikistä Sipoonkorpeen kehitettävä yhteys. Maakuntakaavan ehdotusvaiheessa ei Helsingin osalta ole tehty muutoksia viheryhteyksiin.

Viheryhteysmerkinnän määräystä tulisi kehittää. Helsingin tiivistyvässä kaupunkirakenteessa on tarve osoittaa nykytilanteen maankäytön säilyttämisen sijaan virkistysyhteyden tai ekologisen yhteyden kehittämiskohteet. Viheryhteysmääräystä tulee kehittää siten, että määräys ottaa huomioon virkistysyhteyksien kehittämistarpeet.

Koska viheryhteys voi koostua kaupungissa erilaisista osista, kuten puistoista, kujanteista ja puronvarsista, olisi perusteltua muuttaa kaavamääräyksen kuvausta siten, että viheryhteys voi koostua erilaisista osista ja voi olla luonteeltaan virkistys- tai ekologinen yhteys. Viheryhteys -merkinnän ja määräyksen tulisi tiivistyvässä kaupunkirakenteessa





osoittaa nykytilanteen maankäytön säilyttämisen sijaan tavoite viheryhteysien kehittämisestä.

Arvokkaina luontoympäristöinä on osoitettu yli 5 hehtaarin kokoiset luonnonsuojelualueet, Natura 2000-verkoston alueet ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueet (LUO-alueet). Helsinkiin ei ole osoitettu LUO-alueita, koska viheralueita ja viheryhteysiä koskevat kaavamääräykset sisältävät tavoitteen luontoarvojen säilyttämisestä. Kaavaratkaisu on tältä osin perusteltu.

Maakuntakaavassa Malmin eteläpuolelle merkitty viheryhteystarve on tarkentunut yleiskaavaehdotuksessa hieman pohjoisemmaksi. Tulisikin huolehtia siitä, että maakuntakaavan viheryhteystarve mahdollistaa myös yleiskaavaehdotuksen mukaisen viheryhteyslinjaamisen Malmin lentokenttäalueen halki. Helsinki pitää viheryhteyttä Viikki - Kivikon ulkoilupuistosta Vantaan kautta Sipoonkorpeen erittäin tärkeänä. Myös seudullisen viherkehän virkistyspalveluiden tavoitteellinen kehittäminen on tässä yhteydessä tärkeää huomioida.

Kaupunginhallitus toteaa vielä, että myös kunnalliset selvitykset ja suunnitelmat, kuten Helsingin uuden yleiskaavan virkistys- ja viherverkosto 2050 tai Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024 tulisi ottaa jatkotyössä mukaan tarkasteluun ja hyödyntää kaavaehdotusta edelleen kehitettäessä. Lisäksi hiilineutraalisuuteen pyrittäessä viheralueita tulisi maakuntakaavassa tarkastella myös hiilivarastoina. Samoin, ehdotuksessa ei edelleenkään ole esitetty useamman kunnan alueelle ulottuvia nk. hiljaisia alueita, vaikka juuri maakuntatasolla tähän olisi kaavoituksessa parhaat mahdollisuudet. Selvitystyötä kannattaisi jatkaa ja edistää myös valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa huomioitujen, melutasoltaan hiljaisten alueiden säilymistä myös uusmaalaisten asukkaiden ja matkailijoiden ulottuvilla.

**Pääkaupunkiseudun merellisen vyöhykkeen merkinnät**

Helsingin uudessa yleiskaavassa on nostettu esiin merellisyyden kehittäminen. Merellisyydessä nähdään mahdollisuuksia niin virkistykseen kuin asumisen ja elinkeinojen kehittämisen kannalta. Keskeisimpiä kysymyksiä ovat merellisen virkistykseen ja matkailun kehittäminen Helsingin edustan saarilla, Helsingin rantoja seuraileva ja seudulle jatkuva rantaraitti sekä paikallisen ja seudullisen vesiliikenteen ja siten saariston ja meren saavutettavuuden kehittäminen.

Uudenmaan viherrakenteen kehityskuvassa 2040 on osoitettu pääkaupunkiseudun merialue ja merelliset virkistysyhteydet ja asetettu tavoitteeksi elämys- ja palvelutarjonta sekä meren ja saariston virkistys- ja matkailutarjonnan saavutettavuus. Jatkotyönä olisi tärkeää täydentää tehtyjä selvityksiä pääkaupunkiseudun merellisistä virkistysyhteyksistä



ja -mahdollisuuksista ja asettaa tavoitteeksi elämys- ja palvelutarjonta sekä meren ja saariston virkistys- ja matkailutarjonnan saavutettavuus.

Saariston osalta kaavakarttaan ei ole tehty muutoksia lukuun ottamatta luonnosvaiheessa kokonaan kumottuja virkistysaluemerkintöjä, jotka ovat: Harakka, Uunisaaret, Liuskasaari, Sirpalesaari, Leposaari ja Mustasaari. Kaavaehdotuksessa nämä saaret on esitetty voimassa olevan maakuntakaavan (2006) mukaisesti virkistysalueina.

Helsingin edustan tärkeät virkistysaaret kuten Seurasaari, Mustikka-  
maa, Korkeasaari ja Vasikkasaari on osoitettu maakuntakaavaluonnok-  
sessa edellisen maakuntakaavan mukaisesti virkistysaluemerkinnällä.  
Helsingin yleiskaavaluonnoksessa nämä saaret on osoitettu merellisen  
virkistykseen ja matkailun saariksi, mikä tulisi ottaa huomioon määräyk-  
sen tulkinnassa. Ja kuten aiemmin on huomautettu, myös Vartiosaaren  
osayleiskaavan kehittämisperiaatteiden ja uuden yleiskaavan mukainen  
maankäyttö tulee paremmin ottaa huomioon maakuntakaavassa.

Melkin saaren osalta nykyinen EP/u-merkintä jättää tulkintaristiriidan,  
koska Melkin saari on Helsingin yleiskaavaluonnoksessa varattu asun-  
tovaltaiseksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Voimassa olevassa Helsingin  
yleiskaava 2002:ssa Melkki on ekoasumisen koealuetta. Selkeintä olisi  
merkitä maakuntakaavassa Melkkiin taajama-aluemerkintä, joka perin-  
teisesti sisältää myös alueen sisäiset, yksityiskohtaisessa kaavassa  
määriteltävät virkistysalueet.

Mikäli Melkissä edelleen säilyisi EP/u-merkintä, tulee sen osalta jatkos-  
sa turvata tulkinnalla tai täsmentämällä määräyksiä se, ettei yleiska-  
van mukaista ratkaisua pidetä ristiriitaisena maakuntakaavan maakun-  
nallisten ja seudullisten tavoitteiden ja kehittämisperiaatteiden kanssa.  
Yleiskaavassa noin puolet saaren alueesta on merkitty virkistys- ja vi-  
heralueeksi, joten myös maakuntakaavan virkistysnäkökulma on otettu  
huomioon.

Voimassa olevassa Uudenmaan maakuntakaavassa esitettyä pääkau-  
punkiseudun rannikko- ja saaristovyöhykettä ei ole muutettu aluera-  
jauksen osalta, mutta sen suunnittelumääräystä on kaavaehdotuksessa  
tarkistettu sisältämään matkailun ja nykyisen asutuksen täydentymisen  
edellyttämä rakentaminen. Tämä muutos osin mahdollistaa puolustus-  
voimilta vapautuvien saarten kehittämisen merellisen matkailun näkö-  
kulmasta, mutta ei poista Melkin osalta edellä esitettyä tulkintaristiriitaa.  
Lisäksi kaikki EP/u-merkinnällä osoitetut saaret eivät kuulu tämän ran-  
nikko- ja saaristovyöhykkeen rajauksen sisäpuolelle eivätkä myöskään  
edellä luetellut Helsingin edustan virkistysaaret, jotka kuitenkin ovat  
matkailun kannalta tärkeitä kohteita.



Maakuntakaavaluonnoksen viheraluemerkinnät ja Helsingin yleiskaavaluonnoksessa esitetty maankäyttö voivat aiheuttaa tulkintaongelman seuraavissa kohteissa:

Helsingin yleiskaavaluonnoksessa osoitetaan Hämeenlinnanväylän itäpuolelle kantakaupungin laajentumisaluetta Kehä I:n eteläpuoliselle alueelle. Rakentaminen sijoittuisi Keskuspuiston reunaan ja mahdollistaisi myös väylän muuttamisen kaupunkibulevardiksi sekä Kannelmäen ostoskeskuksen kehittyvän alueen kytkemisen nykyistä paremmin korkeatasoisen joukkoliikenteen piiriin raitiotieyhteydellä. Maakuntakaavan tulkinnan tulee mahdollistaa tämä tai kaavakartalle tulisi merkitä liitekartan V6-mukainen virkistysalueen rajausmuutos.

Maakuntakaavan viheraluevarausta on laajennettu Tuomarinkartanossa siirtolapuutarhan kohdalla. Tämä laajennus ei ole tarpeen ottaen huomioon maakuntakaavan pyrkimyksen strategisuuteen. Tämä tarkennus edellyttäisi myös muiden vihersormiin liittyvien siirtolapuutarhojen osoittamista viheralueiksi.

Laajasalon alueella maakuntakaavan virkistysaluemerkintä ja viheryhteydet ovat laajempia kuin Helsingin yleiskaavaehdotuksessa esitetyt varaukset. Laajasalon viheraluemerkintöjä tulisi tarkistaa, sillä saarella on tiivistämistarpeita erityisesti sen keskusta-alueella. Tullisaari - Tahvonlahdenharjun viheralue -merkinnän tulisi seurata jo lähes kokonaan asemakaavoitetun Kruunuvuorenrannan projektialueen asemakaava-alueiden rajauksia. Tämän lisäksi tulisi tarkistaa Laajasalon tiivistyvän keskustan eteläreunan virkistysalueen rajausta nykyistä pienemmäksi ja osoittaa Laajasalon keskustan eteläreunaan virkistysalueen sijasta viheryhteys. Viheralueiden tarkemmat rajaukset tulee määrittellä kunta-kaavoituksessa, jolloin maakuntakaavassa on tärkeää näyttää yleispiirteisesti viheralueet ja viheryhteystarpeet.

Kuten aiemmin on todettu, Helsingin yleiskaavaehdotuksessa Vartiosaari ja Ramsinniemi on osoitettu asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistysalueeksi raitiotieyhteyden tukeutuen. Vartiosaari on valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö (RKY 2009). Saaren arvokas luonto- ja kulttuuriperintö ovat kaavoituksen lähtökohtana. Näistä syistä ei voida pitää perusteltuna, että Vartiosaari on edelleen maakuntakaavaehdotuksessa edellisen kaavavaiheen pohjalta osoitettu pääkäyttötarkoituksen osalta valkoiseksi alueeksi ja Ramsinniemi viheralueeksi. Valkoista aluetta koskevissa määräyksissä todetaan, että yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa alueelle voidaan osoittaa paikallisesti merkittävää maankäyttöä.

Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteet on hyväksytty kaupunkisuunnittelulautakunnassa 26.11.2013. Suunnitteluperiaatteiden



lähtökohtana on, että Vartiosaaresta suunnitellaan omaleimainen ja tiiviisti rakennettu saaristokaupunginosa, jossa on asumista ja kaikkia helsinkiläisiä palvelevia virkistys- ja vapaa-ajan toimintoja. Uudenmaan liitto on esittänyt lausunnossaan 28.6.2013, että kaikki tässä vaiheessa esitetyt maankäyttövaihtoehdot ovat sellaisia, joiden pohjalta voidaan jatkaa suunnittelua, edellyttäen, että jatkosuunnittelussa otetaan huomioon alueen kulttuuriarvot. Vaikutusten arvioinnissa tulee osoittaa, että hankkeella ei ole seudullisia vaikutuksia eikä hanke heikennä maakunnallisia arvoja. 4. vaihemaakuntakaavassa Vartiosaaren alue ja Ramsinniemi tulisivat osoittaa Helsingin yleiskaavaluonnoksen ja Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteiden mukaisesti taajama-toimintojen alueiksi, jonka läpi kulkee Laajasalosta Vartiosaaren kautta Meri-Rastilaan viheryhteys. Kaupunginhallitus on maakuntakaavaluonnoksesta antamassaan lausunnossa keväällä 2015 vielä poistanut kannanotot koskien Vartiosaaren maankäyttöä. Tämän jälkeen Vartiosaaren osayleiskaava ja kaupungin uusi yleiskaavakaava ovat kuitenkin jo edenneet ehdotusvaiheeseen, joten tällä hetkellä on paremmat mahdollisuudet arvioida alueen tulevaa maankäyttöä.

#### Kulttuuriympäristöt

Kulttuuriympäristön osalta maakuntakaavan kärkitavoitteiksi on asetettu maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja reittien tunnistaminen ja merkittävien kulttuuriympäristöjen ominaispiirteiden huomioon ottaminen maankäytön suunnittelussa. Selostuksen mukaan kulttuuriympäristö on muuttunut Uudellamaalla muita maakuntia enemmän, sillä rakentaminen on voimakasta pääkaupunkiseudun vetovoimaisuuden ansiosta. Kulttuuriympäristöjen historiallinen kerroksellisuus sekä mahdollisuus uusien kulttuuriympäristöjen synty-miseen ovat tärkeitä.

Maakuntatason inventointi on tuonut edelliseen maakuntakaavan nähdyn uuden kulttuuriympäristön suojelutason merkintöineen ja määräyksineen sekä tunnistanut edellistä kaavaa laajemmat kulttuuriympäristön suojelualueet.

Kaavakartalla on osoitettu merkinnöillä valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009 -alueet) ja valtakunnallisesti arvokas Vantaanjokilaakson maisema-alue sekä Suomenlinna sekä maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Maakunnalliset merkittävät maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet osoitetaan kaavassa Missä maat on mainioimmat -selvityksen (2012) perusteella. Liitekartalla on viimeisin tieto muinaisjäännöksistä.

Hyvin suuri osa Helsingin kaupungin pinta-alasta on merkitty jollain kulttuuriympäristömerkinnällä. Kulttuuriympäristöä koskevissa kaava-



määräyksissä on esitetty maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen ja kulttuuriympäristöarvojen yhteen sovittamisen tarve, mikä on erityisen tärkeää Helsingissä, missä on rikas kulttuuriperintö, mutta toisaalta tarve kehittää jo rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Määräykset edellyttävät, että Museovirasto ja alueellinen ELY-keskus sekä muut kulttuuriympäristöasiantuntijat ovat mukana suunnittelussa riippuen siitä onko kohde valtakunnallisesti vai maakunnallisesti arvokas. Käytännössä kulttuurihistoriallisesti arvokkailla alueilla on tehtävä tapauskohtainen tarkastelu vaikutuksista kulttuuriympäristöön, mikä edellyttää sujuvaa yhteistyötä eri viranomaisien kesken. Helsingin näkökulmasta on erittäin keskeistä, että vuorovaikutus on sujuvaa ja maisemalliset arvot ja kulttuuriympäristöarvot eivät estä Helsingin seudun kuntien ja valtion välisen sopimuksen mukaisen asuntotuotantomäärän toteutumista ja raideliikenteeseen tukeutuvan verkostomaisen kaupunkirakenteen kehittämistä.

Kaavan tausta-aineistoksi ja kaavaratkaisujen tueksi on laadittu selvitys Uudenmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävistä teistä. Vanhoihin teihin liittyvien maisema-alueiden kehittämisessä on tärkeää, että erityisesti Helsingin sisääntuloväylien varsien kaupunkirakenteellinen kehittäminen on mahdollista.

Helsingin yleiskaavaluonnoksen rakentamisalueet RKY-alueella, maakuntakaavan inventoinnin rajauksen alueella tai maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueella ovat seuraavat:

Kantakaupungin pohjoisosat ovat yleiskaavassa tiivistyvän kantakaupungin aluetta. Täydennettäviä alueita keskustan alueella ovat esimerkiksi Katajanokan kärki, Hakaniemen sillan alue, Lauttasaaren pohjoisosat, Pornaistenniemi ja Koskelan sairaala-alue. Kantakaupungin alueella kaavamääräyksen tulkinta maakuntakaavassa osoitetun maankäytön pääkäyttötarkoituksen ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen yhteensovittamiseksi ei saa estää alueen täydentämistä. Pääasiallisesti maiseman ja rakennusperinnön säilyminen varmistetaan kuntakaavoituksella, samoin maankäytön suunnittelussa edellytetään riittäviä selvityksiä sekä alueiden käytön yhteensovittamista kulttuuriympäristön historialliseen kehitykseen.

Malmin lentokentän alue osoitetaan Helsingin yleiskaavassa rakentamisalueeksi. Vaihemaakuntakaavassa tämä asia on otettu huomioon osoittamalla alue tiivistettäväksi taajamatoimintojen alueeksi. Alue on RKY 2009 -kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Tarkemmassa suunnittelussa otetaan huomioon lentokenttärakennukset ja jätetään mahdollisesti muistumia muista rakenteista. Malmin lentokentän alue tukeutuu toiminnoiltaan Malmin asemansetuun, minkä



takia olisi tarkoituksenmukaista osoittaa maakuntakaavan tiivistettävä alue yhtenäisenä Malmin asemalta Malmin lentokentän rakentamisalueelle.

Vartiosaari on RKY 2009-kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Yleiskaavaehdotuksessa Vartiosaarta esitetään taajama-toimintojen ja virkistyksen alueeksi. Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteiden mukaan saaren arvokas kulttuuriympäristö on suunnittelun lähtökohtana. Osayleiskaavatyön yhteydessä Vartiosaa-resta on tehty kulttuuriympäristöselvitys sekä Huvila- ja ranta-alueiden kehittämiselvitys, jotka ohjaavat maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen sekä taajamarakentamisen yhteen sovittamista. Helsingin uuden yleiskaavan ehdotus ja Vartiosaaren osayleiskaavaehdotus ovat olleet nähtävillä ja lausunnoilla alkuvuonna 2016.

Viikin alueelle esitetään Helsingin yleiskaavaehdotuksessa rakennetun alueen täydentämistä maakuntakaavan pääkäyttömerkinnän puitteissa, jolloin se sijoittuu RKY 2009 -alueelle ja maakuntakaavainventoinnin alueelle.

Yleiskaavassa Tuomarinkylänkartanon ja Tuusulantien väliselle alueelle esitetään rakentamista, jossa rakentaminen sijoittuu RKY 2009 -alueelle, valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ja maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueelle. Maakuntakaavan luonnosvaiheessa oli ennakoitu maankäytön muutosta muuttamalla virkistysalueen rajausta kapeammaksi Tuomarinkylän kartanon kohdalla, mikä taas ehdotusvaiheessa on korjattu takaisin. On tärkeää, että korkeamman tason maakuntakaavan rajauksia tulkitaan yleispiirteisesti tarkemman tason suunnittelussa. Viheralueiden tarkemmat rajaukset tulee olla yleiskaavoituksen ja asemakaavoituksen määriteltävissä.

Keskuspuiston länsireunassa maakuntakaavan maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristö -merkinnän tulkinnan tulisi mahdollistaa Helsingin uuden yleiskaavan mukainen rakentaminen.

Helsingin uuden yleiskaavan rakentamisalueet Torpparinmäen pohjoisosassa ja Kuusmiehentien varressa Näsinöjanpuiston kohdalla kuuluvat myös nykyiseen valtakunnallisesti arvokkaaseen Vantaanjoen maisema-alueeseen. Maakuntakaavan kulttuuriympäristörajausten tulisi olla sama kuin mahdollisesti tarkistettava maisema-alueen raja.

Melkin saari on osoitettu Helsingin yleiskaavaluonnoksessa asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Nyt esitetty maakuntakaavan pääkäyttömerkintä ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristömerkintä vaativat maakuntakaavan tulkinnalta joustavuutta.



Maakuntakaavaluonnokseen nähden Helsingin alueelle kohdistuu ehdotuksessa kaksi muutosta kulttuuriympäristöjen osalta. Lauttasaaren pohjoisosa on poistettu RKY-alueesta, sillä alueen arvot ovat perustuneet vanhoihin huviloihin, joita ei enää ole olemassa. Muutos on perusteltu. Toinen laajempi muutos on Helsingin edustan merimaiseman aluerajauksen suurentaminen Suomenlinnan eteläpuoliselle merialueelle.

Kokoavasti kaupunginhallitus toteaa, että maakuntakaavaehdotus antaa hyvän pohjan elinvoimaisen Uudenmaan kehittämiseksi. Helsingin merkitys tavoitteiden saavuttamisessa on kuitenkin niin suuri, että Helsingin uuden yleiskaavaehdotuksen sisältämät asuntorakentamisen ja kaupungin muun kehittämisen mahdollisuudet tulee maakuntakaavassa riittävällä tavalla ottaa huomioon ja turvata.

## Esittelijän perustelut

Uudenmaan maakuntahallitus merkitsi tiedoksi Uudenmaan 4. vaihe-maakuntakaavan ehdotuksen kokouksessaan 16.11.2015 ja päätti kaavaehdotuksen lausunnoille lähettämisestä. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava täydentää ja tarkistaa Uudellamaalla voimassa olevia maakuntakaavoja. Tässä vaihemaakuntakaavassa käsitellään elinkeinoja ja innovaatiotoimintoja, logistiikkaa, tuulivoimaa, viherrakennetta sekä kulttuuriympäristöjä. Lisäksi kaavassa käsitellään myös muita ajankohittaisia aiheita, kuten asemanseutuja ja Malmin lentokentän aluetta. Östersundomin alue ei kuulu suunnittelualueeseen.

Vuoden 2016 alusta voimaan tulleet maankäyttö- ja rakennuslain muutokset ja maakuntakaavojen vahvistamisen menettelyyn poistuminen muuttavat 4. vaihemaakuntakaavan prosessia. Uuden lainsäädännön mukaisesti lausunnot kaavaan on pyydyttävä ennen kuin maakuntahallitus hyväksyy kaavaehdotuksen. Lausuntojen perusteella kaavaehdotusta tarkistetaan kevään 2016 aikana, jolloin pidetään myös 4. vaihemaakuntakaavan viranomaisneuvottelu. Maakuntahallituksen hyväksytyä kaavaehdotuksen kaava asetetaan nähtäville myöhemmin vuonna 2016. Tavoitteena on, että Uudenmaan maakuntavaltuusto hyväksyy 4. vaihemaakuntakaavan saman valtuustokauden aikana, eli kevääseen 2017 mennessä.

Lausuntoaineistot ovat ladattavissa osoitteesta [www.uudenmaanliitto.fi/kaavaehdotus](http://www.uudenmaanliitto.fi/kaavaehdotus).

Maakuntakaavaluonnoksesta annettu kaupunginhallituksen lausunto 30.3.2015 ilmenee päätöshistoriasta. □

Lausuntoa on pyydetty 29.2.2016 mennessä. Lausunnot on saatu Helsingin osalta lisää aikaa 15.3.2016 saakka. Ehdotuksesta on pyydetty



lausunnot kaupunkisuunnittelulautakunnalta, kiinteistölautakunnalta, yleisten töiden lautakunnalta, ympäristölautakunnalta, kaupunginmuuseon johtokunnalta, liikuntalautakunnalta, liikennelaitos- liikelaitoksen johtokunnalta sekä Heleniltä. Saadut lausunnot ilmenevät päätöshistoriasta ja liitteestä nro 2. Aikataulusyistä on hyväksytty myös virastojen antamat lausunnot edellyttäen, että viraston lausunto on saatettu lautakunnan tietoon.

**Esittelijä**

apulaiskaupunginjohtaja  
Anni Sinnemäki

**Lisätiedot**

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36024  
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

**Liitteet**

- 1 Uudenmaan liiton lausuntopyyntö Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta
- 2 Kaavaehdotus
- 3 Lausuntoaineisto, Merkinnät ja määräykset
- 4 Liitekartat
- 5 Kaavaselostus
- 6 Kumottavat merkinnät -kartta
- 7 Epävirallinen yhdistelmäkartta
- 8 Kiinteistöviraston lausunto
- 9 Helen Sähköverkko Oy:n lausunto

**Muutoksenhaku**

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

**Otteet**

**Ote**

Lausunnon pyytäjä

**Otteen liitteet**

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

**Tiedoksi**

Kaupunkisuunnittelulautakunta  
Yleisten töiden lautakunta  
Kiinteistölautakunta  
Ympäristölautakunta  
Kaupunginmuseo  
Liikuntalautakunta  
Liikennelaitos- liikelaitos  
Helen  
Helen Sähköverkko Oy





07.03.2016

Kaj/1

## Päätöshistoria

Yleisten töiden lautakunta 23.02.2016 § 84

HEL 2015-000583 T 10 03 00

### Lausunto

Yleisten töiden lautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Lausunnossa tarkastellaan Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan ehdotusta rakennusviraston toimialan kannalta. Lausunnossa keskitytään viherrakenteen, kulttuuriympäristön ja taajamatoimintojen teemoihin toteutettavuuden, toimivuuden ja ylläpidettävyyden näkökulmista käsin.

### Logistiikka

Kaavaluonnos painottuu etupäässä tavaraliikenteen logistisiin ratkaisuihin ja sen poikittaisliikenneyhteyksiin. Helsingin alueella merkittävimmät vaikutukset koskevat Vuosaaren satama-alueita ja sitä palvelevia tavarankuljetusreittejä maanteilla ja rautateilla. Satamaa osoittava kaavamerkintä puuttuu Vuosaaren satamasta.

### Viherrakenne - virkistys, luonto ja maisema

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava on hyvä ja kokonaisvaltainen esitys maakunnan viherrakenteesta, luonnon arvoalueista ja arvokkaista maisema-alueista. Maakuntakaavan taustaselvitykset ja kaavaselostuksen kuvaukset ovat selkeitä ja ne tukevat hyvin kaavakarttaa sekä kaavamerkintöjä. Viheryhteydet ja -verkostot on kuvattu onnistuneesti sekä virkistys- ja ulkoilukäytön että ekologisten yhteyksien kannalta.

Virkistysalueet on osoitettu pääsääntöisesti valtion, kuntien ja Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen maille. Kaavaselostuksessa todetaan myös ilman aluevarausta olevien alueiden, taajamien ulkoilu- ja virkistysalueiden, luonnonsuojelualueiden sekä kansallispuistojen toimivan ulkoilua ja virkistystä palvelevina alueina. Virkistysalueilla ei käytetä luomerkintää, koska sen kaavamääräyksessä ohjataan kiinnittämään huomiota alueiden ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä niiden merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta.

### Helsingin viherrakenne

Helsingin tärkeimmät ja laajimmat virkistysalueet on kuvattu kaavakartassa. Ne sijoittuvat vihersormien alueille sekä muutamiin saariin, kuten Seurasaareen. Keskuspuiston ja Helsingipuiston alueet on merkitty nykyisessä laajuudessaan maakuntakaavan virkistysalueiksi, mikä kuvaa



hyvin niiden tärkeyttä kaupungin viherrakenteessa. Keskuspuiston alue on myös merkitty maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi. Meri-Rastilan kohdalle ei ole merkitty virkistysaluetta. Se tulee lisätä maakuntakaavaan, jolloin se ja Helsingin valmisteilla oleva yleiskaava olisivat yhteneväiset. Viittä hehtaaria suurempikokoiset luonnonsuojelulla rauhoitetut luonnonsuojelualueet on merkitty maakuntakaavaan, mikä on selkeä ja myös seututason tarkasteluun sopiva esittämistapa.

Virkistysalueet varataan kaavamääräyksen mukaan yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun. Niiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa turvataan virkistyskäyttödellytyksien säilyminen, alueen saavutettavuus, riittävä palvelu- ja varustetaso sekä ympäristöarvot ja osoitetaan maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus. Virkistysalueiden suunnittelussa kiinnitetään huomiota alueiden ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta.

#### Nuuksion ja Sipoonkorven alueet

Nuuksion järviylängöllä olevat Helsingin omistamat ulkoilualueet (noin 3 400 hehtaaria) on esitetty virkistysalueina. Ne ovat suosittuja ulkoilualueita ja tärkeä osa maakuntakaavassa mainittua pääkaupunkiseudun viherkehää. Nuuksion kansallispuisto on merkitty luonnonsuojelualueeksi, mikä turvaa alueen merkittävimpien luontoarvojen säilymistä hyvin. Läheiset Helsingin omistamat ulkoilualueet ylläpitävät osaltaan luonnon monimuotoisuutta ja turvaavat lajien liikkumisedellytyksiä.

Vuonna 2011 perustetun Sipoonkorven kansallispuiston alue on merkitty luonnonsuojelualuemerkinnällä. Osa Sipoonkorven kansallispuiston alueesta kuuluu Natura 2000 -ohjelman alueisiin. Nämä alueet on merkitty kaavakarttaan aikaisempien maakuntakaavojen mukaisesti. Kaava ei aiheuta uusia vaikutuksia jo voimassa oleviin maakuntakaavoihin nähden.

Sekä Nuuksion että Sipoon virkistysalueisiin ja luonnonsuojelualueisiin rajautuu luonnonominaisuusmerkinnällä osoitettuja alueita, joiden suunnittelussa on kaavamääräyksen mukaan selvítettävä tarkemmin ja otettava huomioon luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät arvot ja ekologiset yhteydet.

#### Kulttuuriympäristöt

Kulttuuriympäristöjen monipuoliset arvot on otettu kaavaluonnoksessa hyvin huomioon. Kaavassa kulttuuriympäristöt esitetään pääosin ominaisuusmerkinnällä. Kaavaehdotuksessa on esitetty valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt (RKY 2009 -kohteet), valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.



eet, maakunnallisesti ja useamman kuin yhden kunnan kannalta merkittävät maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet sekä liitekartalla muinaisjäännökset. Näiden kaavamerkinnät on esitetty ehdotuksessa selkeästi. Kaavamerkintöjen suunnittelumääräyksissä mainitut ominaisuusmerkintöjä täydentävät ohjeet ovat hyvät.

#### Kansallinen kaupunkipuisto ja valtakunnallinen maisemanhoitoalue

Täydennysrakentamisen ja elinkeinoelämän asettamien vaatimusten yhteen sovittaminen kulttuuriympäristön arvojen vaalimisen ja säilymistä kanssa on haasteellista. Kulttuuriympäristöä tulee voida kehittää sen arvot huomioiden. Rakennusviraston asiantuntemusta tulee hyödyntää aina, kun Helsingin omistamille alueille suunnitellaan täydennysrakentamista tai infrahankkeita arvokkaisiin miljöisiin ja kulttuurimaisemaan.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen merkintää on parannettu kaavaluonnosvaiheesta siten, että ne erottuvat nyt toisistaan. Luonnosvaiheen liitekartoista kansallinen kaupunkipuisto ja valtakunnallinen maisemanhoitoalue -merkinnät on lisätty ehdotukseen. Näitä alueita ei ole osoitettu Helsingin alueille.

16.02.2016 Pöydälle

03.03.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

24.02.2015 Pöydälle

#### Esittelijä

kaupunginarkkitehti  
Jukka Kauto

#### Lisätiedot

Pia Rantanen, suunnitteluvastaava, puhelin: 310 38812  
pia.rantanen(a)hel.fi

Tiina Saukkonen, suunnitteluvastaava, puhelin: 310 38508  
tiina.saukkonen(a)hel.fi

Liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunta (HKL) 18.02.2016 § 33

HEL 2015-000583 T 10 03 00

#### Lausunto

Liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunta antoi lausunnon kaupunginhallitukselle Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta.



Maakuntakaavassa HKL:n mielenkiinto on joukkoliikenneyhteyksissä. Koska 4. maakuntakaavan ehdotus ei tästä näkökulmasta sisällä olennaisia muutoksia 4. maakuntakaavan luonnokseen verrattuna, on Liikennelaitos –liikelaituksen lausunto 4. maakuntakaavan ehdotukseen saman sisältöinen kuin aiempi, 26.2.2015 sen antama lausunto 4. maakuntakaavan luonnokseen liittyen (HEL 2015-000583 T 10 03 00).

HKL pitää hyvänä maakuntakaavan ehdotuksen tavoitteita, jossa palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja sijoittuvat nykyisiä rakenteita hyödyntäen sekä ympäristö huomioiden. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi joukkoliikenteen kehittäminen kunnan alueella on merkittävä keino, johon liikennelaitos sitoutuu osaltaan yleis- ja asemakaavoihin liittyvien joukkoliikennehankkeiden mukaisesti.

Malmin asuinalueen toteutumisen kannalta toimiva joukkoliikenneyhteys on alueella tarpeen. Joukkoliikenneyhteytenä Malmilla voisi toimia pikaraitiotie, jota esitetään mm. Helsingin yleiskaavaehdotuksessa sekä Malmin kaavarunkosuunnitelman luonnoksessa. Pitkällä aikajänteellä säteittäisenä joukkoliikenneyhteytenä Malmin lentokentän alueelle voisi toimia myös jotakuinkin Lahdenväylän suuntaisesti kulkeva metro, joka Helsingin keskustassa sijoittuisi ns. Töölön metrolinjan varaukseen. Kuten kaavaselostuksessa mainitaan, maakuntakaavat mahdollistavat toimivan ja sekoittuneen yhdyskuntarakenteen, kävelyyn ja joukkoliikenteeseen perustuvien keskusten sekä hyvän asuin- ja työympäristön kehittämisen. Itä-Uudellamaalla elinkeinojen ja asumisen keskittäminen Östersundomin metron varrelle on seudulle ja maakunnalle merkittävä valinta.

Esittelijä

yksikön johtaja  
Karoliina Rajakallio

Lisätiedot

Karoliina Rajakallio, yksikön johtaja, puhelin: 310  
karoliina.rajakallio(a)hel.fi

Liikuntalautakunta 04.02.2016 § 32

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Lausunto

Liikuntalautakunta antoi seuraavan lausunnon 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta:

Maakuntakaavan taustaselvitykset ja kaavaselostuksen kuvaukset ovat selkeitä: ne tukevat hyvin kaavakarttaa sekä kaavamerkintöjä. Viheryh-



teydet ja -verkot on kuvattu onnistuneesti sekä virkistys- ja ulkoilu-  
käytön että ekologisten yhteyksien kannalta. Niiden esittäminen maa-  
kunnan mittakaavassa on ensiarvoisen tärkeää. Virkistysreitit kannat-  
taa suunnitella ja toteuttaa katkeamattomiksi.

Maakunnallinen kaavatyö osuu erinomaisesti Helsingissä käynnissä  
olevan yleiskaavan valmistelun kanssa samaan aikaan. Maakuntakaavassa ja yleiskaavassa on selviä tulkintaeroja viheryhteyksien ja viher-  
verkostojen riittävästä kaistaleveydestä. Tiivistyvässä kaupunkiraken-  
teessa on näiden kahden välillä tulkintaeroja siitä, mikä on riittävä vihe-  
ryhteys.

Yleiskaavatyössä Helsinki on esittänyt että viheryhteydet turvataan ra-  
kentamalla tarvittaessa vihersiltoja ja viheralikulkuja. Vihersilloilla ja -  
alikulkuilla ei saada aina riittävän leveitä ja toimivia viheryhteyksiä, jotta  
esim. talvisin hiihdon ja kevyen liikenteen yhteydet eivät menisi päällekkäin ja estäisi toisiaan.

Liikkumattomuus on tulevaisuuden suurimpia terveydellisiä ja yhteis-  
kunnallisia ongelmia, minkä vuoksi arkiliikunnan lisääminen on välttä-  
mätöntä. Siksi jo kaavoituksessa tulee luoda edellytyksiä liikkumaan  
aktivoivalle kaupunkiympäristölle. Viherverkoston säilytys nykyajuu-  
dessa on tärkeää, jottei lisärakentamisen aikaansaama kulutuksen kas-  
vu aiheuta jo ennestään runsaasti käytetyille viheralueille liian suurta  
vauriota.

Kaavaehdotuksessa esitetään selkeä viheraluejärjestelmä, joka käsit-  
tää retkeily- ja ulkoilualueita, lähipuistoja sekä merenrantapuistoja ja vi-  
herreittejä. Seututasolla liikunnan olosuhteiden edistämiseksi vaaditaan  
tällaista kokonaisvaltaista strategista maankäytönsuunnittelua, jossa lii-  
kunnan olosuhteet on huomioitu pitkällä tähtäimellä. Nuuksion järviy-  
längöllä olevat Helsingin omistamat ulkoilualueet (noin 3400 hehtaaria)  
on esitetty selkeästi virkistysalueina kaavamääräyksineen. Ne ovat  
suosittuja ulkoilualueita ja tärkeä osa maakuntakaavassa mainittua  
pääkaupunkiseudun viherkehää.

Myös olemassa olevien liikuntapalveluiden jatkuvuus tulisi turvata. Näi-  
den palveluiden ja rakenteiden toteutukseen on käytetty merkittäviä ta-  
loudellisia panostuksia ja ne ovat monin paikoin kaupungissa muodos-  
tuneet alueelliseksi identiteettitekijöiksi. Mikäli olevia liikuntapalveluja  
lähdetään laajasti uudelleensijoittamaan tiivistyvän kaupunkirakentami-  
sen seurauksena voi nykyisessä taloudellisessa tilanteessa olla seu-  
rauksena liikuntapalveluiden heikkeneminen. Uusien alueiden ulkoli-  
kuntapalveluverkosto voi jäädä vuosiksi puutteelliseksi investointien ol-  
lessa nollassa.



Maakuntakaavassa Keskuspuiston länsireuna on merkitty maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristö –merkinnällä. Helsingin yleiskaava-luonnoksessa kuitenkin osoitetaan Hämeenlinnanväylän itäpuolelle kantakaupungin laajentumisaluetta Kehä I:n eteläpuoliselle alueelle. Rakentaminen sijoittuisi Keskuspuiston reunaan ja vähentäisi virkistysaluetta Keskuspuistossa.

Merkittävin tiivistettävä taajamatoimintojen alue on osoitettu ehdotuksessa Malmin lentokenttäalueelle. Jos osa alueista, jotka ovat liikunta- ja virkistyskäytössä rakennetaan, liikuntatarjonta suppenee huomattavasti ja alueen palvelutaso laskee.

Helsingin omassa yleiskaavavisiossa esitetään rakentamista Tuomarinkylän kartanon RKY 2009 -alueelle, valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ja maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueelle. Maakuntakaavasta on vaikea tulkita, onko siinä ennakoitu maankäytön muutosta muuttamalla virkistysalueen rajausta Tuomarinkylän kartanon kohdalla, vai ei.

Kartanoa ympäröivälle RKY alueelle on luontevampi tutkia hevosurheilukeskuksen kasvattamista kuin asuntorakentamista. Kansainvälisen kilpailutason hevosurheilukeskus vaatii lisää jaloittelulaitauksia, harjoittelukenttiä, laidunalueita, ratsastusreittejä, pysäköinti- ja huoltoalueita. Alueella toimii myös Tuomarinkylän koirakeskus, joka on ainoa suuret ulkonäyttely- ja vinttikoiratoiminnat mahdollistava keskus pääkaupunkiseudulla.

Uudenmaan viherrakenteen kehityskuvassa 2040 on osoitettu pääkaupunkiseudun merialue ja merelliset virkistysyhteydet. Jatkotyönä olisi tärkeää täydentää tehtyjä selvityksiä pääkaupunkiseudun merellisistä virkistysyhteyksistä ja asettaa tavoitteeksi elämys- ja palvelutarjonta sekä meren ja saariston virkistys- ja matkailutarjonnan saavutettavuus. Merellisyydessä on mahdollisuuksia niin virkistykseen kuin asumisen ja elinkeinojen kehittämisen kannalta. Liikuntalautakunta toivoo, että tulevissa selvityksessä esitetään strategia merellisen virkistykseen ja matkailun kehittämiseksi Helsingin edustan saarilla sekä paikallisen ja seudullisen vesiliikenteen ja siten saariston ja meren saavutettavuuden kehittäminen.

Kaavakarttoja voi nyt ehdotusvaiheessa tarkastella selainpohjaisen karttapalvelun kautta, mikä helpottaa kaavan lukemisesta tuntuvasti. Maakuntakaavatyön pohjana on innovatiivisella tavalla kokeiltu uusia paikkatietopohjaisia menetelmiä arvokkaimpien luontoarvojen tunnistamiseen.

Maakuntakaavaan Vartiosaari on merkitty maakunnallisesti tärkeänä kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen alueena. Helsingissä on



kuitenkin laadittu alueelle oma osayleiskaavansa, joka pitää sisällään laajaa asuntorakentamista saarelle. Saaren rakentaminen vähentäisi kasvavalle kaupungille tärkeiden merellisten virkistysaarien määrää tulevaisuudessa ja aiheuttaisi paineita muille virkistysaaroille suurempina kävijämäärinä ja saarten luonnon kasvavana kulutuksena.

#### Käsittely

04.02.2016 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Riku Ahola: Lisätään lausuntoon:

Maakuntakaavaan Vartiosaari on merkitty maakunnallisesti tärkeänä kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen alueena. Helsingissä on kuitenkin laadittu alueelle oma osayleiskaavansa, joka pitää sisällään laajaa asuntorakentamista saarelle. Saaren rakentaminen vähentäisi kasvavalle kaupungille tärkeiden merellisten virkistysaarien määrää tulevaisuudessa ja aiheuttaisi paineita muille virkistysaaroille suurempina kävijämäärinä ja saarten luonnon kasvavana kulutuksena.

Kannattaja: Tiina Sandberg

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Lisätään lausuntoon: Maakuntakaavaan Vartiosaari on merkitty maakunnallisesti tärkeänä kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen alueena. Helsingissä on kuitenkin laadittu alueelle oma osayleiskaavansa, joka pitää sisällään laajaa asuntorakentamista saarelle. Saaren rakentaminen vähentäisi kasvavalle kaupungille tärkeiden merellisten virkistysaarien määrää tulevaisuudessa ja aiheuttaisi paineita muille virkistysaaroille suurempina kävijämäärinä ja saarten luonnon kasvavana kulutuksena.

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 9

Riku Ahola, Silja Borgarsdottir Sandelin, Riitta Hämäläinen-Bister, Jukka Järvinen, Lotta Kortteinen, Heimo Laaksonen, Heidi Ruhala, Tiina Sandberg, Seppo Siika-aho

Tyhjä: 0



07.03.2016

Kaj/1

Poissa: 0

Esittelijä

osastopäällikkö  
Kirsti Laine

Lisätiedot

Hanna Lehtiniemi, arkkitehti, puhelin: 310 87723

Ympäristölautakunta 02.02.2016 § 39

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Lausunto

Ympäristölautakunta antoi seuraavan lausunnon.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan ehdotus toteuttaa pääosin hyvin eri aihealueille määritellyjä kärkitavoitteita. Maakuntakaavan viherrakennetarkasteluissa on käytetty apuna uusia, hyviä menetelmiä luontoarvojen priorisointiin ja ekosysteemipalvelujen arviointiin. Sekä Uudenmaan että Helsingin kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali viimeistään vuonna 2050. Kaavaehdotuksen vaikutuksia seudun kasvihuonekaasupäästöihin ei kuitenkaan ole tarkasteltu. Vaihemaakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa olisi syytä tarkastella, missä määrin kaavan ratkaisut edistävät hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista.

Viherrakenne

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on kaavakartalla osoitettu Helsingin tärkeimmät ja laajimmat virkistysalueet, jotka sijoituvat vihersormien alueille sekä muutamille alueille merelliseen ympäristöön. Virkistysalueet ovat 4. vaihemaakuntakaavan kaavaehdotuksessa säilyneet samoina kuin luonnosvaiheessa ja voimassa olevissa maakuntakaavoissa. Viheryhteystarpeet ovat täydentyneet Helsingin Länsipuiston alueella Mätäjoen varrella. Muilta osin viheryhteydet on esitetty samoin kuin aiemmin.

Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan luonnonsuojelualueen merkinnällä vähintään maakunnallisesti merkittävät luonnonsuojelulain nojalla suojellut tai suojeltaviksi tarkoitetut alueet. Kaavaratkaisussa ei osoiteta alle viiden hehtaarin kokoisia luonnonsuojelualueita. Helsingin ympäristölautakunta hyväksyi 20.9.2015 Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2015–2024. Luonnonsuojeluohjelmassa on useita yli viiden hehtaarin kohteita, joista osa on maakunnallisesti arvokkaita ja muutamat valtakunnallisesti arvokkaiden alueiden laajennuksia. Ympäristökeskus on toimittanut luonnonsuojeluohjelman tiedoksi Uudenmaan liitolle. Esi-





tämme, että Uudenmaan liitto jatkaa vuonna 2016 selvityksiä vaihe-  
maakuntakaavassa huomioitavien suojelukohteiden osalta huomioiden  
tässä työssä mm. Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024 kaltai-  
set kunnalliset aineistot. Hiilineutraaliuden teemaan sopisi myös se, et-  
tä viheralueiden merkittävyyttä voisi maakuntakaavassa arvioida myös  
hiilivarastoina.

#### Logistiikka

Seudun tärkeimpien logistiikkakeskittymien merkitseminen Focuksen  
alueelle Tuusulaan, Bastukärrtiin Sipooseen ja Kulloon alueelle Sipoo-  
seen ja Porvooseen on kannatettavaa. Logistiikkakeskittymät mahdol-  
listavat kuljetusten tehostamisen, mikä parantaa elinkeinoelämän toi-  
mintaedellytyksiä. Logistiikkaa keskittämällä saadaan liikennesuoritteen  
ja sitä kautta kasvihuonekaasupäästöjen kasvua hieman hillittyä. Kui-  
tenkin logistiikan kehityskuvassa ja kaavaratkaisun vaikutusten arvioin-  
nissa ilmastonäkökulma on jäänyt hyvin vähälle tarkastelulle.

Kaavaselostuksessa todetaan, että logistiikkakeskusten liikenteessä  
varaudutaan myös raideliikenteen kehitykseen ja tulevaisuudessa tulee  
varautua raideliikenteen osuuden kasvuun kuljetuksissa. Tämä kehitys-  
suunnalla olisi suuri merkitys sekä ilmastovaikutusten että muiden ympä-  
ristöhaittojen vähentämisessä. Se, miten raideliikennettä aiotaan ke-  
hittää, jää kuitenkin epäselväksi. Raideliikenteen potentiaali ainakin ny-  
kytilanteessa on suurin suoraan satamista lähtevissä pitkämatkaisissa  
kuljetuksissa, minkä jo voimassa oleva kaava mahdollistaa.

Kaavaratkaisun pohjana olevan valitun logistiikan kehityskuvan vaiku-  
tusten arvioinnin mukaan raskaan liikenteen määrät tulevat Helsingissä  
kasvamaan erittäin merkittävästi, enemmän kuin muissa tarkastelluissa  
skenaarioissa. Pääkaupunkiseudun ilmanlaadultaan ja melutilanteel-  
taan pahimmilla alueilla haitat tulevat siis entisestään lisääntymään.  
Ennustettu raskaan liikenteen kasvu tulee olemaan haaste myös Hel-  
singin yleiskaavaehdotuksen mukaiselle liikennejärjestelmälle ja maan-  
käytölle.

#### Tuulivoima

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaehdotus osoittaa viisi maakunnalli-  
sen kokoluokan tuulivoiman tuotantoon soveltuvaa aluetta. Suhteessa  
luonnosvaiheen ratkaisuun tuulivoima-alueiden rajauksiin ei ole tullut  
muutoksia. Paikallista tuulivoimarakentamista tuetaan koko kaava-  
aluetta koskevalla suunnittelusuosituksella, joka mahdollistaa paikallis-  
ten tuulivoima-alueiden suunnittelun myös maakuntakaavan tuulivoima-  
alueiden ulkopuolelle edellyttäen, ettei maakuntakaavan keskeisiä ta-  
voitteita vaaranneta. Kaavaselostuksen mukaan tuulivoiman alueva-



raukset tukevat Uusimaa-ohjelman tavoitetta hiilineutraalista Uudesta-  
maasta.

Ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta uusiutuvan energian lisääminen on erittäin tärkeää. Siihen nähden tuulivoiman maakunnallisten alueiden määrä on vähäinen. Vaihemaakuntakaavalla olisi voitu voimakkaammin ilmaista maakunnan yhteinen tahtotila tuulivoiman kehittämiselle. Maakuntakaavan ratkaisua tulisi arvioida mm. suhteessa Uudenmaan hiilineutraalisuustavoitteeseen ja maakuntatason tuulivoimatuotantotavoitteisiin. Esitetyn kaavaratkaisujen vaikutus koko seudun ilmastopolitiisten tavoitteiden saavuttamiseen jää epäselväksi.

#### Malmin lentokentän alue

4. vaihemaakuntakaavan luonnokseen verrattuna Malmin lentokentän alueen merkintöihin ei ole tullut muutoksia. Malmin lentokentän nykyinen merkintä ja siihen liittyvä melualueen merkintä kumotaan. Alueelle osoitetaan taajamatoimintojen aluevarausmerkintä sekä tiivistettävän alueen kehittämisperiaatemerkintä. Alueella säilyy kulttuuriympäristöön liittyvä ominaisuusmerkintä. Kaavaehdotuksen mukaisilla merkinnöillä on koko seudun ja kaupungin yhdyskuntarakennetta eheyttävä ja tiivistävä vaikutus. Lentokenttäalueen itäpuolisten (lentokentän ja Tattari-  
suon teollisuusalueen välinen alue) lehtopohjaisten lehtometsien alueen voi katsoa täyttävän jopa maakunnallisen luontoalueen kriteerit. Maakuntakaavassa itärajan metsät voisi esittää viheryhteytenä.

#### Hiljaiset alueet

Maakuntahallitus päätti vuoden 2014 keväällä selvittää myös hiljaisia alueita osana 4. vaihemaakuntakaavan valmistelua. Kaavatyön aikana laadittua ympäristömelu-selvityksen paikkatietoaineistoa on hyödynnetty kaavatyössä mm. viherrakenteen analysoinnissa Zonation-menetelmällä. Viherrakenteen laajat yhtenäiset luontoalueet voivat edistää myös hiljaisten alueiden säilymistä Uudellamaalla. Hiljaisia alueita ei ole kuitenkaan merkitty maakuntakaavan eikä lausunnolla olevista asiakirjoista käy ilmi, miksi tähän ratkaisuun on päädytty.

#### Käsittely

02.02.2016 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Leo Stranius: Viherrakenne osan loppuun seuraava lisäys:  
"Esitämme, että Uudenmaan liitto jatkaa vuonna 2016 selvityksiä vaihemaakuntakaavassa huomioitavien suojelukohteiden osalta huomioiden tässä työssä mm. Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024 kaltaiset kunnalliset aineistot."



Vastaehdotus:

Leo Stranius: Viherrakenne osan loppuun:

"Hiilineutraaliuden teemaan sopisi myös se, että viheralueiden merkittävyttä voisi maakuntakaavassa arvioida myös hiilivarastoina."

Kannattaja: Timo Pyhälähti

Vastaehdotus:

Leo Stranius: Malmin lentokentän alue osan loppuun:

"Lentokenttäalueen itäpuolisten (lentokentän ja Tattarisuon teollisuusalueen välinen alue) lehtopohjaisten lehtometsien alueen voi katsoa täytävän jopa maakunnallisen luontoalueen kriteerit. Maakuntakaavassa itärajan metsät voisi esittää viheryhteytenä."

Kannattaja: Timo Pyhälähti

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Viherrakenne osan loppuun seuraava lisäys:

"Esitämme, että Uudenmaan liitto jatkaa vuonna 2016 selvityksiä vaihe-  
maakuntakaavassa huomioitavien suojelukohteiden osalta huomioiden  
tässä työssä mm. Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024 kaltai-  
set kunnalliset aineistot."

Jaa-äännet: 1

Timo Latikka

Ei-äännet: 8

Joona Haavisto, Hanna Lähteenmäki, Matti Niemi, Sirpa Norvio, Tuula Palaste-Eerola, Timo Pyhälähti, Leo Stranius, Anita Vihervaara

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Viherrakenne osan loppuun:

"Hiilineutraaliuden teemaan sopisi myös se, että viheralueiden merkittävyttä voisi maakuntakaavassa arvioida myös hiilivarastoina."

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 9

Joona Haavisto, Timo Latikka, Hanna Lähteenmäki, Matti Niemi, Sirpa Norvio, Tuula Palaste-Eerola, Timo Pyhälähti, Leo Stranius, Anita Vihervaara

3 äänestys



JAA-ehdotus: Esityksen mukaan  
Ei-ehdotus: Malmin lentokentän alue osan loppuun:  
"Lentokenttäalueen itäpuolisten (lentokentän ja Tattarisuon teollisuusalueen välinen alue) lehtopohjaisten lehtometsien alueen voi katsoa täytävän jopa maakunnallisen luontoalueen kriteerit. Maakuntakaavassa itärajan metsät voisi esittää viheryhteytenä."

Jaa-äännet: 1

Matti Niemi

Ei-äännet: 8

Joona Haavisto, Timo Latikka, Hanna Lähteenmäki, Sirpa Norvio, Tuula Palaste-Eerola, Timo Pyhälähti, Leo Stranius, Anita Vihervaara

03.03.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Esittelijä

ympäristönsuojelupäällikkö  
Päivi Kippo-Edlund

Lisätiedot

Anu Haahla, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 28916  
anu.haahla(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 02.02.2016 § 36

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Lausunto

Kaupunkisuunnittelulautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle:

Tiivistelmä

Maakuntakaavaehdotus on luonteeltaan nykytilaa toteava ja ahtaasti tulkiten pikemminkin rajoittaa maankäyttöä kuin mahdollistaa uutta kasvua erityisesti Helsingin alueella. Valmisteilla olevan Helsingin uuden yleiskaavan uusia maankäyttövarauksia ei ole otettu huomioon. Maakuntakaavan aluevarauksia on voitava täsmentää ja rajauksia tulkita suurpiirteisesti kunnissa. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava ei saa olla este Helsingin uuden yleiskaavan toteuttamiselle.

Virkistysaluerajaukset ovat 4. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa hyvinkin tarkkarajaisia. Viheralueiden tarkempi rajaaminen tulee kuitenkin jättää kunnan asiaksi. Maankäyttö- ja rakennuslain 25 § mukaan maakuntakaavassa tulee esittää maakunnan alueidenkäytön periaatteet ja osoittaa aluevarauksia vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin valtakun-



nallisten ja seudullisten tavoitteiden yhteensovittamiseksi on tarpeen. Maakuntakaavassa sovitetaan seudulliset tavoitteet paikallisten tavoitteiden kanssa. Maakuntakaavassa esitettyjen aluevarausten laajuutta ja sijaintia on voitava tarkempien selvitysten perusteella yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa kun samalla turvataan maakuntakaavan keskeiset maakunnalliset ja seudulliset ratkaisut ja tavoitteet.

MRL:n mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulee ottaa huomioon maakuntakaavassa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet velvoittavat erityisesti Helsingin seudulla, että varsinkin raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheytyvää yhdyskuntarakennetta on edistettävä. Merkittävä rakentaminen tulee sijoittaa joukkoliikenteen, erityisesti raideliikenteen palvelualueelle. Helsingin seudun liikennejärjestelmää tulee kehittää siten, että se tukee mm. yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja riittävän asuntotuotannon järjestämistä. Alueidenkäytön suunnittelussa tulee varautua raideliikenteen laajentamiseen yhdyskuntarakentamisen ja asuntotuotannon niin edellyttäessä.

Melkin ja Ramsinniemen maakuntakaavaehdotuksen merkinnät eroavat merkittävimmin Helsingin uuden yleiskaavan sisällöstä. Vartiosaaren laaditaan osayleiskaavaa ja saaren osoitetaan uutta maankäyttöä. 4. vaihemaakuntakaavassa saari on valkoista aluetta ja samalla se on merkitty valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi ja maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi. Ramsinniemen ja Vartiosaaren osoitetaan valmisteilla olevissa yleiskaavoissa raideliikenteeseen tukeutuvaa asuntorakentamista, joka sovitetaan alueiden virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvoihin.

Melkin, Ramsinniemen, Vartiosaaren, Hämeenlinnanväylän itäpuolen sekä Tuomarinkylän kartanon eteläpuolisten alueen osalta maakuntakaavamerkintöjen tulee turvata Helsingin yleiskaavoituksen tavoitteet. Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen -merkintä ei saa estää alueiden kulttuuriarvot huomioivaa tiivistämistä, erityisesti raideliikenteen varrella.

#### Lausunnon sisältö aihepiireittäin

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavalla tarkistetaan voimassa olevia maakuntakaavoja ja sen aikatahtain on vuosi 2040. Kaavakierroksella pyritään strategisempaan maakuntakaavaan. Östersundomin alue ei kuulu alueeseen. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kaavakartta, kartta kumottavista merkinnöistä sekä merkinnät ja määräykset ovat vahvistettavia asiakirjoja. Kaavaselistusta ja sen selventäviä ja taustoittavia liitekarttoja sekä liiteaineistoja ei vahvisteta. Kaavassa käytetään aluevaraus-, kohde- ja viivamerkintöjä sekä ominaisuusmerkintöjä



ja kehittämisperiaatemerkitöjä. Aluemerkinnoilla osoitetaan pääasiallinen käyttötarkoitus.

Pyrkimys strategisempaan maakuntakaavaan on Helsingin kannalta lähtökohtaisesti myönteinen asia. Maakuntatason kaavaratkaisun tulee olla tavoitteellinen samalla kun se tukee tarkempiasteista suunnittelua ja edesauttaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista. Kokonaistilanteen hahmottamisessa maakuntakaavan epävirallinen yhdistelmäkartta on välttämätön, sillä kaikkia voimassaolevia ja vahvistettuja maakuntakaavoja tulee tarkastella ja tulkita yhdessä. Jotta kaavakartan tavoitteellinen strategisuus tulisi paremmin esiin, tulee aluerajusten tulkintaa koskeva määräysteksti lisätä kaavamääräyksen yhteyteen. Tavoitteena maakuntakaavan osalta ei saa olla, että aluerajauksia tulkitaan kategorisina rajauksina.

Helsingissä on käynnissä uuden yleiskaavan laatiminen. Vuonna 2012 laadittiin yleiskaavan työohjelma ja määriteltiin sen keskeiset lähtökohdat ja mitoitus. Joulukuussa 2013 hyväksytyn yleiskaavavision perusteella on laadittu yleiskaavaluonnos, jonka kaupunkisuunnittelulautakunta päätti asettaa nähtäville 16.12.2014. Yleiskaavaluonnoksen pohjalta on valmisteltu yleiskaavaehdotus, jonka kaupunkisuunnittelulautakunta päätti asettaa nähtäville 10.11.2015. Yleiskaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävillä 27.11.2015–29.1.2016. Helsingin yleiskaavan tavoitteena on vahvistaa Helsingin ja samalla koko seudun kilpailukykyä osoittamalla pitkällä aikavälillä merkittävästi uusia asuntorakentamismahdollisuuksia kaupunkirakennetta tiivistämällä ja luoda edellytykset elinvoimaiselle elinkeinorakenteelle säilyttämällä samalla kaupunkiympäristön korkea laatu ja houkuttelevuus kuten seudulle jatkuvat yhtenäiset virkistysalueet.

Helsingin uuden yleiskaavan kartta on strateginen ja yleispiirteinen. Se näyttää Helsingin ja seudun kaupunkirakenteen kannalta strategisesti tärkeimmät kehittämissuunnat ja keskeiset muutosalueet. Valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon. Valtakunnallisesti merkittävillä maisema- ja kulttuuriympäristöalueilla valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon suunnittelussa, ja sovitetaan yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Yleiskaavan pääkarttaan liittyvillä teemakartoilla esitetään useita yksityiskohtaisia ratkaisuja, joihin yleiskaava perustuu tai jotka antavat lisäinformaatiota.

Helsingin seudulla on valmisteltu tai valmisteilla useita muita seudullisia maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen liittyviä selvityksiä. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa (HLJ2015) ja Helsingin seudun 14 kunnan yhteistä maankäytön suunnitelmaa (MASU) on laadittu yhteistyössä alueen kuntien, Helsingin seudun liikenteen ja Uuden-



maan liiton kesken. Alueelle on laadittu yhteinen asuntopolitiikka vuoteen 2025. Yhdessä nämä suunnitelmat luovat osaltaan pohjaa seuraavalle MAL-aiesopimukselle ja tukevat maakuntakaavan tavoitteita toimivasta ja kestävästä yhdyskuntarakenteesta ja kilpailukykyä vahvistavasta liikennejärjestelmästä.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tavoitealueita ovat elinkeinot ja innovaatiotoiminta, logistiikka, tuulivoima, viherrakenne ja kulttuuriympäristöt. Näitä luonnoksen näkökulmia arvioidaan lausunnossa aihealueittain.

#### Elinkeinot ja innovaatiotoiminta

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kärkitavoitteet elinkeino- ja innovaatiotoiminnan kehittämiseksi ovat yhtenevät Helsingin uuden yleiskaavan kanssa. Maakuntahallituksen hyväksymissä elinkeinon ja innovaatiotoiminnan suunnitteluperiaatteissa on nostettu tärkeään asemaan huolehtiminen riittävästä asuntotuotannosta ja sitä kautta riittävästä työvoiman tarjonnasta. Erityisen tärkeänä pidetään joukkoliikenteeseen tukeutuvan yhdyskuntarakenteen ja saavutettavuuden kehittämistä sekä monipuolisten keskusta-alueiden ja hyvän elinympäristön merkitystä elinkeinoelämän kilpailukykyä.

Ns. innovaatio-ekosysteemien tukemiseksi nostetaan esiin vastaavia toimenpiteitä: kaupunkirakenteen tiivistäminen, etäisyyksien ja matka-aikojen lyhentäminen, erottelevien ja eristävien tekijöiden poistaminen sekä panostaminen elämänlaatuun ja vetovoimaisuutta lisääviin tekijöihin.

Maakuntakaavassa on otettava huomioon Helsingin erityisluonne seudun ydinalueena. Sen on mahdollistettava valtion ja seudun kuntien välisen sopimuksen mukaisen vuotuisen asuntorakentamisen pitkän aikavälin toteutumisedellytykset myös Helsingissä. Tämä korostuu erityisesti kulttuuriympäristöjen ja viherrakenteen osalta – maakuntakaavan merkintöjen tulee olla seudun rakenteen tiivistymistä tukevia, ei sitä rajoittavia. Helsinki kantaa seudun asuntotuotannosta suurimman vastuun ja on työpaikkatarjonnan näkökulmasta seudun merkittävin alue.

Maakuntakaavaan ei ole ehdotusvaiheessa tehty Helsingin osalta merkittäviä muutoksia liittyen elinkeinoihin ja innovaatiotoimintaan.

#### Logistiikka

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa on otettu logistiikan erityisluonne huomioon. Seudun tärkeimpien logistiikkakeskittymien merkittäminen kartalle tukee logistiikan tilatarpeiden ratkaisemista ja osoittaa alan toimijoille maakunnan tavoitetilan logistiikan



kan seudullisille ratkaisuille. Logistiikkakeskittymien synnyttämät synergiahyödyt tukevat koko maakunnan talouskasvua.

Lentoaseman seudun ja Kehä III:n logistiikka-alueiden kehittäminen on Helsingin näkökulmasta tärkeää. Helsingin yleiskaavan ja Östersundomin yhteisen yleiskaavan suunnittelussa erityisesti Vuosaaren sataman ja lentoaseman välinen Kehä III:n tukeutuva vyöhyke on strategisesti keskeisessä asemassa.

Helsingin ja koko maakunnan edun kannalta on keskeistä erityisesti Vuosaaren sataman yhteyksistä huolehtiminen. Vuosaaren satama on kulutustavaroiden kuljetusten tärkeä läpivirtauspaikka. Tämä rooli tulee säilymään merkittävänä myös tulevaisuudessa. Kaavaselostuksessa todetaan, että tulevaisuudessa tulee varautua raideliikenteen kasvuun kuljetuksissa. Tämä kehityssuunta olisi erityisesti päästöjen rajoittamisen näkökulmasta suotava ja on hyvä, että sitä tuetaan. Helsingin uudessa yleiskaavassa varaudutaan myös matkustajaterminaalin rakentamiseen Vuosaareen, mikäli sellainen katsotaan tarpeelliseksi esimerkiksi kantakaupungin satama-alueiden kapasiteetin täyttyessä. Satama voi tulevaisuudessa saada roolin myös ihmisten kauttakulupaikkana.

Helsinki on laatinut citylogistiikan toimenpideohjelman, jossa esitetään kaupunkilogistiikan keskeisimmät periaatteet ja toimenpiteet sekä niiden vastuut ja aikataulut. Citylogistiikan haasteet ovat erilaisia kuin seudulla, koska tilan määrä on hyvin vähäinen, mikä tarkoittaa että myös ratkaisut ovat erilaisia. Helsingin tiiviin ydinalueen toimiva citylogistiikka nojautuu vahvasti seudun hyvään rakenteeseen ja on riippuvainen siitä.

4. vaihemaakuntakaavasta on poistettu Malmin lentokentän lentomelu-vyöhyke, mikä on perusteltu ratkaisu. Helsingin kaupunki varautuu alueen muuttamiseen asuntorakentamiskäyttöön valtion ja Helsingin seudun välisen sopimuksen mukaisesti. Malmin lentokentän alue on erityisen keskeisessä roolissa Helsingin asuntorakentamistavoitteiden saavuttamisessa.

Muutokset kaavaluonnoksen ja -ehdotuksen välillä liittyvät logistiikan osalta satamiin ja erillisiin logistiikka-alueisiin. Kantvikin satama Kirkkonummella sekä Tolkkisten satama Porvoossa on lisätty maakunnallisesti merkittävien satamien listaan. Tämän lisäksi Bastukärnin, Focuksen ja Kulloon logistiikka-alueiden rajauksia on muutettu. Keski-Uudenmaan poikittaisista liikenneyhteyksistä on valittu kolme esitettäväksi ohjeellisina. Helsingin osalta merkittäviä muutoksia ei ole tehty.

Tuulivoima





Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaehdotus osoittaa maakunnallisesti merkittävän tuulivoimatuotannon mahdolliset sijaintipaikat. Kaavan julkilausuttuna tavoitteena on edistää tuulivoimarakentamista maakuntakaavalla. Maakuntakaavalla ohjataan tuulivoiman sijoittumista ja sen tehtävänä on osaltaan täsmentää teollisen mittakaavan tuulivoiman sijoittamisperiaatteet kaupunkitasoa laajemmalla mittakaavatasolla.

Helsingin kaupunki on laatinut tuulivoiman sijoittamisperiaatteet, joiden mukaan Helsinkiin voidaan sijoittaa kymmenen tuulivoimayksikköä, mitä ei katsota maakunnallisesti merkittäväksi määräksi. Laadittujen periaatteiden mukaan Helsinkiin voitaisiin kuitenkin rakentaa usean kymmenen tuulivoiman kokonaisuus pidemmällä aikavälillä. Tämä tulisi huomioida maakuntakaavassa.

Maakuntakaavalla olisi mahdollista näyttää Suomen keskeisimmän alueen tahtotila tuulivoiman edistämiseksi. Kansainväliset esimerkit tuulivoimaa merkittävässä määrin rakentaneista maista, kuten Saksasta ja Tanskasta, osoittavat tuulivoiman olevan luonteva osa suurten kaupunkien ja niitä ympäröivän maaseudun dynaamisista vuorovaikutuksista. Tämän tyyppisen kehityksen edellytykset tulisi huomioida nimenomaan maamme merkittävimällä metropolialueella, Uudellamaalla.

Uudenmaan ilmastotavoite on yhteneväinen mm. Helsingin tavoitteen kanssa: tavoitellaan hiilineutraaliutta vuoteen 2050 mennessä. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaa tulisikin arvioida suhteessa Uudenmaan hiilineutraalisuustavoitteeseen.

## Viherrakenne

Maakuntakaavan kärkitavoitteet viherrakenteen osalta ovat ekosysteemipalvelujen parantaminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, hyvin saavutettava virkistysalueverkosto ja kestävä luonnonvarojen hyödyntäminen sekä niihin liittyvien elinkeinojen edistäminen.

Maakuntakaavatyön pohjana on innovatiivisella tavalla kokeiltu uusia paikkatietopohjaisia menetelmiä luonnonympäristöjen arvottamiseen ja ekosysteemipalvelujen tunnistamiseen. Nämä aineistot tarjoavat jatkossa uusia välineitä viherverkoston suunnitteluun. Viherrakenteen suunnittelussa on otettu huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, virkistykseen ja ekologiseen verkostoon liittyvät viheryhteystarpeet, laajat yhtenäiset metsäalueet, virkistysalueet ja ulkoilureitit, saaristovyöhykkeet ja pääkaupunkiseudun viherkehä. Edellä mainitut arvokkaat kohteet on osoitettu kaavan liitekartoilla.

Kaavaratkaisun virkistyskokonaisuus osoittaa pääkaupunkiseudun tiiviin kaupunkirakenteen tavoitteen virkistysalueiden ja ekologisesta verkostosta, mutta seudulle tärkeä viherkehä sen sijaan jää hahmottomat-



ta kaavakartalla. Muu maakuntakaavataso viherrakenne jää ulkoilu-  
reittien ja valkoisen alueen varaan.

Virkistysrajaukset ovat liian tarkasti luettavissa kaavakartalta. Tämä ei ole oikeansuuntainen toivottava ratkaisu tiivistyvällä ydinalueella maakuntakaavan mittakaava huomioon ottaen. Viheryhteystarve -merkinnän kuvausta ja suunnittelumääräystä tulisi edelleen tarkistaa. Määräyksen mukaan olemassa olevat virkistykseen varatut tai siihen soveltuvat rakentamattomat alueet varataan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa mahdollisuuksien mukaan virkistyskäyttöön. Tämä ei tiivistävässä kaupunkirakenteessa ole perusteltua, koska näin ehdottomana se voisi epätoivottavalla tavalla haitata järkevää täydennysrakentamista.

Kaupunkisuunnittelulautakunta haluaa mieluummin korostaa viher- ja virkistysalueiden laadun ja merkityksen tapauskohtaista arvioimista sekä virkistysyhteyksien jatkuvuutta ja painottaa sen vuoksi väljempää ilmaisua maakuntakaavatasolla. Sen vuoksi tarkoituksenmukaisempaa olisi liittää jokin virkistysalueita koskeva kehittämistavoite taajamatoimintojen sisällä oleville virkistysalueille. Samaa ajatusta seuraten viheryhteystarve -merkinnän selitystä tulisi myös laajentaa tai väljentää. Sen tulisi joissain tapauksissa mahdollistaa myös pelkästään virkistysyhteystarve. Varsinkin ranta-alueilla ei aina ole kyse viheryhteydestä vaan virkistysyhteydestä ja vain yksityiskohtaisempi kaavoitus voi osoittaa sen, tarvitaanko aluetta leveämpänä viheryhteytenä, kuten ekologisenä käytävänä vai pelkästään kulkuraittina." 4. vaihemaakuntakaava on pitkälti nykytilanteen toteava eikä siinä ole otettu huomioon jo ehdotusvaiheessa olevaa Helsingin uutta yleiskaavaa. Useissa kohden uudet kaupungin kehittämialueet jäävät maakuntakaavasta tehtävän tulokinnan varaan.

#### Virkistysalueet ja viheryhteydet

Helsinkiin on 4. vaihemaakuntakaavassa osoitettu viisi yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun varattua aluetta. Keskuspuisto, Helsingipuiston alue Vantaanjokilaaksossa ja Viikki - Kivikko - Sipoonkorpi -viherakseli, Vartiokylänlahden ympäristöön sijoittuva Itä-Helsingin kulttuuripuisto ja Vuosaaren ulkoilupuisto sekä muutamia merelliseen ympäristöön liittyviä kokonaisuuksia.

Lisäksi on osoitettu viheryhteystarpeiden verkosto. Viheryhteysmerkinnällä on osoitettu virkistysalueverkostoon ja ekologiseen verkostoon kuuluvat viheryhteydet. Viheryhteysmerkintä on kaavaselostuksen mukaan ominaisuusmerkintä eikä sitä koske MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Merkintä osoittaa viheryhteyden ohjeellisen linjauksen. Viheryhteydet ovat säilyneet edellisiin kaavavaiheisiin nähden samoina



ja viheryhteystarpeet ovat täydentyneet luonnosvaiheessa Helsingin Länsipuiston alueella Mätäjoen varressa. Maakuntakaavassa esitetyt seudulliset viheryhteydet on otettu huomioon Helsingin yleiskaavaluonnoksessa. Seudulle jatkuvat viheryhteydet ovat Helsingin kannalta tärkeitä – mm. Viikistä Sipoonkorpeen kehitettävä yhteys. Maakuntakaavan ehdotusvaiheessa ei Helsingin osalta ole tehty muutoksia viheryhteyksiin.

Viheryhteysmerkinnän määräystä tulisi kehittää. Helsingin tiivistyvässä kaupunkirakenteessa on tarve osoittaa nykytilanteen maankäytön säilyttämisen sijaan virkistysyhteyden tai ekologisen yhteyden kehittämis-kohteet. Viheryhteysmääräystä tulee kehittää siten, että määräys ottaa huomioon virkistysyhteyksien kehittämistarpeet.

Koska viheryhteys voi koostua kaupungissa erilaisista osista, kuten puistoista, kujanteista ja puronvarsista, olisi perusteltua muuttaa kaavamääräyksen kuvausta siten, että viheryhteys voi koostua erilaisista osista ja voi olla luonteeltaan virkistys- tai ekologinen yhteys. Viheryhteys -merkinnän ja määräyksen tulisi tiivistyvässä kaupunkirakenteessa osoittaa nykytilanteen maankäytön säilyttämisen sijaan tavoite viheryhteyksien kehittämisestä.

Arvokkaina luontoympäristöinä on osoitettu yli 5 hehtaarin kokoiset luonnonsuojelualueet, Natura 2000-verkoston alueet ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet (LUO-alueet). Helsinkiin ei ole osoitettu LUO-alueita, koska viheralueita ja viheryhteyksiä koskevat kaavamääräykset sisältävät tavoitteen luontoarvojen säilyttämisestä. Kaavaratkaisu on tältä osin perusteltu.

Maakuntakaavassa Malmin eteläpuolelle merkitty viheryhteystarve on tarkentunut yleiskaavaehdotuksessa hieman pohjoisemmaksi. Tulisikin huolehtia siitä, että maakuntakaavan viheryhteystarve mahdollistaa myös yleiskaavaehdotuksen mukaisen viheryhteyden linjaamisen Malmin lentokenttäalueen halki. Helsinki pitää viheryhteyttä Viikki - Kivikon ulkoilupuistosta Vantaan kautta Sipoonkorpeen erittäin tärkeänä. Viherkehän virkistyspalveluiden tavoitteellinen kehittäminen nähdään myös tärkeänä.

#### Pääkaupunkiseudun merellisen vyöhykkeen merkinnät

Helsingin uudessa yleiskaavassa on nostettu esiin merellisyyden kehittäminen. Merellisyydessä nähdään mahdollisuuksia niin virkistyksen kuin asumisen ja elinkeinojen kehittämisen kannalta. Keskeisimpiä kysymyksiä ovat merellisen virkistyksen ja matkailun kehittäminen Helsingin edustan saarilla, Helsingin rantoja seuraileva ja seudulle jatkuva rantaraitti sekä paikallisen ja seudullisen vesiliikenteen ja siten saariston ja meren saavutettavuuden kehittäminen.



Uudenmaan viherrakenteen kehityskuvassa 2040 on osoitettu pääkaupunkiseudun merialue ja merelliset virkistysyhteydet ja asetettu tavoitteeksi elämys- ja palvelutarjonta sekä meren ja saariston virkistys- ja matkailutarjonnan saavutettavuus.

Saariston osalta kaavakarttaan ei ole tehty muutoksia lukuun ottamatta luonnosvaiheessa kokonaan kumottuja virkistysaluemerkintöjä, jotka ovat: Harakka, Uunisaaret, Liuskasaari, Sirpalesaari, Leposaari ja Mustasaari. Kaavaehdotuksessa nämä saaret ovat kuitenkin esitetty voimassa olevan maakuntakaavan (2006) mukaisesti virkistysalueina.

Helsingin edustan tärkeät virkistysaaret kuten Seurasaari, Mustikkamaa, Korkeasaari ja Vasikkasaari on osoitettu maakuntakaavaluonnoksessa edellisen maakuntakaavan mukaisesti virkistysaluemerkinnällä. Helsingin yleiskaavaluonnoksessa nämä saaret on osoitettu merellisen virkistys- ja matkailun saariksi, mikä tulisi ottaa huomioon määräyksen tulkinnassa. Myös Vartiosaaren osayleiskaavan kehittämisperiaatteiden ja uuden yleiskaavan mukainen maankäyttö tulee ottaa huomioon maakuntakaavassa.

Melkin osalta nykyinen EP/u-merkintä jättää tulkintaristiriidan, koska Melkin saari on Helsingin yleiskaavaluonnoksessa varattu asuntovaltaisiksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Voimassa olevassa Helsingin yleiskaava 2002:ssa Melkki on ekoasumisen koealuetta. Selkeintä olisi merkitä maakuntakaavassa Melkkiin taajama-aluemerkintä.

Uudenmaan maakuntakaavassa esitettyä pääkaupunkiseudun rannikko- ja saaristovyöhykettä ei muuteta aluerajauksen osalta, mutta sen suunnittelumääräystä on kaavaehdotuksessa tarkistettu sisältämään matkailun ja nykyisen asutuksen täydentymisen edellyttämä rakentaminen. Tämä muutos osin mahdollistaa puolustusvoimilta vapautuvien saarten kehittämisen merellisen matkailun näkökulmasta, mutta ei poista Melkin osalta edellä esitettyä tulkintaristiriitaa. Lisäksi kaikki EP/u-merkinnällä osoitetut saaret eivät kuulu tämän rajauksen sisäpuolelle eikä esimerkiksi edellä luetellut Helsingin edustan virkistysaaret, jotka ovat matkailun kannalta tärkeitä kohteita.

Mikäli Melkissä edelleen säilyy EP/u-merkintä, tulee sen osalta todeta, että yleiskaavan mukainen ratkaisu ei ole ristiriidassa maakuntakaavan maakunnallisten ja seudullisten tavoitteiden ja kehittämisperiaatteiden kanssa. Yleiskaavassa noin puolet saaren alueesta on merkitty virkistys- ja viheralueeksi, joten myös maakuntakaavan virkistysnäkökulma on otettu huomioon.

Maakuntakaavaluonnoksen viheraluemerkinnät ja Helsingin yleiskaavaluonnoksessa esitetty maankäyttö voivat aiheuttaa tulkintaongelman seuraavissa kohteissa:



Helsingin yleiskaavaluonnoksessa osoitetaan Hämeenlinnanväylän itäpuolelle kantakaupungin laajentumisaluetta Kehä I:n eteläpuoliselle alueelle. Rakentaminen sijoittuisi Keskuspuiston reunaan ja mahdollisesti myös väylän muuttamisen kaupunkibulevardiksi sekä Kannelmäen ostoskeskuksen kehittyvän alueen kytkemisen nykyistä paremmin korkeatasoisen joukkoliikenteen piiriin raitiotieyhteydellä. Maakuntakaavan tulkinnan tulee mahdollistaa tämä tai kaavakartalle tulisi merkitä liitekartan V6-mukainen virkistysalueen rajaumuutos.

Maakuntakaavan viheraluevarausta on laajennettu Tuomarinkartanossa siirtolapuutarhan kohdalla. Tämä laajennus ei ole tarpeen ottaen huomioon maakuntakaavan pyrkimyksen strategisuuteen. Tämä tarkennus edellyttäisi myös muiden vihersormiin liittyvien siirtolapuutarhojen osoittamista viheralueiksi.

Laajasalon alueella maakuntakaavan virkistysaluemerkintä ja viheryhteydet ovat laajempia kuin Helsingin yleiskaavaehdotuksessa esitetyt varaukset. Laajasalon viheraluemerkintöjä tulisi tarkistaa, sillä saarella on tiivistämistarpeita erityisesti sen keskusta-alueella. Tullisaari - Tahvonlahdenharjun viheralue -merkinnän tulisi seurata jo lähes kokonaan asemakaavoitetun Kruunvuorenrannan projektialueen asemakaava-alueiden rajauksia. Tämän lisäksi tulisi tarkistaa Laajasalon tiivistyvän keskustan eteläreunan virkistysalueen rajausta nykyistä pienemmäksi ja osoittaa Laajasalon keskustan eteläreunaan virkistysalueen sijasta viheryhteys. Viheralueiden tarkemmat rajaukset tulee määrittellä kunta-kaavoituksessa, jolloin maakuntakaavassa on tärkeää näyttää yleispiirteisesti viheralueet ja viheryhteystarpeet.

Helsingin yleiskaavaluonnoksessa Vartiosaari ja Ramsinniemi on osoitettu asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Vartiosaari on osoitettu maakuntakaavassa edellisen maakuntakaavavaiheen pohjalta pääkäyttötarkoituksen osalta valkoiseksi alueeksi ja Ramsinniemi viheralueeksi. Vartiosaari on lisäksi maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö (RKY 2009). Valkoista aluetta koskevissa määräyksissä todetaan, että yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa alueelle voidaan osoittaa paikallisesti merkittävää maankäyttöä. Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteet on hyväksytty kaupunkisuunnittelulautakunnassa 26.11.2013. Suunnitteluperiaatteiden lähtökohtana on, että Vartiosaaresta suunnitellaan omaleimainen ja tiiviisti rakennettu saaristokaupunginosa, jossa on asumista ja kaikkia helsinkiläisiä palvelevia virkistys- ja vapaa-ajan toimintoja. Uudenmaan liitto on esittänyt lausunnossaan 28.6.2013, että kaikki tässä vaiheessa esitetyt maankäyttövaihtoehdot ovat sellaisia, joiden pohjalta voidaan jatkaa suunnittelua, edellyttäen, että jatkosuunnittelussa otetaan huomioon alueen kulttuuriarvot. Vaikutusten arvioinnissa tulee osoittaa, että hankkeella ei ole seudullisia vaikutuksia eikä hanke heikennä maakunnalli-



sia arvoja. 4. vaihemaakuntakaavassa Vartiosaaren alue ja Ramsinniemi tulisi osoittaa Helsingin yleiskaavaluonnoksen ja Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteiden mukaisesti taajamatoimintojen alueiksi. Karttaan tulisi merkitä myös Laajasalosta Vartiosaaren kautta Meri-Rastilaan kulkeva viheryhteys.

### Kulttuuriympäristöt

Kulttuuriympäristön osalta maakuntakaavan kärkitavoitteiksi on asetettu maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja reittien tunnistaminen ja merkittävien kulttuuriympäristöjen ominaispiirteiden huomioon ottaminen maankäytön suunnittelussa. Selostuksen mukaan kulttuuriympäristö on muuttunut Uudellamaalla muita maakuntia enemmän, sillä rakentaminen on voimakasta pääkaupunkiseudun vetovoimaisuuden ansiosta. Kulttuuriympäristöjen historiallinen kerroksellisuus sekä mahdollisuus uusien kulttuuriympäristöjen syntyymiseen ovat tärkeitä.

Maakuntatason inventointi on tuonut edelliseen maakuntakaavan nähdessä uuden kulttuuriympäristön suojelutason merkintöineen ja määräyksineen sekä tunnistanut edellistä kaavaa laajemmat kulttuuriympäristön suojelualueet.

Kaavakartalla on osoitettu merkinnöillä valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009 -alueet) ja valtakunnallisesti arvokas Vantaanjokilaakson maisema-alue sekä Suomenlinna sekä maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Maakunnalliset merkittävät maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet osoitetaan kaavassa Missä maat on mainioimmat -selvityksen (2012) perusteella. Liitekartalla on viimeisin tieto muinaisjäänöksistä.

Hyvin suuri osa Helsingin kaupungin pinta-alasta on merkitty jollain kulttuuriympäristömerkinnällä. Kulttuuriympäristöä koskevissa kaavamääräyksissä on esitetty maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen ja kulttuuriympäristöarvojen yhteen sovittamisen tarve, mikä on erityisen tärkeää Helsingissä, missä on rikas kulttuuriperintö, mutta toisaalta tarve kehittää jo rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Määräykset edellyttävät, että Museovirasto ja alueellinen ELY-keskus sekä muut kulttuuriympäristöasiantuntijat ovat mukana suunnittelussa riippuen siitä onko kohde valtakunnallisesti vai maakunnallisesti arvokas. Käytännössä kulttuurihistoriallisesti arvokkailla alueilla on tehtävä tapauskohtainen tarkastelu vaikutuksista kulttuuriympäristöön, mikä edellyttää sujuvaa yhteistyötä eri viranomaisien kesken. Helsingin näkökulmasta on erittäin keskeistä, että vuorovaikutus on sujuvaa ja mahdolliset arvot ja kulttuuriympäristöarvot eivät estä Helsingin seudun kuntien ja valtion välisen sopimuksen mukaisen asuntotuotantomäärän



toteutumista ja raideliikenteeseen tukeutuvan verkostomaisen kaupunkirakenteen kehittämistä.

Kaavan tausta-aineistoksi ja kaavaratkaisujen tueksi on laadittu selvitys Uudenmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävistä teistä. Vanhoihin teihin liittyvien maisema-alueiden kehittämisessä on tärkeää, että erityisesti Helsingin sisääntuloväylien varsien kaupunkirakenteellinen kehittäminen on mahdollista.

Helsingin yleiskaavaluonnoksen rakentamisalueet RKY-alueella, maakuntakaavan inventoinnin rajauksen alueella tai maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueella ovat seuraavat:

Kantakaupungin pohjoisosat ovat yleiskaavassa tiivistyvän kantakaupungin aluetta. Täydennettäviä alueita keskustan alueella ovat esimerkiksi Katajanokan kärki, Hakaniemen sillan alue, Lauttasaaren pohjoisosat, Pornaistenniemi ja Koskelan sairaala-alue. Kantakaupungin alueella kaavamääräyksen tulkinta maakuntakaavassa osoitetun maankäytön pääkäyttötarkoituksen ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen yhteensovittamiseksi ei saa estää alueen täydentämistä. Pääasiallisesti maiseman ja rakennusperinnön säilyminen varmistetaan kuntakaavoituksella, samoin maankäytön suunnittelussa edellytetään riittäviä selvityksiä sekä alueiden käytön yhteensovittamista kulttuuriympäristön historialliseen kehitykseen.

Malmin lentokentän alue osoitetaan Helsingin yleiskaavassa rakentamisalueeksi. Vaihemaakuntakaavassa tämä asia on otettu huomioon osoittamalla alue tiivistettäväksi taajamatoimintojen alueeksi. Alue on RKY 2009 -kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Tarkemmassa suunnittelussa otetaan huomioon lentokenttärakennukset ja jätetään mahdollisesti muistumia muista rakenteista. Malmin lentokentän alue tukeutuu toiminnoiltaan Malmin asemansetuun, minkä takia olisi tarkoituksenmukaista osoittaa maakuntakaavan tiivistettävä alue yhtenäisenä Malmin asemalta Malmin lentokentän rakentamisalueelle.

Vartiosaari on RKY 2009-kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Yleiskaavaehdotuksessa Vartiosaarta esitetään taajamatoimintojen ja virkistysalueeksi. Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteiden mukaan saaren arvokas kulttuuriympäristö on suunnittelun lähtökohtana. Osayleiskaavatyön yhteydessä on tehty Vartiosaaresta kulttuuriympäristöselvitys sekä Huvila- ja ranta-alueiden kehittämisselvitys, jotka ohjaavat maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen sekä taajamarakentamisen yhteen sovittamista.

Viikin alueelle esitetään Helsingin yleiskaavaehdotuksessa rakennetun alueen täydentämistä maakuntakaavan pääkäyttömerkinnän puitteissa,



jolloin se sijoittuu RKY 2009 -alueelle ja maakuntakaavainventoinnin alueelle.

Yleiskaavassa Tuomarinkylänkartanon ja Tuusulantien väliselle alueelle esitetään rakentamista, jossa rakentaminen sijoittuu RKY 2009 -alueelle, valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ja maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueelle. Maakuntakaavan luonnosvaiheessa oli ennakoitu maankäytön muutosta muuttamalla virkistysalueen rajausta kapeammaksi Tuomarinkylän kartanon kohdalla, mikä taas ehdotusvaiheessa on korjattu takaisin. On tärkeää, että karkeamman tason maakuntakaavan rajauksia tulkitaan yleispiirteisesti tarkemman tason suunnittelussa. Viheralueiden tarkemmat rajaukset tulee olla yleiskaavoituksen ja asemakaavoituksen määriteltävissä.

Keskuspuiston länsireunassa maakuntakaavan maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristö -merkinnän tulkinnan tulisi mahdollistaa Helsingin uuden yleiskaavan mukainen rakentaminen.

Helsingin uuden yleiskaavan rakentamisalueet Torpparinmäen pohjoisosassa ja Kuusmiehentien varressa Näsinöjanpuiston kohdalla kuuluvat myös nykyiseen valtakunnallisesti arvokkaaseen Vantaanjoen maisema-alueeseen. Maakuntakaavan kulttuuriympäristörajauksen tulisi olla sama kuin mahdollisesti tarkistettava maisema-alueen raja.

Melkin saari on osoitettu Helsingin yleiskaavaluonnoksessa asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Nyt esitetty maakuntakaavan pääkäyttömerkintä ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristömerkintä vaativat maakuntakaavan tulkinnalta joustavuutta.

Maakuntakaavaluonnoksesta on tehty kaksi muutosta kulttuuriympäristöihin Helsingin alueella. Lauttasaaren pohjoisosa on poistettu RKY-alueesta, sillä alueen arvot ovat perustuneet vanhoihin huviloihin, joita ei enää ole olemassa. Muutos on perusteltu. Toinen laajempi muutos on Helsingin edustan merimaiseman aluerajauksen suurentaminen Suomenlinnan eteläpuoliselle merialueelle.

## Käsittely

02.02.2016 Ehdotuksen mukaan

Lautakunta päätti muuttaa asioiden käsittelyjärjestystä siten, että se käsitteli asian Ykp/4 asian Vp/3 jälkeen.

Vastaehdotus:

Outi Silfverberg: Poistetaan kappaleen 49 lopusta lause: "4. vaihemaa-kuntakaavassa Vartiosaaren alue ja Ramsinniemi tulisi osoittaa Helsin-





gin yleiskaavaluonnoksen ja Vartiosaaren osayleiskaavan suunnittelu-  
periaatteiden mukaisesti taajamatoimintojen alueiksi."

Kannattaja: Pekka Buttler

Vastaehdotus:

Outi Silfverberg: Lisätään kappaleen 37 jälkeen: "Maakuntakaavan yh-  
tenä tavoitteena on maakunnallisten luonnonsuojelualueiden verkoston  
kehittäminen. Tältä osin olisi perusteita lisäselvityksiin, joissa huomioi-  
taisiin myös kuntien tuottamia aineistoja luontoarvoiltaan vähintään  
maakunnallisesti arvokkaista kohteista."

Kannattaja: Pekka Buttler

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Poistetaan kappaleen 49 lopusta lause: "4. vaihemaakun-  
takaavassa Vartiosaaren alue ja Ramsinniemi tulisi osoittaa Helsingin  
yleiskaavaluonnoksen ja Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperi-  
aatteiden mukaisesti taajamatoimintojen alueiksi."

Jaa-äännet: 6

Hennariikka Andersson, Jape Lovén, Matti Niiranen, Tom Packalén,  
Risto Rautava, Heta Välimäki

Ei-äännet: 3

Pekka Buttler, Outi Silfverberg, Osmo Soininvaara

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Suoritetussa äänestyksessä esittelijän ehdotus voitti jäsen Silfverbergin  
tekemän vastaehdotuksen äänin 6-3.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Lisätään kappaleen 37 jälkeen: "Maakuntakaavan yhtenä  
tavoitteena on maakunnallisten luonnonsuojelualueiden verkoston ke-  
hittäminen. Tältä osin olisi perusteita lisäselvityksiin, joissa huomioitai-  
siin myös kuntien tuottamia aineistoja luontoarvoiltaan vähintään maa-  
kunnallisesti arvokkaista kohteista."



07.03.2016

Kaj/1

Jaa-äännet: 6

Hennariikka Andersson, Jape Lovén, Matti Niiranen, Tom Packalén,  
Risto Rautava, Heta Välimäki

Ei-äännet: 3

Pekka Buttler, Outi Silfverberg, Osmo Soininvaara

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Suoritetussa äänestyksessä esittelijän ehdotus voitti jäsen Silfverbergin tekemän vastaehdotuksen äänin 6-3.

24.02.2015 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

yleiskaavapäällikkö  
Rikhard Manninen

Lisätiedot

Anne Karlsson, johtava yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37444  
anne.karlsson(a)hel.fi  
Heikki Salmikivi, yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37483  
heikki.salmikivi(a)hel.fi  
Marja Piimies, yleiskaava-arkkitehti, puhelin: 310 37329  
marja.piimies(a)hel.fi

Kaupunginmuseo Kulttuuriympäristöyksikkö 1.2.2016

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Kaupunginhallituksen lausuntopyyntö 21.1.2016

Keski-Uudenmaan maakuntamuseo / Helsingin kaupunginmuseon arvioi kaavaehdotusta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja keskittyy lausunnossaan kulttuuriympäristöihin ja arvokkaisiin maisema-alueisiin ja niiden huomioon ottamiseen Keski-Uudellamaalla.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava täydentää ja tarkistaa Uudellamaalla voimassa olevia maakuntakaavoja. Kaavassa tarkastellaan elinkeinoja ja innovaatiotoimintoja, logistiikkaa, tuulivoimaa, viherrakennetta sekä kulttuuriympäristöjä.



Malmin lentokenttä osoitetaan maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueena. Alueella säilyy kulttuuriympäristöön liittyvä ominaisuusmerkintä. Lisäksi Malmin lentokentän aluetta tulee kehittää tiiviinä alueena, josta on hyvät joukkoliikenteen yhteydet Jokeri 2-linjan ja Malmin aseman kautta. Maakuntamuseon näkemyksen mukaan tiiviin taajama-alueen rakentaminen Malmin lentokentän alueelle on ristiriidassa RKY-2009 alueen kulttuuriympäristön säilymiseen tähtäävien tavoitteiden kanssa.

Vaikutuksista ja kulttuuriympäristöjen huomioon ottamisesta:

Kaavakartan suunnittelumääräyksissä tuodaan selkeästi esiin, että uutta suunniteltaessa on otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset ominaispiirteet, mitä maakuntamuseo pitää myönteisenä.

Kaavaratkaisun vaikutuksista kaavaselostuksessa todetaan mm. että kulttuuriympäristöjen kaavaratkaisu voi asettaa kulttuuriympäristöalueiden ja niiden lähiympäristöjen maankäytölle maisemakuvaan ja rakennustapaan liittyviä erityisvaatimuksia. Vanhojen rakennusten ja miljöökokonaisuuksien säilyttäminen ja hyödyntäminen voi edistää ilmastonmuutoksen hillintää, sillä vanhojen rakennusten ja alueiden kunnostamisen ilmastopäästöt ovat usein pienemmät kuin uudisrakentamisen. Kulttuuriympäristöjä koskevat merkinnät auttavat kehittämään kulttuuriympäristöjä myös osana uutta elinympäristöä. Vanhan ja uuden yhteensovittaminen saattaa aiheuttaa myös ristiriitoja alueiden kehittämiseksi. Kulttuuriympäristöt voivat myös tuoda seuduille merkittäviä taloudellisia hyötyjä. Ne vahvistavat alueiden identiteettiä ja vetovoimaisuutta ja houkuttelevat alueelle uusia asukkaita ja yrityksiä. Kulttuuriympäristöt tukevat myös korjausrakentamisen ammattitaidon ja elinkeinomahdollisuuksien säilymistä.

Maakuntakaavan merkitys kulttuuriympäristön vaalimista ohjaavana kaavatasona on tärkeä etenkin haja-asutusalueilla, joilla ei ole laadittu yksityiskohtaisempia yleis- tai asemakaavoja. Tämän vuoksi Keski-Uudenmaan maakuntamuseon mielestä on tärkeää, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjä koskeviin suunnittelumääräyksiin lisätään velvoite olla yhteydessä museoviranomaiseen toimintoihin suunniteltaessa.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseolla ei ole muuta huomautettavaa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaehdotuksesta.

Lisätiedot

Sari Saresto, tutkija, puhelin: +358 9 503756846  
sari.saresto(a)hel.fi



Rakennusvirasto 1.2.2016

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Kaupunginhallitus pyytää rakennusviraston lausuntoa 4. maakuntakaavan ehdotuksesta 8.2.2016 mennessä.

Rakennusvirasto antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Rakennusviraston lausunnossa tarkastellaan Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan ehdotusta rakennusviraston toimialan kannalta. Lausunnossa keskitytään erityisesti viherrakenteen, kulttuuriympäristö ja taajamatoimintojen teemoihin alueiden toteutettavuuden, toimivuuden ja ylläpidettävyyden näkökulmista.

Maakuntakaavaa ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella.

#### Logistiikka

Kaavaluonnos painottuu etupäässä tavaraliikenteen logistiisiin ratkaisuihin ja sen poikittaisliikenneyhteyksiin. Helsingin alueella merkittävimmät vaikutukset koskevat Vuosaaren satama-alueita ja sitä palvelevia tavarankuljetusreittejä maanteillä ja rautateillä. Satamaa osoittava kaavamerkintä puuttuu Vuosaaren satamasta.

#### Viherrakenne - virkistys, luonto ja maisema

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava on hyvä ja kokonaisvaltainen esitys maakunnan viherrakenteesta, luonnon arvoalueista ja arvokkaista maisema-alueista. Maakuntakaavan taustaselvitykset ja kaavaselostuksen kuvaukset ovat selkeitä ja ne tukevat hyvin kaavakarttaa sekä kaavamerkintöjä. Viheryhteydet ja -verkot on kuvattu onnistuneesti sekä virkistys- ja ulkoilukäytön että ekologisten yhteyksien kannalta.

Virkistysalueet on osoitettu pääsääntöisesti valtion, kuntien ja Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen maille. Kaavaselostuksessa todetaan myös ilman aluevarausta olevien alueiden, taajamien ulkoilu- ja virkistysalueiden sekä luonnonsuojelualueiden ja kansallispuistojen toimivan ulkoilua ja virkistystä palvelevina alueina. Virkistysalueilla ei käytetä luomerkintää, koska sen kaavamääräyksessä ohjataan kiinnittämään huomiota alueiden ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä niiden merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta.

#### Helsingin viherrakenne

---

**Postiosoite**

PL 10  
00099 HELSINGIN KAUPUNKI  
kaupunginkanslia@hel.fi

**Käyntiosoite**

Pohjoisesplanadi 11-13  
Helsinki 17  
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

**Puhelin**

+358 9 310 1641

**Faksi**

+358 9 655 783

**Y-tunnus**

0201256-6

**Tilinro**

FI0680001200062637

**Alv.nro**

FI02012566



Helsingin tärkeimmät ja laajimmat virkistysalueet on kuvattu kaavakartassa ja ne sijoittuvat vihersormien alueille sekä muutamiin yksittäisiin saariin, kuten Seurasaareen. Keskuspuiston ja Helsingipuiston alueet on merkitty nykyisessä laajuudessaan maakuntakaavan virkistysalueiksi, mikä kuvaa niiden tärkeyttä kaupungin viherrakenteessa hyvin. Keskuspuiston alue on myös merkitty maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi. Meri-Rastilan kohdalle ei ole merkitty virkistysaluetta. Se tulee lisätä maakuntakaavaan, jolloin se ja Helsingin valmisteilla oleva yleiskaava olisivat yhteneväiset. Viittä hehtaaria suurempikokoiset luonnonsuojelulaila rauhoitetut luonnonsuojelualueet on merkitty maakuntakaavaan, mikä on selkeä ja myös seututason tarkasteluun sopiva esittämistapa.

Virkistysalueet varataan kaavamääräyksen mukaan yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun. Niiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa turvataan virkistyskäyttödellytyksien säilyminen, alueen saavutettavuus, riittävä palvelu- ja varustetaso sekä ympäristöarvot ja osoitetaan maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus. Virkistysalueiden suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota alueiden ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta.

#### Nuuksion ja Sipoonkorven alueet

Nuuksion järviylängöllä olevat Helsingin omistamat ulkoilualueet (noin 3 400 hehtaaria) on esitetty virkistysalueina. Ne ovat suosittuja ulkoilualueita ja tärkeä osa maakuntakaavassa mainittua pääkaupunkiseudun viherkehää. Nuuksion kansallispuisto on merkitty luonnonsuojelualueeksi, mikä turvaa alueen merkittävimpien luontoarvojen säilymisen hyvin. Helsingin ulkoilualueet ylläpitävät osaltaan luonnon monimuotoisuutta ja turvaavat lajien liikkumisedellytyksiä.

Vuonna 2011 perustettu Sipoonkorven kansallispuiston alue on merkitty luonnonsuojelualuemerkinä. Osa Sipoonkorven kansallispuiston alueesta kuuluu Natura 2000 -ohjelman alueisiin. Nämä alueet on merkitty kaavakarttaan aikaisempien maakuntakaavojen mukaisesti. Kaava ei aiheuta uusia vaikutuksia jo voimassa oleviin maakuntakaavoihin nähden.

Sekä Nuuksion että Sipoon virkistysalueisiin ja luonnonsuojelualueisiin rajautuu luonnonominaisuusmerkinnällä osoitettuja alueita, joiden suunnittelussa on kaavamääräyksen mukaan selvitettävä tarkemmin ja otettava huomioon luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät arvot ja ekologiset yhteydet.

#### Kulttuuriympäristöt

**Postiosoite**

PL 10  
00099 HELSINGIN KAUPUNKI  
kaupunginkanslia@hel.fi

**Käyntiosoite**

Pohjoisesplanadi 11-13  
Helsinki 17  
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

**Puhelin**

+358 9 310 1641

**Faksi**

+358 9 655 783

**Y-tunnus**

0201256-6

**Tilinro**

F10680001200062637

**Alv.nro**

F102012566



Kulttuuriympäristöjen monipuoliset arvot on otettu kaavaluonnoksessa hyvin huomioon. Kaavassa kulttuuriympäristöt esitetään pääosin ominaisuusmerkinnällä. Kaavaehdotuksessa on esitetty valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt (RKY 2009 -kohteet), valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, maakunnallisesti ja useamman kuin yhden kunnan kannalta merkittävät maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet sekä liitekartalla muinaisjäänökset. Näiden kaavamerkinnyt on esitetty ehdotuksessa selkeästi. Kaavamerkintöjen suunnittelumääräyksissä mainitut ominaisuusmerkintöjä täydentävät ohjeet ovat hyvät.

#### Kansallinen kaupunkipuisto ja valtakunnallinen maisemanhoitoalue

Täydennysrakentamisen ja elinkeinoelämän asettamien vaatimusten yhteen sovittaminen kulttuuriympäristön arvojen vaalimisen ja säilymisen kanssa on haasteellista. Kulttuuriympäristöä tulee voida kehittää sen arvot huomioiden. Rakennusviraston asiantuntemusta tulee hyödyntää aina, kun Helsingin omistamille alueille suunnitellaan täydennysrakentamista tai infrahankkeita arvokkaiisiin miljöisiin ja kulttuurimaisemaan.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen merkintää on parannettu kaavaluonnosvaiheesta siten, että ne erottuvat nyt toisistaan. Luonnosvaiheen liitekartoista kansallinen kaupunkipuisto ja valtakunnallinen maisemanhoitoalue -merkinnät on lisätty ehdotukseen. Näitä alueita ei ole osoitettu Helsingin alueille.

#### Taajamatoimintojen alueet

Merkittävin tiivistettävä taajamatoimintojen alue on osoitettu kaavaluonnoksessa Malmin lentokenttäalueelle. Yleisten töiden lautakunta esitti lausunnossaan Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta, että kentän osalta selvitettäisiin maankäytön uudet mahdollisuudet lentotoiminnan jatkumiselle.

#### Lisätiedot

Pia Rantanen, suunnitteluvastaava, puhelin: 310 38812  
pia.rantanen(a)hel.fi

Tiina Saukkonen, suunnitteluvastaava, puhelin: 310 38508  
tiina.saukkonen(a)hel.fi

#### Kaupunginhallitus 30.03.2015 § 344

HEL 2015-000583 T 10 03 00

#### Päätös



Kaupunginhallitus päätti antaa Uudenmaan liitolle seuraavan lausunnon:

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavalla tarkistetaan voimassa olevia maakuntakaavoja ja sen aikatahtain on vuosi 2040. Kaavakierroksella pyritään strategisempaan maakuntakaavaan. Lähtökohtana on hyväksytty Uusimaa-ohjelma, jonka strategisia tavoitteita 4. vaihemaakuntakaava toteuttaa. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kaavakartta, kartta kumottavista merkinnöistä sekä merkinnät ja määräykset ovat vahvistettavia asiakirjoja. Kaavaselostusta ja sen selventäviä ja taustoittavia liitekarttoja ei vahvisteta. Kaavassa käytetään aluevaraus-, kohde- ja viivamerkintöjä sekä ominaisuusmerkintöjä ja kehittämisperiaatemarkintöjä. Aluumerkinnöillä osoitetaan pääasiasiallinen käyttötarkoitus.

Östersundomin alue ei kuulu 4. vaihemaakuntakaavan alueeseen. Östersundomin 2. vaihemaakuntakaavaehdotuksessa, josta kaupunki antaa lausuntonsa omana asianaan, on otettu huomioon 4. vaihemaakuntakaavan tavoitteet.

Pyrkimys strategisempaan maakuntakaavaan on Helsingin kannalta myönteinen asia. Maakuntatason kaavaratkaisun tulee olla tavoitteellinen samalla kun se tukee tarkempiasteista suunnittelua eikä jätä vaikeasti tulkittavia rajauksia. Kokonaistilanteen hahmottamisessa maakuntakaavan epävirallinen yhdistelmäkartta on välttämätön. Jotta kaavakartan strategisuus tulisi paremmin esiin, kaavakartan aluerajausten tulkintaa koskeva määräysteksti olisi hyvä lisätä kaavamääräyksen yhteyteen.

Helsingissä on käynnissä uuden yleiskaavan laatiminen. Vuonna 2012 laadittiin yleiskaavan työohjelma ja määriteltiin sen keskeiset lähtökohdat ja mitoitus. Joulukuussa 2013 hyväksytyn yleiskaavavision perusteella on laadittu yleiskaavaluonnos, jonka kaupunkisuunnittelulautakunta päätti asettaa nähtäville 16.12.2014. Helsingin yleiskaavan tavoitteena on vahvistaa Helsingin ja samalla koko seudun kilpailukykyä osoittamalla pitkällä aikavälillä rakentamismahdollisuuksia kaupunkirakennetta tiivistämällä ja luoda edellytykset elinvoimaiselle elinkeinorakenteelle säilyttämällä kaupunkiympäristön korkea laatu ja houkuttelevuus. Helsingin yleiskaavan luonnos on ollut nähtävillä samaan aikaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksen kanssa.

Maakunnallinen kaavatyö tukee erinomaisesti Helsingissä käynnissä olevaa yleiskaavan valmistelua. Helsingin yleiskaavaa on laadittu hyvässä yhteistyössä Uudenmaan liiton kanssa ja molempien prosessien lähtökohdat ja tavoitteet ovat linjassa keskenään.



Helsingin seudulla on käynnissä useita muita seudullisia maankäytön, asumiseen ja liikenteeseen liittyviä selvityksiä. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa (HLJ2015) ja Helsingin seudun 14 kunnan yhteistä maankäytön suunnitelmaa (MASU) on laadittu yhteistyössä alueen kuntien, Helsingin seudun liikenteen ja Uudenmaan liiton kesken. Alueelle on laadittu yhteinen asunstrategia vuoteen 2025. Yhdessä nämä kolme suunnitelmaa luovat pohjan seuraavalle MAL-ai-esopimukselle ja tukevat maakuntakaavan tavoitteita toimivasta ja kestävästä yhdyskuntarakenteesta ja kilpailukykyä vahvistavasta liikennejärjestelmästä.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tavoitealueita ovat elinkeinot ja innovaatiotoiminta, logistiikka, tuulivoima, viherrakenne ja kulttuuriympäristöt. Näitä luonnoksen näkökulmia arvioidaan lausunnossa aihealueittain.

#### Elinkeinot ja innovaatiotoiminta

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kärkitavoitteet elinkeino- ja innovaatiotoiminnan kehittämiseksi ovat yhtenevät Helsingin uuden yleiskaavan kanssa. Maakuntahallituksen hyväksymissä elinkeinojen ja innovaatiotoiminnan suunnitteluperiaatteissa on nostettu tärkeään asemaan huolehtiminen riittävästä asuntotuotannosta ja sitä kautta riittävästä työvoiman tarjonnasta. Erityisen tärkeänä pidetään joukkoliikenteeseen tukeutuvan yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja monipuolisten keskusta-alueiden ja hyvän elinympäristön merkitystä elinkeinoelämän kilpailukyvyille.

Ns. innovaatio-ekosysteemien tukemiseksi nostetaan esiin vastaavia toimenpiteitä: kaupunkirakenteen tiivistäminen, etäisyyksien ja matka-aikojen lyhentäminen, erottelevien ja eristävien tekijöiden poistaminen sekä panostaminen elämänlaatuun ja vetovoimaisuutta lisääviin tekijöihin.

Maakuntakaavassa on otettava huomioon Helsingin erityisluonne seudun ydinalueena ja mahdollistettava valtion ja seudun kuntien välisen sopimuksen (valtion ja Helsingin seudun kuntien välinen sopimus suurten infrahankkeiden tukemiseksi ja asumisen edistämiseksi) mukaisen vuotuisen asuntorakentamisen toteutumisedellytykset myös Helsingissä. Sopimuksessa Helsingin kaupunki on osaltaan sitoutunut kaavoituksen vauhdittamiseen ja tonttitarjonnan merkittävään lisäämiseen. Ristiriitoja voi syntyä erityisesti asuntorakentamisen, kulttuuriympäristöjen ja viherrakenteen yhteensovittamisessa – maakuntakaavan merkintöjen tulee olla seudun rakenteen tiivistymistä tukevia, ei sitä rajoittavia. Helsinki kantaa seudun asuntotuotannosta suurimman vastuun ja on työpaikkatarjonnan näkökulmasta seudun merkittävin alue.





Helsingin osalta Malmin lentokenttäalueen varaaminen maakuntakaavaluonnoksessa tiivistettäväksi, kestävään liikennejärjestelmään tukeutuvaksi taajama-alueeksi on merkittävä ja oikea ratkaisu. Joukkoliikenneyhteytenä Malmille voisi toimia pikaraitiotie, jota esitetään mm. Helsingin yleiskaavaluonnoksessa.

Helsinki pitää hyvänä maakuntakaavan luonnoksen tavoitteita, joissa palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja sijoittuvat nykyisiä rakenteita hyödyntäen sekä ympäristö huomioiden. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi joukkoliikenteen kehittäminen on merkittävä keino.

Maakuntakaavan jatkovalmistelussa tulee elinkeinojen ja kilpailukyvyyn osalta ottaa huomioon satamien ja muiden liikenteen solmukohtien saavutettavuus ja joustava liikenneverkosto sekä toisiaan täydentävät liikennemuodot, esim. Helsingin satamanosien ja Helsinki – Vantaan lentoaseman yhteydet. Myös työpaikkojen saavutettavuus ja kansainvälinen työmatkaliikenne on otettava huomioon.

#### Logistiikka

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa on otettu logistiikan erityiskysymykset pääpiirteissään hyvin huomioon. Seudun tärkeimpien logistiikkakeskittymien merkitseminen kartalle tukee logistiikan tilatarpeiden ratkaisemista ja osoittaa alan toimijoille maakunnan tavoitetilan logistiikan seudullisille ratkaisuille. Logistiikkakeskittymien synnyttämät synergiahyödyt tukevat koko maakunnan talouskasvua.

Riittävän suuret logistiikan keskittymät monipuolisine palveluineen myös lisäävät Etelä-Suomen kuljetuskäytävien kansallista ja kansainvälistä vetovoimaa ja parantavat saavutettavuutta. Helsingin kannalta merkittävän uuden logistiikka-alueen varaaminen Helsinki-Vantaan lentokentän pohjoispuolelta ja siihen liittyvä sujuva uusi tieliikenneyhteys Lahdenväylältä Hämeenlinnanväylälle (Kehä IV) sekä Sipoon Bastukärin logistiikka-alueen merkittävä laajennusvaraus tukevat Vuosaaren sataman toiminnan kehittämistä.

Lentoaseman seudun sekä Kehä III:n logistiikka-alueiden kehittäminen on Helsingin näkökulmasta tärkeää. Helsingin yleiskaavan ja Östersundomin yhteisen yleiskaavan suunnittelussa erityisesti Vuosaaren sataman ja lentoaseman välinen Kehä III:n tukeutuva vyöhyke on strategisesti keskeisessä asemassa.

Helsingin ja koko maakunnan edun kannalta on keskeistä erityisesti Vuosaaren sataman yhteyksistä huolehtiminen. Vuosaaren satama on kulutustavaroiden kuljetusten tärkeä läpivirtauspaikka. Tämä rooli tulee säilymään merkittävänä myös tulevaisuudessa. Kaavaselostuksessa



todetaan, että tulevaisuudessa tulee varautua raideliikenteen kasvuun kuljetuksissa. Tämä kehityssuunta olisi erityisesti päästöjen rajoittamisen näkökulmasta suotava ja on hyvä, että sitä tuetaan. Helsingin uudessa yleiskaavassa varaudutaan myös matkustajaterminaalin rakentamiseen Vuosaareen, mikäli sellainen katsotaan tarpeelliseksi esimerkiksi kantakaupungin satama-alueiden kapasiteetin täytyessä.

Kaavaluonnoksessa esitetään kauppamerenkulun satamat ja väylät vain osittain. Liiteaineistossa ne esitetään kokonaisuudessaan. Logistiikan alueella ja reiteillä on vaikutusta muuhun maankäyttöön ja kokonaisuuden hahmottamisella on merkitystä jatkosuunnittelun kannalta. Sitten logistiikan kokonaiskuvan ja mahdollisuuksien vuoksi olisi tarkoituksenmukaista esittää koko logistinen ketju: satamat, lentoasemat, raideverkko, logistiikka-alueet jne. samalla kaavakartalla. Kaavan liiteaineistossa tulisi esittää raskaan liikenteen reitit ja valtakunnallisesti tärkeät kuljetusreitit (erikoiskuljetusreitit, vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja raskaan liikenteen levähdyspaikat) ja mm. Länsiväylän erikoiskuljetusreitti.

Kaavan jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon myös polttoainelogistiikan tarpeet. Uusimaa-ohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on hiilineutraali Uusimaa 2050. Helen Oy:n kehitysohjelma toteuttaa samaa tavoitetta. Tavoitteena on päästä vuoteen 2050 mennessä hiilineutraaliin energiantuotantoon. Tavoitteiden toteuttaminen perustuu suurelta osin polttoainevalintoihin. Toimiva polttoainelogistiikka energiantuotantoalueille maanteiden, rautatien ja meriväylien kautta on ensiarvoisen tärkeässä asemassa. Helen Oy:n kehitysohjelmassa käsitellään kahta energiantuotannon vaihtoehtoa. Molemmissa vaihtoehdoissa Ruoholahden Tammasaarella on polttoainesatama. Toisessa vaihtoehdossa on sen lisäksi polttoainesatama joko Hanasaarella tai Vuosaarella. Päätös vaihtoehdoista tehdään vuoden 2015 loppuun mennessä Helsingin kaupunginvaltuustossa. Molemmat vaihtoehdot tulee maakunta-kaavassa mahdollistaa.

Raideliikenteen rooli on logistiikan kehittämisessä jäänyt luonnoksessa pienelle painoarvolle. Ruotsin esimerkit osoittavat, että on täysin mahdollista ohjata nykyistä huomattavasti suurempi osuus kuljetuksia raitteille, mikäli siihen ollaan valmiita panostamaan. Tällä olisi suuri merkitys ympäristöhaittojen, väylien välityskyvyn säilymisen sekä hiilineutraalisuuden saavuttamisen kannalta.

Helsinki on hiljattain laatinut citylogistiikan toimenpideohjelman, jossa esitetään kaupunkilogistiikan keskeisimmät periaatteet ja toimenpiteet sekä niiden vastuut ja aikataulut. Citylogistiikan haasteet ovat erilaisia kuin seudulla, koska tilan määrä on hyvin vähäinen, mikä tarkoittaa että myös ratkaisut ovat erilaisia. Helsingin tiiviin ydinalueen toimiva citylo-



gistiikka nojautuu vahvasti seudun hyvään rakenteeseen ja on riippuvainen siitä.

4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta on poistettu Malmin lentokentän lentomeluvyöhyke, mikä on perusteltu ratkaisuna. Helsingin kaupunki varautuu alueen muuttamiseen asuntorakentamiskäyttöön valtion ja Helsingin seudun välisen sopimuksen mukaisesti.

#### Tuulivoima

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaluonnos osoittaa maakunnallisesti merkittävän tuulivoimatuotannon mahdolliset sijaintipaikat. Maakuntakaavalla ohjataan tuulivoiman sijoittumista ja sen tehtävänä on osaltaan täsmentää teollisen mittakaavan tuulivoiman sijoittamisperiaatteet kaupunkitasoa laajemmalla mittakaavatasolla.

4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaselvitys nojaa pitkälti olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen ja tuulivoiman sijoittumista ohjaavaan valtakunnalliseen säännöstöön ja ohjeistukseen. Tarkastelu on teknisesti laadukkaasti toteutettu. Ongelmana kuitenkin on, että poissulkevaan paikkatietoanalyysiin perustuva tarkastelu ei ole tavoitelähtöinen. Alueellinen pois sulkeminen kriteereittäin on ristiriidassa Uusimaa-ohjelmaan sisältyvien uusiutuvien energiamuotojen tukemiseen ja hiili-neutraaliuteen tähtäävien tavoitteiden kanssa.

Mittava tuulivoiman rakentaminen vaatii valtion energiapoliittista ohjausta. Maakuntakaavalla olisi mahdollista näyttää Suomen keskeisimmän alueen tahtotila tuulivoiman edistämiseksi. Kansainväliset esimerkit tuulivoimaa merkittävässä määrin rakentaneista maista, kuten Saksasta ja Tanskasta, osoittavat tuulivoiman olevan luonteva osa suurten kaupunkien ja niitä ympäröivän maaseudun dynaamista vuorovaikutusta. Sähköä kulutetaan runsaasti metropolialueiden tiiveimmillä alueilla, kun taas väljemmät alueet voivat profiloitua erityisesti tuulivoiman kautta energiantuotannon alueiksi ja saavat siitä taloudellista etua. Tämän tyyppisen kehityksen edellytykset tulisi huomioida nimenomaan maamme merkittävimällä metropolialueella, Uudellamaalla.

Uudenmaan ilmastotavoite on yhteneväinen mm. Helsingin tavoitteen kanssa: tavoitellaan hiilineutraaliutta vuoteen 2050 mennessä. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaa tulisikin arvioida suhteessa Uudenmaan hiilineutraalisuustavoitteeseen. Tuulivoimalla on tärkeä rooli kun edistetään hiilineutraalia energiantuotantoa. Nyt tehdyissä selvityksissä korostuvat maisemalliset arvot ja loma-asukkaiden edunvalvonta. Jatkotyönä olisi tärkeää täydentää tehtyjä selvityksiä ilmastovaikutusten arvioinnilla, jossa voitaisiin arvioida mm. luonnoksessa ehdotettujen tuulivoima-alueiden riittävyys. Jos tavoitteena on hiilidioksidipäästöjen merkittävä vähentäminen vuoteen 2050 mennessä, olisi tärkeää tietää



miten suurta roolia esitetyn tuulivoimaratkaisun on odotettu siitä vastaavan.

Kansainvälisissä ilmastotavoitteissa Suomi on sitoutunut edistämään uusiutuvia energiamuotoja. Kansallisena tavoitteena on nostaa tuulivoimakapasiteettia 9 TWh vuoteen 2025 mennessä. Uudellamaalla tuulivoiman kehitys on jäänyt vaatimattomaksi. Uudellamaalla on viisi tuulivoimalaa, joiden yhteenlaskettu kapasiteetti on 10 MW, mikä on noin 2 % koko Suomen tuulivoimalla tuotetusta energiasta. Kuitenkin tuuliolosuhteet ovat Uudellamaalla hyvät.

Kaavaluonnoksessa on käsitelty tuulivoimatuotannon mahdollisia sijoitusalueita Uudenmaan alueella. Maakunnallisia tuulivoiman tuotantoalueita on esitetty viisi kappaletta. Näillä alueilla tuulivoimaloita olisi 10 kappaletta tai enemmän. Lisäksi todetaan, että paikallisten tuulivoimala-alueiden suunnittelu on mahdollista myös maakuntakaavan tuulivoimala-alueiden ulkopuolella.

On hyvä, että kaavaluonnoksessa on esitetty myös ne kaksi merialueelle sijoittuvaa tuulivoima-alueita, joiden toteuttaminen ei välttämättä vielä tänä päivänä ole mahdollista teknisistä tai muista syistä johtuen. Etenkin nykyisen maakuntakaavan Inkoo-Raasepori tuulivoima-alue on hyvä säilyttää aitona mahdollisuutena toteuttaa myös Uudellemaalle teollisen mittakaavan tuulivoimapuisto.

Tuulivoimaselvityksessä on jo esitetty potentiaalisia tuulivoima-alueita, jotka ovat karsiutuneet pois jatkotarkastelusta. Kaavan aikajänne ulottuu vuoteen 2040, joten jatkotyössä voisi edelleen tarkastella näitä potentiaalisia alueita, jotka voisivat olla mahdollisia mikäli esimerkiksi puolustusvoimien tutkarajoitukset poistuvat. Ehdottomat rajoitusalueet, joihin ei voi tulla muutoksia, tulisi perusteluineen esittää erikseen.

Potentiaalisia tuulivoimapuistoalueita Helsingin edustan merialueella ei tulisi sulkea pois, vaan tulisi antaa koko kaava-alueita koskeva suunnittelusuositus, joka pitäisi tällaiset alueet mukana suunnittelussa ja kehittämisessä.

Vaihemaakuntakaavan tuulivoimaselvityksessä on jäljellä Malmin lentokenttää ympäröivä lentotoimintaan perustuva vyöhyke, joka estää tuulivoimaloiden rakentamisen. Tämän sisällyttäminen tarkasteluun ei ole perusteltua lentokentän maankäytön muuttuessa.

Vaihemaakuntakaavalla pyritään mahdollistamaan myös paikallisen tuulivoiman suunnittelu. Tätä tukemaan luonnoksessa on annettu koko maakuntaa koskeva suunnittelusuositus, jonka mukaan paikallisten tuulivoima-alueiden suunnittelu on mahdollista myös maakuntakaavan tuulivoima-alueiden ulkopuolella. Vaikutusten arvioinnin perusteella jää



epäselväksi, kuinka vaihemaakuntakaava pystyy vastaamaan maakuntatason tuulivoimatuotanto- ja hiilineutraaliustavoitteisiin sekä toisaalta tukemaan paikallista tuulivoimatuotantoa.

Maakunnallisten tuulivoimala-alueiden liittämistä sähköverkkoon on tehty alustavia selvityksiä kaavaluonnoksen tausta-aineistoissa. Helen Sähköverkko toteaa, että tuulivoimatuotantoa suunnittelevan hankevas- taavan on hyvissä ajoin otettava yhteyttä alueen sähköverkon haltijaan tuulivoimaloiden sähköverkkoon liittämisen selvittämiseksi.

### Viherrakenne

Maakuntakaavan kärkitavoitteet viherrakenteen osalta ovat ekosysteemipalvelujen parantaminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, hyvin saavutettava virkistysalueverkosto ja kestävä luonnonvarojen hyödyntäminen sekä niihin liittyvien elinkeinojen edistäminen.

Maakuntakaavatyön pohjana on innovatiivisella tavalla kokeiltu uusia paikkatietopohjaisia menetelmiä luonnonympäristöjen arvottamiseen ja ekosysteemipalvelujen tunnistamiseen. Nämä aineistot tarjoavat jatkossa uusia välineitä viherverkoston suunnitteluun. Viherrakenteen suunnittelussa on otettu huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, virkistykseen ja ekologiseen verkostoon liittyvät viheryhteystarpeet, laajat yhtenäiset metsäalueet, virkistysalueet ja ulkoilureitit, saaristovyöhykkeet ja pääkaupunkiseudun viherkehä. Edellä mainitut arvokkaat kohteet on osoitettu kaavan liitekartoilla.

Arvokkaita luontokohteita koskevassa Zonation - arvioinnissa olisi hyvä todeta myös maakunnallinen liito-orava-tilanne, sillä lajin suojelun kannalta paras tilanne olisi tarkastella asiaa maakuntakaavatasolla. Lajin suojeluedellytykset ovat parhaimmat seudun laajoissa metsissä ja kytkeytyneissä elinympäristöissä sekä mahdollisesti myös viherkehän alueella. Tällä hetkellä liito-oravien suojelukysymykset tulevat korostu- neesti esille vain niillä alueilla, joissa tapahtuu eniten maankäytön muu- toksia eli tiivistyvässä kaupunkirakenteessa.

Kaavaratkaisun virkistyskokonaisuus osoittaa pääkaupunkiseudun tii- viin kaupunkirakenteen tavoitteen virkistysalueiden ja ekologisesta ver- kostosta, mutta seudulle tärkeä viherkehä sen sijaan jää hahmottomat- ta kaavakartalla. Muu maakuntakaavataso viherrakenne jää ulkoilu- reittien ja valkoisen alueen varaan.

Kaupunginhallitus on antanut 13.8.2012 Uudenmaan 2. vaihemaakun- takaavaehdotuksen viherrakenteen osalta seuraavan lausunnon:

"Seudulliset viheralueet ja viheryhteystarpeet ovat kaavaehdotuksessa pääpiirteittäin tarkoituksenmukaisilla alueilla ja turvaavat viheryhteyk-



sien verkoston ja jatkuvuuden, joskin joissain tapauksissa rajaukset ovat liian tarkasti luettavissa kaavakartalta. Tämä ei ole oikeansuuntainen toivottava ratkaisu tiivistyvällä ydinalueella maakuntakaavan mitta-kaava huomioon ottaen. Selkeänä parannuksena kaavaluonnokseen on kaavaehdotuksen liitemateriaalissa oleva maakuntakaavojen epävirallinen yhdistelmäkartta, joka selkeyttää seudullisten virkistysalueiden ja viheryhteysien hahmottamista.

Viheryhteystarve -merkinnän kuvausta ja suunnittelumääräystä tulisi edelleen tarkistaa. Määräyksen mukaan olemassa olevat virkistykseen varatut tai siihen soveltuvat rakentamattomat alueet varataan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa mahdollisuuksien mukaan virkistyskäyttöön. Tämä ei tiivistyvissä kaupunkirakenteessa ole perusteltua, koska näin ehdottomana se voisi epätoivottavalla tavalla haitata järkevää täydennysrakentamista. Kaupunki haluaa mieluummin korostaa viher- ja virkistysalueiden laadun ja merkityksen tapauskohtaista arviointia sekä virkistysyhteysien jatkuvuutta ja painottaa sen vuoksi väljempää ilmaisua maakuntakaavatasolla. Sen vuoksi tarkoituksenmukaisempaa olisi liittää jokin virkistysalueita koskeva kehittämistavoite taajamatoimintojen sisällä oleville virkistysalueille. Samaa ajatusta seuraten viheryhteystarve -merkinnän selitystä tulisi myös laajentaa tai väljentää. Sen tulisi joissain tapauksissa mahdollistaa myös pelkästään virkistysyhteystarve. Varsinkin ranta-alueilla ei aina ole kyse viheryhteysten vaan virkistysyhteysten ja vain yksityiskohtaisempi kaavoitus voi osoittaa sen, tarvitaanko aluetta leveämpänä viheryhteytenä, kuten ekologisena käytävänä vai pelkästään kulkuraittina."

Nämä samat huomiot ovat edelleen ajankohtaisia.

#### Virkistysalueet ja viheryhteydet

Yhtenä 4. vaihemaakuntakaavan päätavoitteena on ollut mahdollistaa kasvavalle väestölle monipuoliset virkistysmahdollisuudet.

Liikunnan olosuhteiden edistäminen on toteutettu varmistamalla viheryhteysalueiden riittävyys ja yhteneväisyys. Asukkaiden arkiliikuntatottumuksia edistää helposti saavutettavissa oleva lähiliikuntapalveluverkko. Kaavaehdotuksessa esitetään selkeä viheryhteysjärjestelmä, joka käsittää retkeily- ja ulkoilualueita, lähipuistoja sekä merenrantapuistoja ja viherreitit. Seututasolla liikunnan olosuhteiden edistämiseksi vaaditaan tällaista kokonaisvaltaista strategista maankäytönsuunnittelua, jossa liikunnan olosuhteet on huomioitu pitkällä tähtäimellä.

Liikkumattomuus on tulevaisuuden suurimpia terveydellisiä ja yhteiskunnallisia ongelmia, minkä vuoksi arkiliikunnan lisääminen on välttämätöntä. Suomessa liikkumattomuuden kustannukset arvioidaan ole-



van lähes kaksi miljardia euroa terveydenhuollon vuotuisista kokonaiskustannuksista. Jos kehitys jatkuu samansuuntaisena, liikkumattomuudesta aiheutuvat kustannukset kasvavat suuriksi. Siksi jo kaavoituksessa tulee luoda edellytyksiä liikkumaan aktivoivalle kaupunkiympäristölle.

Helsinkiin on 4. vaihemaakuntakaavaluonnoksessa osoitettu viisi yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun varattua aluetta. Keskuspuisto, Helsingin puiston alue Vantaanjokilaaksossa ja Viikki - Kivikko - Sipoonkorpi -viherakseli, Vartiokylänlahden ympäristöön sijoittuva Itä-Helsingin kulttuuripuisto ja Vuosaaren ulkoilupuisto sekä muutamia merelliseen ympäristöön liittyviä kokonaisuuksia. Nuuksion järviylängöllä olevat Helsingin kaupungin omistamat ulkoilualueet (noin 3400 hehtaaria) on esitetty selkeästi virkistysalueina. Ne ovat suosittuja ulkoilualueita ja tärkeä osa maakuntakaavassa mainittua pääkaupunkiseudun viherkehää.

Lisäksi on osoitettu viheryhteystarpeiden verkosto. Viheryhteysmerkinnällä on osoitettu virkistysalueverkostoon ja ekologiseen verkostoon kuuluvat viheryhteydet. Viheryhteysmerkintä on luonteeltaan kehittämissperiaatemerkintä, eikä sen tarkkaa sijaintia ole määritelty maakuntakaavassa. Viheryhteydet ovat säilyneet edellisiin kaavavaiheisiin nähdessä samoina ja viheryhteystarpeet ovat täydentyneet Helsingin Länsipuiston alueella Mätäjoen varressa. Maakuntakaavaluonnoksessa esitetyt seudulliset viheryhteydet on otettu huomioon Helsingin yleiskaavaluonnoksessa. Seudulle jatkuvat viheryhteydet ovat Helsingin kannalta tärkeitä – mm. Viikistä Sipoonkorpeen kehitettävä yhteys.

Viheryhteysmerkinnän määräystä tulisi kehittää. Helsingin tiivistyvässä kaupunkirakenteessa on tarve osoittaa nykytilanteen maankäytön säilyttämisen sijaan virkistysyhteyden tai ekologisen yhteyden kehittämiskohteet. Viheryhteysmääräystä tulee kehittää siten, että määräys ottaa huomioon virkistysyhteyksien kehittämistarpeet.

Viitaten edellä mainittuun 2. vaihemaakuntakaavasta annettuun lausuntoon kaikki Helsingin tiivistyvässä kaupunkirakenteessa jo olemassa olevat viheryhteydet eivät ole maakuntakaavan tarkoittamia virkistysalueverkostoon ja ekologiseen verkostoon kuuluvia viheryhteyksiä. Koska viheryhteys voi koostua kaupungissa erilaisista osista, kuten puistoista, kujanteista ja puronvarsista, olisi perusteltua muuttaa kaavamääräyksen kuvausta siten, että viheryhteys voi koostua erilaisista osista ja voi olla luonteeltaan virkistys- tai ekologinen yhteys. Viheryhteys -merkinnän ja määräyksen tulisi tiivistyvässä kaupunkirakenteessa osoittaa nykytilanteen maankäytön säilyttämisen sijaan esittää tavoite viheryhteyksien kehittämisestä.



Arvokkaina luontoympäristöinä on osoitettu yli 5 hehtaarin kokoiset luonnonsuojelualueet, Natura 2000-verkoston alueet ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueet (LUO-alueet). Helsinkiin ei ole osoitettu LUO-alueita, koska viheralueita ja viheryhteyksiä koskevat kaavamääräykset sisältävät tavoitteen luontoarvojen säilyttämisestä. Kaavaratkaisu on tältä osin perusteltu.

Maakuntakaavassa Malmin eteläpuolelle merkitty viheryhteystarve on tarkentunut yleiskaavaluonnoksessa hieman pohjoisemmaksi. Helsinki pitää viheryhteyttä Viikki - Kivikon ulkoilupuistosta Vantaan kautta Siipoonkorpeen erittäin tärkeänä. Viherkehän virkistyspalveluiden tavoitteellinen kehittäminen nähdään myös tärkeänä.

#### Pääkaupunkiseudun merellisen vyöhykkeen merkinnät

Helsingin kaupungin matkailun ja tapahtumien kilpailukyvyyn parantaminen ja kehittäminen Uudenmaan 4. Vaihemaakuntakaavassa ovat yhtenevät Helsingin uuden yleiskaavan kanssa. Matkailun ja tapahtumamatkailun merkitys Helsingin taloudelle on huomattava. Helsingin strategiaohjelma (2013-2016) painottaa merellisyyden korostamista elinvoimaisen, kansainvälisesti tunnetun ja vetovoimaisen Helsingin kehittämiseksi.

Tärkeätä on huolehtia, että matkailuun liittyvien palveluiden ja matkailuun keskittyvät alueiden suunnittelu on aktiivista ja siten luodaan edellytykset elinvoimaiselle matkailuelinkeinorakenteelle. Matkailu individualisoituu ja matkailijat laativat itse ohjelmansa useista eri osatekijöistä. Kasvava ja kehittyvä matkailu muokkaa kaupunkia jossa on hyvä elää. Matkailun ohessa syntyy rikastuttava monipuolinen viitekehys, josta hyötyvät matkailijoiden lisäksi asukkaat.

Kaupunkirakenteen tiivistäminen hyödyntää monin tavoin matkailupalveluiden kehittämistä, hyödyntäen etäisyyksien ja matka-aikojen lyhentymisenä. Myös logistiikkakeskittymien tarpeet hyödyntävät ns. stopover matkustajien houkuttamista Helsinkiin Matkailunäkökulmasta syntyy synergiaetuja viherrakentamisen ja arvokkaiden luonnonympäristöjen sekä virkistyskokonaisuuksien ja kulttuuriympäristöjen tiiviillä kehittämisellä. Elävä ja matkailijoille houkutteleva saaristo ja suojelu eivät saa olla ristiriidassa.

Helsingin uudessa yleiskaavassa on nostettu esiin merellisyyden kehittäminen. Merellisyydessä nähdään mahdollisuuksia niin virkistykseen kuin asumisen ja elinkeinojen kehittämisen kannalta. Keskeisimpiä kysymyksiä ovat merellisen virkistykseen ja matkailun kehittäminen Helsingin edustan saarilla, Helsingin rantoja seuraileva ja seudulle jatkuva rantaraitti sekä paikallisen ja seudullisen vesiliikenteen ja siten saariston ja meren saavutettavuuden kehittäminen.





Uudenmaan viherrakenteen kehityskuvassa 2040 on osoitettu pääkaupunkiseudun merialue ja merelliset virkistysyhteydet ja asetettu tavoitteeksi elämys- ja palvelutarjonta sekä meren ja saariston virkistys- ja matkailutarjonnan saavutettavuus. Maakuntakaavassa tulisi ottaa esille selvemmin yllä mainitut tavoitteet.

Saariston osalta kaavakarttaan ei ole tehty muutoksia lukuun ottamatta kokonaan kumottuja virkistysaluemerkintöjä, jotka ovat: Harakka, Uunisaaret, Liuskasaari, Sirpalesaari, Leposaari ja Mustasaari. Nämä ovat luonteeltaan maakuntakaavan virkistyspalvelusten mukaan lähivirkistysalueita.

Helsingin edustan tärkeät virkistysaaret kuten Seurasaari, Mustikkamaa, Korkeasaari ja Vasikkasaari on osoitettu maakuntakaavaluonnoksessa edellisen maakuntakaavan mukaisesti virkistysaluemerkinnällä. Helsingin yleiskaavaluonnoksessa nämä saaret on osoitettu merellisen virkistysalueen ja matkailun saariksi, mikä tulisi ottaa huomioon määräyksen tulkinnassa. Tulee myös varmistaa, että maakuntakaava mahdollistaa puolustusvoimilta vapautuvien saarten kehittämisen merellisen matkailun näkökulmasta.

Melkin osalta nykyinen EP/u-merkintä jättää tulkintaristiriidan, koska Melkin saari on Helsingin yleiskaavaluonnoksessa varattu asuntovaltaisiksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Voimassa olevassa Helsingin yleiskaava 2002:ssa Melkki on ekoasumisen koealuetta. Selkeintä olisi merkitä maakuntakaavassa Melkkiin taajama-aluemerkintä.

Maakuntakaavaluonnoksen viheraluemerkinnät ja Helsingin yleiskaavaluonnoksessa esitetty maankäyttö voivat aiheuttaa tulkintaongelman seuraavissa kohteissa:

Helsingin yleiskaavaluonnoksessa osoitetaan Hämeenlinnanväylän itäpuolelle kantakaupungin laajentumisaluetta Kehä I:n eteläpuoliselle alueelle. Rakentaminen sijoittuisi Keskuspuiston reunaan ja mahdollistaisi myös väylän muuttamisen kaupunkibulevardiksi sekä Kannelmäen ostoskeskuksen kehittyvän alueen kytkemisen nykyistä paremmin korkeatasoisen joukkoliikenteen piiriin raitiotieyhteydellä. Maakuntakaavan tulkinnan tulee mahdollistaa tämä tai kaavakartalle tulisi merkitä liitekartan V6-mukainen virkistysalueen rajausmuutos.

Maakuntakaavan viheraluevarausta on laajennettu Tuomarinkartanossa siirtolapuutarhan kohdalla. Tämä laajennus ei ole tarpeen ottaen huomioon maakuntakaavan pyrkimyksen strategisuuteen. Tämä tarkennus edellyttäisi myös muiden vihersormiin liittyvien siirtolapuutarhojen osoittamista viheralueiksi.



Laajasalon alueella maakuntakaavan virkistysaluemerkintä ja viheryhteydet ovat laajempia kuin Helsingin yleiskaavaluonnoksessa esitetyt varaukset. Laajasalon viheraluemerkintöjä tulisi tarkistaa, sillä saarella on tiivistämistarpeita erityisesti sen keskusta-alueella. Tullisaari - Tahvonlahdenharjun viheralue -merkinnän tulisi seurata jo lähes kokonaan asemakaavoitetun Kruunvuorenrannan projektialueen asemakaava-alueiden rajauksia. Tämän lisäksi tulisi tarkistaa Laajasalon tiivistyvän keskustan eteläreunan virkistysalueen rajausta nykyistä pienemmäksi ja osoittaa Laajasalon keskustan eteläreunaan virkistysalueen sijasta viheryhteys.

Vartiosaari on osoitettu maakuntakaavassa edellisen maakuntakaava-vaiheen pohjalta pääkäyttötarkoituksen osalta valkoiseksi alueeksi ja Ramsinniemi viheralueeksi. Vartiosaari on lisäksi maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö (RKY 2009). Valkoista aluetta koskevissa määräyksissä todetaan, että yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa alueelle voidaan osoittaa paikallisesti merkittävää maankäyttöä. Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteet on hyväksytty kaupunkisuunnittelulautakunnassa 26.11.2013. Suunnitteluperiaatteiden lähtökohtana on, että Vartiosaaresta suunnitellaan omaileimainen ja tiiviisti rakennettu saaristokaupunginosa, jossa on asumista ja kaikkia helsinkiläisiä palvelevia virkistys- ja vapaa-ajan toimintoja. Uudenmaan liitto on esittänyt lausunnossaan 28.6.2013, että kaikki tässä vaiheessa esitetyt maankäyttövaihtoehdot ovat sellaisia, joiden pohjalta voidaan jatkaa suunnittelua, edellyttäen, että jatkosuunnittelussa otetaan huomioon alueen kulttuuriarvot. Vaikutusten arvioinnissa tulee osoittaa, että hankkeella ei ole seudullisia vaikutuksia eikä hanke heikennä maakunnallisia arvoja.

### Kulttuuriympäristöt

Kulttuuriympäristön osalta maakuntakaavan kärkitavoitteiksi on asetettu maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja reittien tunnistaminen ja merkittävien kulttuuriympäristöjen ominaispiirteiden huomioon ottaminen maankäytön suunnittelussa. Selostuksen mukaan kulttuuriympäristö on muuttunut Uudellamaalla muita maakuntia enemmän, sillä rakentaminen on voimakasta pääkaupunki-seudun vetovoimaisuuden ansiosta. Kulttuuriympäristöjen historiallinen kerroksellisuus sekä mahdollisuus uusien kulttuuriympäristöjen synty-miseen ovat tärkeitä.

Maakuntatason inventointi on tuonut edelliseen maakuntakaavan nähden uuden kulttuuriympäristön suojelutason merkintöineen ja määräyk-sineen sekä tunnistanut edellistä kaavaa laajemmat kulttuuriympäristön suojelualueet.



Kaavakartalla on osoitettu merkinnöillä valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009 -alueet) ja valtakunnallisesti arvokas Vantaanjokilaakson maisema-alue sekä Suomenlinna sekä maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Maakunnalliset merkittävät maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet osoitetaan kaavassa Missä maat on mainioimmat -selvityksen (2012) perusteella. Liitekartalla on viimeisin tieto muinaisjäännöksistä.

Hyvin suuri osa Helsingin kaupungin pinta-alasta on merkitty jollain kulttuuriympäristömerkinnällä. Kulttuuriympäristöä koskevissa kaavamääräyksissä on esitetty maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen ja kulttuuriympäristöarvojen yhteen sovittamisen tarve, mikä on erityisen tärkeää Helsingissä, missä on rikas kulttuuriperintö, mutta toisaalta tarve kehittää jo rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Määräykset edellyttävät, että Museovirasto ja alueellinen ELY -keskus sekä muut kulttuuriympäristöasiantuntijat ovat mukana suunnittelussa riippuen siitä onko kohde valtakunnallisesti vai maakunnallisesti arvokas. Käytännössä kulttuurihistoriallisesti arvokkailla alueilla on tehtävä tapauskohtainen tarkastelu vaikutuksista kulttuuriympäristöön, mikä edellyttää sujuvaa yhteistyötä eri viranomaisten kesken. Helsingin näkökulmasta on erittäin keskeistä, että vuorovaikutus on sujuvaa ja maisemalliset arvot ja kulttuuriympäristöarvot eivät estä Helsingin seudun kuntien ja valtion välisen sopimuksen mukaisen asuntotuotantomäärän toteutumista ja raideliikenteeseen tukeutuvan verkostomaisen kaupunkirakenteen kehittämistä.

Kaavan tausta-aineistoksi ja kaavaratkaisujen tueksi on laadittu selvitys Uudenmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävistä teistä. Vanhoihin teihin liittyvien maisema-alueiden kehittämisessä on tärkeää, että erityisesti Helsingin sisääntuloväylien varsien kaupunkirakenteellinen kehittäminen on mahdollista.

Kaupungin kasvutavoitteista seuraavan täydennysrakentamisen ja elinkeinoelämän asettamien vaatimusten yhteen sovittaminen kulttuuriympäristöjen arvojen vaalimisen ja säilymisen kanssa on haasteellista.

Helsingin yleiskaavaluonnoksen rakentamisalueet RKY-alueella, maakuntakaavan inventoinnin rajauksen alueella tai maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueella:

Kantakaupungin pohjoisosat ovat yleiskaavassa tiivistyvän kantakaupungin aluetta. Täydennettäviä alueita keskustan alueella ovat esimerkiksi Katajanokan kärki, Hakaniemen sillan alue, Lauttasaaren pohjoisosat, Pornaistenniemi ja Koskelan sairaala-alue. Kantakaupungin alueella kaavamääräyksen tulkinta maakuntakaavassa osoitetun maan-



käytön pääkäyttötarkoituksen ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen yhteensovittamiseksi ei saa estää alueen täydentämistä.

Malmin lentokentän alue osoitetaan Helsingin yleiskaavassa rakentamisalueeksi. Vaihemaakuntakaavassa tämä asia on otettu huomioon osoittamalla alue tiivistettäväksi taajamatoimintojen alueeksi. Alue on RKY 2009 -kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Tarkemmassa suunnittelussa on tarkoitus ottaa huomioon lentokenttä-rakennukset ja jättää mahdollisesti muistumia muista rakenteista. Malmin lentokentän alue tukeutuu toimintoiltaan Malmin asemansetuun, minkä takia olisi tarkoituksenmukaista osoittaa maakuntakaavan tiivistettävä alue yhtenäisenä Malmin asemalta Malmin lentokentän rakentamisalueelle.

Vartiosaari on RKY 2009-kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Osayleiskaavatyön yhteydessä on tehty Vartiosaaresta kulttuuriympäristöselvitys sekä Huvila- ja ranta-alueiden kehittämisselvitys, jotka ohjaavat maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen sekä taajamarakentamisen yhteen sovittamista.

Viikin alueelle esitetään Helsingin yleiskaavaluonnoksessa rakennetun alueen täydentämistä maakuntakaavan pääkäyttömerkinnän puitteissa, jolloin se sijoittuu RKY 2009 -alueelle ja maakuntakaavainventoinnin alueelle.

Tuomarinkylänkartanon ja Tuusulantien välisen alueelle esitetään rakentamista, jossa rakentaminen sijoittuu RKY 2009 -alueelle, valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ja maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueelle. Maakuntakaavassa on ennakoitu maankäytön muutosta muuttamalla virkistysalueen rajausta Tuomarinkylän kartanon kohdalla.

Keskuspuiston länsireuna. Maakuntakaavan maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristö -merkinnän tulkinnan tulisi mahdollistaa Helsingin uuden yleiskaavan mukainen rakentaminen.

Rakentamisalueet Torpparinmäen pohjoisosassa ja Kuusmiehentien varressa Näsinpuiston kohdalla. Alueet kuuluvat myös nykyiseen valtakunnallisesti arvokkaaseen Vantaanjoen maisema-alueeseen. Maakuntakaavan kulttuuriympäristörajuksen tulisi olla sama kuin mahdollisesti tarkistettava maisema-alueen raja.

Melkin saari on osoitettu Helsingin yleiskaavaluonnoksessa asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Nyt esitetty maakuntakaavan pääkäyttömerkintä ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristömerkintä vaativat maakuntakaavan tulkinnalta joustavuutta.



Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen merkintä kaavakartassa samanvärisellä vihreällä on paikoin epäselvä. Merkinnot tulee olla selkeämmät sekaantumisen välttämiseksi.

#### Taajamatoimintojen alueet

Merkittävin tiivistettävä taajamatoimintojen alue on osoitettu kaavaluonnoksessa Malmin lentokenttäalueelle. Alueella säilyy kulttuuriympäristöön liittyvä ominaisuusmerkintä. Lisäksi Malmin aluetta tulee kehittää tiivistettävänä taajamatoimintojen alueena, jolloin aluetta on suunniteltava joukkoliikenteeseen, kävelyyn ja pyöräilyyn tukeutuvana tehokkaasti rakennettavana alueena. Kaupunki pitää hyvänä, että 4. vaihemaakuntakaavassa mahdollistetaan Malmin lentokenttäalueen ottaminen asuntotuotantokäyttöön. Tämä tukee sekä seudun että aluerakenteen että Helsingin kaupunkirakenteen kestävä kehittäminen. Tiivistäminen mahdollistaa joukkoliikenteen, erityisesti raideliikenteen tehokkaan hyödyntämisen. Valmisteltavan olevassa Helsingin yleiskaavassa alueelle on alustavasti hahmoteltu noin 25 000 asukkaan kaupunginosaa.

#### Muut aluevaraus- ja selvitystarpeet

Lisääntyvä rakentaminen lisää erilaisten maa- ja kiviainesten tarvetta. Rakentamisessa syntyvien maa- ja kiviainesten sekä erilaisten rakentamiseen kelpaavien sivutuotteiden kuten energiantuotannon lentotuhka ja pohjatuhka hyötykäyttöä voitaisiin edistää seudullisella varastointi- ja jalostusverkostolla. Maakuntakaavassa tulisi osoittaa aluevaraukset seudullisille varastointi-, jalostus- ja loppusijoituspaikoille, jotka sijaitsevat hyvien kulkuyhteyksien varrella ja tasapainoisesti seudun eri osissa. Näin voitaisiin minimoida uusiutumattomien maa- ja kiviainesten käyttöä, vähentää tarpeettomista siirroista aiheutuvia kuljetuksia ja varata suunnitellut kaatopaikat oikeasti hyötykäyttöön kelpaamattomille materiaaleille.

Maakuntahallitus päätti keväällä 2014 selvittää osana 4. vaihemaakuntakaavan valmistelua myös hiljaisia alueita. Samalla päätettiin, että mahdollisesta kaavakäsittelystä päätetään kaavatyön edetessä. Lainvoimainen maakuntakaavamerkintä hiljaisille alueelle on vasta Satakunnan ja Pohjois-Savon maakuntakaavassa, vaikka selvityksiä on tehty muissakin maakunnissa.

Maakuntakaavatasolla on parhaat mahdollisuudet ottaa huomioon yhtenäiset, mahdollisesti useamman kunnan alueelle ulottuvat maakunnallisesti merkittävät melutasoltaan hiljaiset alueet. Hiljaisiin alueisiin liittyvää selvitystyötä tulisi jatkaa ja selvittää mahdollisuuksia merkitä alueet myös maakuntakaavaan. Tämä olisi tärkeää myös valtakunnal-



listen alueidenkäyttötavoitteiden näkökulmasta. Tavoitteiden mukaan alueidenkäytössä tulee edistää hiljaisten alueiden säilymistä.

## Käsittely

30.03.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Jarmo Nieminen: Muutetaan kappale 12 kuulumaan seuraavasti:

Kaupunginhallitus katsoo ettei koko Malmin lentokenttäalueen varaaminen maakuntakaavaluonnoksessa tiivistettäväksi taajama-alueeksi ole oikea ratkaisu. Tulisikin selvittää Malmin lentokenttäalueen mahdollisuudet (kuten mm. Bromman kenttä Tukholmassa ja kaupunkikentät Keski-Euroopassa) kasvavan kansainvälisen ja kansallisen kaupunkilentoliikenteen ja siihen liittyvien elinkeinojen alueena sekä viher- ja virkistysalueena, jonka reunoille voidaan myös osoittaa uudet alueet täydennysrakentamiselle.

Kannattaja: Björn Månsson

Vastaehdotus:

Hannu Oskala: Tehdään seuraavat muutokset:

Poistetaan kappaleesta 59 seuraava: ("Myös Vartiosaaren osayleiskaavan kehittämisperiaatteiden ja uuden yleiskaavan mukainen maankäyttö tulisi ottaa huomioon maakuntakaavassa.")

Poistetaan kappaleesta 65 seuraava: ("Helsingin yleiskaavaluonnoksessa Vartiosaari ja Ramsinniemi on osoitettu asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistysalueeksi.")

Poistetaan kappale 66 ("4. vaihemaakuntakaavassa Vartiosaaren alue ja Ramsinniemi...").

Poistetaan kappaleesta 77 seuraava: "Yleiskaavaluonnoksessa Vartiosaarta esitetään taajamatoimintojen ja virkistykseen alueeksi. Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteiden mukaan saaren arvokas kulttuuriympäristö on suunnittelun lähtökohtana."

Poistetaan kappale 85 ("Vartiosaaren jättäminen valkoiseksi alueeksi eli maa- ja metsätalousalueeksi ei vastaa kaupungin tavoitteita...").

Kannattaja: Björn Månsson



Vastaehdotus:

Terhi Peltokorpi: Tehdään seuraavat muutokset:

Kappale 12:

Poistetaan kappale ja korvataan se virkkeillä:

Helsinki ei kannata Malmin lentokenttäalueen varaamista maakunta-kaavaluonnoksessa tiivistettäväksi taajama-alueeksi. Malmin lentokenttätöiminnolle ei ole osoitettu maakuntakaavassa myöskään korvaavaa lentokenttää. Malmin lentoaseman alueen kaavamerkintä tulee säilyttää nykyisellään.

Kappale 23:

Poistetaan kappale ja korvataan se kappaleella:

4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta on poistettu Malmin lentokentän lentomeluvyöhyke. Helsingin kaupunki ei kannata Malmin lentokenttätöimintöjen lakkauttamista, joten lentomeluvyöhyke pitää säilyttää kaavaluonnoksessa.

Kappale 33:

Poistetaan kappaleen toinen virke ja korvataan se virkkeellä:

Tämä on perusteltua lentokentän maankäytön säilyessä nykyisellään.

Kappale 76:

Poistetaan kappale ja korvataan se kappaleella:

Malmin lentokentän alue osoitetaan 4. vaihemaakuntakaavaluonnoksessa tiivistettäväksi taajamatoimintöjen alueeksi. Alue on RKY 2009 -kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Aihemaakuntakaavan laatimisen periaatteissa lausutaan: ”Merkittävien kulttuuriympäristöjen tärkeät ominaispiirteet otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa. Suomi on sitoutunut Euroopan Neuvoston ja UNESCO:n jäsenenä noudattamaan kulttuuriperinnön suojelusta tehtyjä sopimuksia ja suosituksia. Euroopan unionin jäsenenä olemme myös velvollisia huolehtimaan kansallisista kulttuuriarvoistamme.” Ehdotus Malmin lentoaseman alueen kaavamerkinnän muuttamisesta on ristiriidassa sekä RKY-inventoinnin että maakuntakaavan periaatteiden kanssa. Helsingin kaupunki kannattaa Malmin lentokenttätöimintöjen säilyttämistä, joten kaavamerkintää tulee tältä osin säilyttää nykyisellään liikennealueen merkintänä.

Kappale 84:

Poistetaan kappale ja korvataan se kappaleella:

Vaihemaakuntakaavaluonnoksessa on osoitettu tiivistettävä taajamatoimintöjen alue Malmin lentokenttäalueelle. Helsingin kaupunki ei kannata lentokenttätöimintöjen lakkautusta Malmilta, joten alueen kaavamerkintä tulee säilyttää nykyisellään liikennealueen merkintänä.



07.03.2016

Kaj/1

Kappale 95:

Poistetaan kolmannelta riviltä sanat: "Malmin lentokenttä ja"

Kannattaja: Nina Huru

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja totesi, että jäsen Peltokorven esityksen kappaleeseen 12 kohdistuvasta kohdasta äänestetään vastakain jäsen Niemisen vastaehdotuksen kanssa. Jäsen Peltokorven vastaehdotuksesta kappaleiden 23, 33, 76, 84 ja 95 osalta äänestetään erikseen.

Äänestys 1:

JAA-ehdotus: Jäsen Niemisen vastaehdotus

Ei-ehdotus: Jäsen Peltokorven vastaehdotus kpl 12 osalta

Jaa-äännet: 5

Arja Karhuvaara, Jarmo Nieminen, Björn Månsson, Laura Rissanen, Tatu Rauhamäki

Ei-äännet: 2

Terhi Peltokorpi, Nina Huru

Tyhjä: 8

Veronika Honkasalo, Tuomas Rantanen, Otso Kivekäs, Paavo Arhinmäki, Hannu Oskala, Antti Koskela, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka

Poissa: 0

Äänin 5 - 2 (tyhjä 8) jäsen Niemisen vastaehdotus voitti.

Äänestys 2:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Jäsen Niemisen vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 9

Veronika Honkasalo, Tuomas Rantanen, Otso Kivekäs, Paavo Arhinmäki, Hannu Oskala, Antti Koskela, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka, Tatu Rauhamäki





07.03.2016

Kaj/1

Ei-äännet: 6

Arja Karhuvaara, Jarmo Nieminen, Terhi Peltokorpi, Nina Huru, Björn Månsson, Laura Rissanen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Äänin 9 - 6 kaupunginhallitus hyväksyi esittelijän esityksen.

Äänestys 3:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Jäsen Oskalan vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 6

Arja Karhuvaara, Antti Koskela, Laura Rissanen, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka, Tatu Rauhamäki

Ei-äännet: 9

Veronika Honkasalo, Tuomas Rantanen, Otso Kivekäs, Paavo Arhinmäki, Jarmo Nieminen, Hannu Oskala, Terhi Peltokorpi, Nina Huru, Björn Månsson

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Äänin 6 - 9 kaupunginhallitus hyväksyi jäsen Oskalan vastaehdotuksen mukaisesti muutetun esityksen.

Äänestys 4:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Jäsen Peltokorven vastaehdotuksen (poislukien kpl 12) mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 11

Veronika Honkasalo, Arja Karhuvaara, Tuomas Rantanen, Otso Kivekäs, Paavo Arhinmäki, Hannu Oskala, Antti Koskela, Laura Rissanen, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka, Tatu Rauhamäki

Ei-äännet: 4

Jarmo Nieminen, Terhi Peltokorpi, Nina Huru, Björn Månsson



07.03.2016

Kaj/1

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Äänin 11 - 4 kaupunginhallitus hyväksyi esittelijän esityksen.

Neljän suoritettuna äänestyksen perusteella kaupunginhallitus hyväksyi jäsen Oskalan vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna esityksen.

23.03.2015 Pöydälle

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja  
Anni Sinnemäki

Lisätiedot

Katri Erroll, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36024  
katri.erroll(a)hel.fi

Liikuntavirasto Hallintopalvelut 18.3.2015

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Kaavalla tarkistetaan voimassa olevia maakuntakaavoja ja sen aikatahtina on vuosi 2040. Kaavakerroksella pyritään strategisempaan maakuntakaavaan. Östersundomin alue ei kuulu 4. vaihemaakuntakaavan alueeseen. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kaavakartta, kartta kumottavista merkinnöistä sekä merkinnät ja määräykset ovat vahvistettavia asiakirjoja. Kaavaselostusta ja sen selventäviä ja taustoittavia liitekarttoja ei vahvisteta. Kaavassa käytetään aluevaraus-, kohde- ja viivamerkintöjä sekä ominaisuusmerkintöjä ja kehittämisperiaatemarkintöjä. Aluemarkinnoilla osoitetaan pääasiallinen käyttötarkoitus.

Maakunnallinen kaavatyö tukee erinomaisesti Helsingissä käynnissä olevaa yleiskaavan valmistelua. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tavoitealueita ovat elinkeinot ja innovaatiotoiminta, logistiikka, tuulivoima, viherrakenne ja kulttuuriympäristöt.

4. vaihemaakuntakaava on hyvä ja kokonaisvaltainen esitys Uudenmaan viherrakenteesta. Kaavassa esitetään viherrakenne osana yhdyskuntarakennetta ja siihen sisällytetään myös vesialueet. Maakuntakaavan taustaselvitykset ja kaavaselostuksen kuvaukset ovat selkeitä: ne tukevat hyvin kaavakarttaa sekä kaavam-



kintöjä. Viheryhteydet ja -verkostot on kuvattu onnistuneesti sekä virkistys- ja ulkoilukäytön että ekologisten yhteyksien kannalta. Niiden esittäminen maakunnan mittakaavassa on ensiarvoisen tärkeää.

## Liikkuminen ja liikuntapalvelut

### Arkiliikkuminen

Liikkumattomuus on tulevaisuuden suurimpia terveydellisiä ja yhteiskunnallisia ongelmia, minkä vuoksi arkiliikunnan lisääminen on välttämätöntä. Suomessa liikkumattomuuden kustannukset arvioidaan olevan lähes kaksi miljardia euroa terveydenhuollon vuotuisista kokonaiskustannuksista. Jos kehitys jatkuu samansuuntaisena, liikkumattomuudesta aiheutuvat kustannukset kasvavat suuriksi. Siksi jo kaavoituksessa tulee luoda edellytyksiä liikkumaan aktivoivalle kaupunkiympäristölle.

Liikunnan olosuhteiden edistäminen on toteutettu varmistamalla viherialueiden riittävyys ja yhteneväisyys. Asukkaiden arkiliikuntatottumuksia edistää helposti saavutettavissa oleva lähiliikuntapalveluverkko. Kaavaehdotuksessa esitetään selkeä viherialuejärjestelmä, joka käsittää retkeily- ja ulkoilualueita, lähipuistoja sekä merenrantapuistoja ja viherreittejä. Seututasolla liikunnan olosuhteiden edistämiseksi vaaditaan tällaista kokonaisvaltaista strategista maankäytönsuunnittelua, jossa liikunnan olosuhteet on huomioitu pitkällä tähtäimellä.

### Vihersormet ja viherverkosto

Keskeiset ja merkittävät vihersormet, kuten Keskuspuisto, Helsinki puisto, Länsipuisto, Viikki-kivikko, Itä-Helsingin kulttuuripuisto ym., sekä niiden muodostama viherkäytävien verkosto tulisi kyetä säilyttämään. Vihersormia ei saisi kaventaa liikaa, eikä viherialueyhteyttä katkaista.

Helsingin tärkeimmät ja laajimmat virkistysalueet on kuvattu kaavakartassa. Keskuspuiston ja Helsinkipuiston alueet on merkitty nykyisessä laajuudessaan maakuntakaavan virkistysalueiksi, mikä kuvaa niiden tärkeyttä kaupungin viherrakenteessa hyvin. Keskuspuiston alue on myös merkitty maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi, mikä lisää sen arvoa. Itä-Helsingin kulttuuripuiston vihersormen alueelle Rastilan ja Meri-Rastilan kohdalle ei ole merkitty viheryhteyttä, mikä tulee lisätä kaavaan viheryhteystarvemerkein.

Nuuksion järviylängöllä olevat Helsingin omistamat ulkoilualueet (noin 3400 hehtaaria) on esitetty selkeästi virkistysalueina kaavamääräyksi-



neen. Ne ovat suosittuja ulkoilualueita ja tärkeä osa maakuntakaavassa mainittua pääkaupunkiseudun viherkehää.

#### Liikuntapalvelut ja vaikutukset

Olemassa olevien viher- ja virkistysalueiden liikuntapalveluiden jatkuvuus tulisi myös turvata. Näiden palveluiden ja rakenteiden toteutukseen on käytetty merkittäviä taloudellisia panostuksia ja ne ovat monin paikoin kaupungissa muodostuneet alueelliseksi identiteettitekijäksi. Mikäli näitä lähdetään laajasti sijoittamaan uudelleen seurauksena saattaa nykyisessä taloudellisessa tilanteessa olla liikuntapalveluiden heikkeneminen uusien alueiden vaatimien investointien taloudellisten edellytysten jäädessä vuosiksi puuttumaan.

#### Taajamatoimintojen alueet

Merkittävin tiivistettävä taajamatoimintojen alue on osoitettu kaavaluonnoksessa Malmin lentokenttäalueelle. Jos osa alueista, jotka ovat liikunta- ja virkistyskäytössä rakennetaan, liikuntatarjonta suppenee huomattavasti ja alueen palvelutaso laskee.

Tuomarinkylänkartanon ja Tuusulantien välisen alueelle esitetään rakentamista, jossa rakentaminen sijoittuu RKY 2009 -alueelle, valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ja maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueelle. Tuomarinkylän koirakeskus on ainoa suuret ulkonäyttely- ja vinttikoiratoiminnat mahdollistava keskus pääkaupunkiseudulla. Liikuntavirasto katsoo, että Tuomarinkylän kartanon alueella sijaitsevat ulkoilu-, hevos- ja koiraurheilun alueiden tulee säilyä nykyisessä käytössään ja laajuudessaan.

Talin kartanonpuiston ja liikuntapuiston alueet ovat Suomen johtavia liikuntapaikkoja. Alueella on yhteensä noin miljoona liikuntasuoritusta vuodessa ja alueella on jo nykyään tarvetta liikuntapalvelujen laajenukselle. Liikuntavirasto katsoo, että Talin kartanonpuiston ja liikuntapuiston alueet tulee säilyä nykyisessä käytössään ja laajuudessaan.

Liikuntavirastolla ei ole muuta huomautettavaa Uudenmaan 4. vaihe-maakuntakaavan luonnoksesta.

#### Lisätiedot

Hanna Lehtiniemi, arkkitehti, puhelin: 310 87723

#### Kiinteistölautakunta 05.03.2015 § 104

HEL 2015-000583 T 10 03 00

#### Lausunto

---

**Postiosoite**

PL 10  
00099 HELSINGIN KAUPUNKI  
kaupunginkanslia@hel.fi

**Käyntiosoite**

Pohjoisesplanadi 11-13  
Helsinki 17  
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

**Puhelin**

+358 9 310 1641

**Faksi**

+358 9 655 783

**Y-tunnus**

0201256-6

**Tilinro**

F10680001200062637

**Alv.nro**

F102012566



Kiinteistölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Maakuntakaavoituksessa on viime aikoina pyritty entistä strategisempaan suunnitteluun, jossa korostuu halutun kehityssuunnan kannalta tärkeiden tekijöiden korostaminen ja perinteisen tarkan aluevaraus-suunnittelun vähentäminen. Lautakunta pitää suunnanmuutosta kahlitsevasta mahdollistavaan kaavoitukseen oikeana.

Lautakunta katsoo kuitenkin, että maakuntakaavaluonnos on edelleen laadittu liian tarkoilla aluevarausmerkinnöillä. Erityisesti pienten, enintään muutamien kymmenien hehtaarien kokoisten tai leveydeltään vain muutamaa karttaviivan leveyttä (100 - 200 metriä) vastaavien aluevarauksien merkitseminen ei maakuntakaavan mittakaavassa ole perusteltua, vaan ne tulisi merkitä joko symbolimerkinnöin tai jättää liitekarttoihin.

Vaihemaakuntakaavan tavoite, kestävä kilpailukyky ja hyvinvointi Uudellemaalla, on kannatettava. Vaihemaakuntakaavassa tätä tarkastellaan kuuden teeman, Elinkeinot ja innovaatiotoiminta, Logistiikka, Tuulivoima, Viherrakenne, Kulttuuriympäristöt ja Mahdolliset muut ajankohittaiset aiheet, sekä vahvistettujen maakuntakaavojen muutostarpeiden kannalta.

Lautakunta on kuitenkin huolestunut siitä, että kannatettavista tavoitteista huolimatta maakuntakaavan luonnoksessa esitetään Helsingin alueelle lähes yksinomaan säilyttäviä ja käyttöä rajoittavia aluevarauksia sekä viher- ja eriasteisia suojelualueita. Myönteisenä on toki pidettävä, että näiden merkintöjen ehdottomuutta on kaavamerkinnöissä osittain aavistuksen pehmenetty sallimalla toiminta, joka ottaa arvokkaat kohteet huomioon. Tätä olisi syytä tehdä rohkeammin, koska tiivistyvässä Helsingissä ajaututaan muutoin paikoin tilanteisiin, joissa maakuntakaavan liian ehdottomilla merkinnöillä estetään detaljitason järkevät, tavoitteita toteuttavat ratkaisut.

#### Elinkeinot ja innovaatiotoiminta

Helsingin osalta Malmin lentokenttäalueen varaaminen tiivistettäväksi, kestävään liikennejärjestelmään tukeutuvaksi taajama-alueeksi on merkittävä ja oikea ratkaisu. Ilman asuntoja ja niihin kuuluvia palveluja ei ole edellytyksiä uuteen elinkeinotoimintaan.

Vartiosaaren jättäminen valkoiseksi alueeksi eli maa- ja metsätalousalueeksi on selkeä virhe. Helsingillä on jo käynnissä tiiviiseen rakentamiseen perustuva ja ranta-alueiden historiallisen huvila-alueen (rky) arvoa kunnioittava osayleiskaavoitus. Vartiosaari on kaavaillun itäisen saariston ns. rantaratikka- ja virkistysreitien kannalta olennainen niin taloudellisesti kuin toiminnallisesti. Ilman Vartiosaarta Kruunuvuorenrannan kal-



lis raitiovaunuyhteys jää torsoksi. Raitiovaunu- /kevyen liikenteen yhteys keskustasta Kruunuvuoren ja Vartiosaaren kautta Vuosaareen on Itä-Helsingin kannalta erittäin tärkeä. Vartiosaari ja Ramsinniemi on merkittävä maakuntakaavaan tavalla, joka mahdollistaa tämän reitin ja sitä tukevaa taajamarakentamista.

Vaikka Helsingin yleiskaavaehdotuksessa esitetyt kaupunkibulevardit ja niihin liittyvä rakentaminen lienevät ajankohtaisia vasta 2030-luvulla, niiden toteuttamismahdollisuuksia ei tulisi estää liian yksityiskohtaisilla viher- tms. merkinnöillä.

#### Logistiikka

Helsingin kannalta merkittävän uuden logistiikka-alueen varaaminen Helsinki-Vantaan lentokentän pohjoispuolelta ja siihen liittyvä sujuva uusi tieliikenneyhteys Lahdenväylältä Hämeenlinnanväylälle (Kehä IV) sekä Sipoon Bastukärrin logistiikka-alueen merkittävä laajennusvaraus tukevat Vuosaaren sataman toiminnan kehittämistä. Toimiakseen Kehä IV:n vaihtoehtoista on karsittava ne, jotka eivät kulje uuden lentokentän viereisen logistiikka-alueen kautta.

#### Tuulivoima

Helsingistä ei kaavatyössä löytynyt aluetta, johon voisi sijoittaa maakunnallisesti merkittävän tuulivoima-alueen.

#### Viherrakenne ja Kulttuuriympäristöt

Viher-, suojelualue- ja kulttuuriympäristömerkinnöissä tulee pitäytyä maakuntakaavan mittakaavassa sekä luovuttava liian tarkoista ja ehdottomista merkinnöistä. Pienten jo suojeltujen alueiden merkitseminen ei tuo maakuntakaavalle lisäarvoa, vaan vaikeuttaa kaavan tulkintaa ja pienalueiden tunnistamista. Suojelualueiksi ehdotettavat alueet tulee erotella jo suojelluista alueista.

#### Muut ajankohtaiset aiheet

Lautakunta pitää oikeana merkitä kaavaan ohjeellinen varaus pitkälle tulevaisuuteen sijoittuvalle maanalaiselle Tallinna-yhteydelle.

#### Esittelijä

vs. osastopäällikkö  
Esko Patrikainen

#### Lisätiedot

Peter Haaparinne, toimistopäällikkö, puhelin: 310 31864  
peter.haaparinne(a)hel.fi



Liikennelaitos -liikelaitos (HKL) 26.2.2015

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Kaupunginhallitus on pyytänyt HKL:ltä lausuntoa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava laaditaan koko Uudenmaan 26 kunnan alueelle Östersundomin aluetta lukuun ottamatta. Kaava täydentää ja tarkistaa voimassa olevia maakuntakaavoja. Nyt on käynnissä maakuntakaavan luonnosvaihe, jonka tavoitteena on kerätä osallisilta palautetta kaavaluonnoksesta kaavaehdotuksen laadintaa varten.

Neloskaavassa käsitellään viittä teemaa, jotka ovat: elinkeino- ja innovaatiotoiminta, logistiikka, tuulivoima, viherrakenne ja kulttuuriympäristöt. Lisäksi luonnokseen on otettu mukaan muita ajankohtaisia aiheita kuten Malmin lentokenttä sekä Pääradan uudet asemanseudut Tuusulan Ristikytö ja Hyvinkään Palopuro.

Tärkeitä elinkeinojen toimintaedellytyksiä voivat kaavaselostuksen mukaan olla esimerkiksi saavutettava sijainti, joukkoliikenteen läheisyys sekä työpaikkoja tukevat palvelut ja muut yritykset. Myös logistiikan osalta vaihemaakuntakaavassa tavoitteeksi on asetettu mm., että Uudenmaan tulee olla kansainvälisesti ja valtakunnallisesti hyvin saavutettavissa: yritykset hakeutuvat entistä enemmän hyvien joukkoliikenneyhteyksien ääreen ja erityisesti asemanseduille. Kaavoitusta on esitetty vaihemaakuntakaavassa elinkeinojen ja logistiikan osalta ratkaisuna asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi.

Maakuntakaavassa HKL:n mielenkiinto on joukkoliikenneyhteyksissä. HKL pitää hyvänä maakuntakaavan luonnoksen tavoitteita, jossa palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja sijoittuvat nykyisiä rakenteita hyödyntäen sekä ympäristö huomioiden. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi joukkoliikenteen kehittäminen kunnan alueella on merkittävä keino, johon liikennelaitos sitoutuu osaltaan yleis- ja asemakaavoihin liittyvien joukkoliikennehankkeiden mukaisesti. Malmin asuinalueen toteutumisen kannalta toimiva joukkoliikenneyhteys on alueella tarpeen. Joukkoliikenneyhteytenä Malmilla voisi toimia pikaraitiotie, jota esitetään mm. Helsingin yleiskaavaluonnoksessa. Pitkällä aikajänteellä säteittäisenä joukkoliikenneyhteytenä Malmin lentokentän alueelle voisi toimia myös jotakuinkin Lahdenväylän suuntaisesti kulkeva metro, joka Helsingin keskustassa sijoittuisi ns. Töölön metrolinjan varaukseen.

Kuten kaavaselostuksessa mainitaan, maakuntakaavat mahdollistavat toimivan ja sekoittuneen yhdyskuntarakenteen, kävelyyn ja joukkoliik-



kenteeseen perustuvien keskusten sekä hyvän asuin- ja työympäristön kehittämisen. Itä-Uudellamaalla elinkeinojen ja asumisen keskittäminen Östersundomin metron varrelle on seudulle ja maakunnalle merkittävä valinta.

Lisätiedot

Jaakko Laurila, projekti-insinööri, puhelin: 310 22691  
jaakko.laurila(a)hel.fi

Kaupunginmuseon johtokunta 24.02.2015 § 15

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Lausunto

Kaupunginhallitus on pyytänyt kaupunginmuseon johtokunnan lausuntoa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Johtokunta antoi seuraavan lausunnon.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava täydentää ja tarkistaa Uudellamaalla voimassa olevia maakuntakaavoja. Kaavassa tarkastellaan elinkeinoja ja innovaatiotoimintoja, logistiikkaa, tuulivoimaa, viherrakennetta sekä kulttuuriympäristöjä. Lisäksi kaavassa käsitellään myös asemanseutuja ja Malmin lentokenttää.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan suunnittelualueena on koko Uudenmaan maakunnan alue, lukuun ottamatta Östersundomin aluetta, jota käsitellään omassa kaavaprosessissaan osana 2. vaihemaakuntakaavan loppuunsaattamista.

Kaavassa esitettävät kulttuuriympäristöt ja arvokkaat maisemat

Kulttuuriympäristöteema halutaan esittää 4. vaihemaakuntakaavassa mahdollisimman kattavasti ja samalla eri maakuntakaavoista peräisin olevia merkintöjä ja määräyksiä on yhdenmukaistettu.

Kulttuuriympäristöjen aluerajaukset ovat maakuntakaavatasolla yleispiirteisiä, ja ne perustuvat tehtyihin selvityksiin ja inventointeihin. 4. vaihemaakuntakaavassa esitetään valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt (RKY 2009-kohteet), valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, maakunnallisesti ja useamman kuin yhden kunnan kannalta merkittävät maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet sekä liitekartalla muinaisjäännökset. RKY 2009-kohteet sisältävät myös ryhmän merkittävimpiä kiinteitä muinaisjäännosalueita, joihin kuuluvat osa ensimmäisen maailmansodan linnoitteista ja 1500-1700-lukujen kaupunkialueet.





Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt (rakennetut ympäristöt ja maisema-alueet) tuodaan kaavaan valtioneuvoston päätöskäytännön mukaisina. RKY-2009 kohteet ovat karttaesityksenä ja kohdeluettelona liitteissä mukana. Johtokunnan mielestä kulttuuriympäristökokonaisuutta selventäisi, että liitteissä olisi RKY 2009 -kohteiden lisäksi luettelo muista maakunnallisesti arvokkaista kulttuuriympäristöistä.

Kaupunginmuseon johtokunta pitää erityisen tärkeänä, että kaavaratkaisun sanoma välittyy selkeästi kulttuuriympäristöjen ja arvokkaiden maisema-alueiden osalta. Kaavaratkaisu luo edellytyksiä kulttuuriympäristön kannalta tärkeiden alueiden säilymiselle. Kaavamerkinnot edellyttävät kulttuuriympäristöjen ominaispiirteiden tunnistamisen, huomioimisen ja yhteensovittamisen muun maankäytön kanssa.

Kulttuuriympäristöjen ominaispiirteet tulee ottaa huomioon myös yhdyskuntahuollon edellyttämien rakennelmien suunnittelussa ja sijoittelussa esimerkiksi tuulivoimaloiden ja sähkönsiirtoverkkojen kohdalla.

Selostuksessa todetaan, että kaavaratkaisu tukee historiallisten tielinjausten ja niihin liittyvien ympäristöjen säilyttämistä. Jää hieman epäselväksi miten tämä tapahtuu. Historiallisten teiden ominaispiirteiden säilyttämisen ja uusien tieyhteyksien kehittämistarpeiden välillä voi olla ristiriitaisia tavoitteita. Historiallisesti merkittävimmät tielinjaukset –kartta olisi hyvä liittää mukaan tausta-aineistoksi.

Saariston eri osien arat luonnonarvot, herkkä maisemakuva ja perinteinen saaristolaiskulttuuri ja sitä tukevien elinkeinojen säilyminen tulee turvata. Pääkaupunkiseudun rannikko – ja saaristovyöhykkeen, ulko-saariston ja merivyöhykkeen suunnittelumääräykset ovat kaupunginmuseon johtokunnan mielestä asianmukaiset, maisema- ja kulttuuriympäristön arvot ja niiden huomioon ottaminen käyvät niissä ilmi.

Tiivistettävillä alueilla rakentaminen muuttaa alueiden maisemakuvaa merkittävästi, mikä edellyttää erityistä yhteensovittamista kulttuuriympäristö- ja maisema-arvojen kanssa. Erityisesti Malmin lentoaseman RKY 2009 -status on otettava huomioon yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Maakuntakaavan merkitys kulttuuriympäristön vaalimisesta ohjaavana kaavatasona on tärkeä. Tämän vuoksi johtokunta esittääkin, että maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön suunnittelumääräykseen lisätään velvoite olla yhteydessä maakuntamuseoon suunnitelmia laadittaessa.

Kaupunginmuseon johtokunnalla ei ole muuta huomautettavaa 4. vaihemaakuntakaavaehdotuksesta.



Esittelijä

yksikön päällikkö  
Anne Mäkinen

Lisätiedot

Sari Saresto, tutkija, puhelin: +358 9 310 36483  
sari.saresto(a)hel.fi

Opetuslautakunta 24.02.2015 § 27

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Lausunto

Opetuslautakunta antoi seuraavan lausunnon koskien taajamatoimintojen aluetta ja tiivistettäviä alueita koulupalvelujen kannalta:

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava täydentää ja tarkistaa Uudella maalla voimassa olevia maakuntakaavoja. Tässä vaihemaakuntakaavan luonnoksessa käsitellään elinkeinoja ja innovaatiotoimintoja, logistiikkaa, tuulivoimaa, viherrakennetta sekä kulttuuriympäristöjä. Lisäksi kaavassa käsitellään myös muita ajankohtaisia aiheita kuten asemanseutuja ja Malmin lentokenttää. Kaavan aikatahtain on vuodessa 2040 ja suunnittelualueena on koko Uusimaa lukuun ottamatta Östersundomin aluetta.

Maakuntakaavassa sovitetaan yhteen valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet maakunnallisten ja alueellisten tavoitteiden kanssa. Tavoitteena on muodostaa Uudenmaan yhteinen tahtotila kaavassa käsiteltävien asioiden osalta avoimen ja osallistavan prosessin kautta.

Kaavaluonnoksen merkinnän kuvaukset ja suunnittelumääräykset ottavat kantaa asioihin, joihin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota: yhdyskuntarakenteen eheyttäminen, taajaman omaleimaisuuden vahvistaminen, ympäristö- ja luontoarvojen turvaaminen sekä kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten ominaispiirteiden säilyttäminen.

Lisäksi annetaan ohjeeksi että toimintojen sijoittelulla ja alueiden käytön riittävällä tehokkuudella on edistettävä pyöräilyä, jalankulkua ja joukkoliikennettä tukevaa yhdyskuntarakennetta. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava päivittäisten palveluiden saataavuus, riittävät ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet sekä pyöräily- ja jalankulkuyhteydet seudullisille virkistysalueille.

Kaavaluonnoksen suunnittelumääräykset tukevat hyvän virikkeisen koulurakennuksen ulkopuolelle laajentuvan oppimisympäristön syntymistä sekä turvallista liikkumista kotien ja lähikoulujen välillä.



07.03.2016

Kaj/1

---

Esittelijä

opetustoimen johtaja  
Rauno Jarnila

Lisätiedot

Kaisa Nuikkinen, johtava arkkitehti, puhelin: 310 86291  
kaisa.nuikkinen(a)hel.fi

---

**Postiosoite**

PL 10  
00099 HELSINGIN KAUPUNKI  
kaupunginkanslia@hel.fi

**Käyntiosoite**

Pohjoisesplanadi 11-13  
Helsinki 17  
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

**Puhelin**

+358 9 310 1641

**Faksi**

+358 9 655 783

**Y-tunnus**

0201256-6

**Tilinro**

FI0680001200062637

**Alv.nro**

FI02012566